

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI VE NARSİSİZM ARASINDAKİ
İLİŞKİDE BAĞLANMA STİLLERİNİN ARACILIK ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yahya Ahmet DOĞANAY

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

**AĞUSTOS 2025
İSTANBUL**

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI VE NARSİSİZM
ARASINDAKİ İLİŞKİDE BAĞLANMA STİLLERİNİN
ARACILIK ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yahya Ahmet DOĞANAY
(221287031)
(0009-0007-7987-098X)

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma Yeşim CAN

İstanbul 2025

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Jüri Tez Onay Formu

07.08.2025

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Bu çalışma 07.08.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji (Tezli Yüksek Lisans) Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Prof. Dr. Fatma Yeşim CAN

Danışman

İstanbul Gedik Üniversitesi

Üye (İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER

İstanbul Gedik Üniversitesi

Üye (İmza)

Doç. Dr. Tuğba YILMAZ

Marmara Üniversitesi

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sanal kumar bağımlılığı ve narsisizm arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracılık etkisi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim (07/08/2025).

Yahya Ahmet DOĞANAY

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, dijitalleşmenin bireylerin davranışsal örüntüleri üzerindeki etkilerine odaklanarak, sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide bağlanma stillerinin aracılık rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Son yıllarda hızla artan çevrim içi kumar oynama davranışı, bireylerin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal alanlarda da ciddi sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, bireyin kişilik özellikleri ve ilişkisel örüntülerinin bu davranış üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik yapılan bu çalışma, psikoloji literatürüne katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın, psikolojik danışmanlık ve klinik psikoloji alanlarında çalışan uzmanlara ve araştırmacılara sanal kumar bağımlılığı, narsisizm ve bağlanma stilleri konularında yol gösterici olmasını dilerim.

Araştırmam süresince, verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması aşamalarında desteklerini esirgemeyen başta tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Yeşim Can'a, lisans hayatımda bana katkısı büyük olan, tez savunmamda da jüri üyesi Dr. Nurgül Yavuzer'e şükranlarımı sunarım. Ayrıca tez yazım sürecinde ve yüksek lisans hayatımda yaşadığım olumsuzluklarda bana yol gösteren, her daim desteğini hissettiğim kıymetli Dr. Ayşe Sena Sezgin hocama teşekkür ederim.

Tez süreci benim için, yalnızca akademik bir çalışmanın tamamlanmasından ibaret olmayıp; aynı zamanda sabır, disiplin ve içgörü gerektiren bir kişisel yolculuk olmuştur. Tez aşamasında akademik ihmalkarlıklar nedeniyle yaşadığım olumsuz süreçlerde yanımda olup beni motive eden, destekleyen ve bana olan inancını hiç yitirmeyen başta sevgili eşim Klinik Psikolog Beyza Doğanay'a; eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen sevgili annem Gülden'e, babam Yakup'a ve canım kardeşlerime; beraber yol yürümekten mutluluk duyduğum ortaklarım, Klinik Psikolog Hatice Tuba Dayhan'a ve Klinik Psikolog Elif Kartal'a teşekkür ederim.

Ağustos 2025

Yahya Ahmed DOĞANAY

(Psikolog)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	ix
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
2. BAĞIMLILIK	6
2.1. Davranışsal Bağımlılıklar	8
2.1.1. Davranışsal bağımlılık türleri	10
2.2. Kumar Bağımlılığı.....	10
2.2.1. Nörobilişsel yaklaşım	13
2.2.2. Psikososyal yaklaşım.....	13
2.2.3. Davranışsal yaklaşım.....	15
2.2.4. Kumar davranışının gelişim süreci	15
2.2.5. Kumar oynama bağımlılığı ve komorbidite	16
2.2.6. Kumar türleri	17
2.2.6.1 Şansa dayalı kumar oyunları.....	17
2.2.6.2. Şans ve beceri kombinasyonuna dayalı kumar oyunları.....	17
2.2.6.3. Spor bahisleri	17
2.2.6.4. Sanal kumar platformları	18
2.2.7. Türkiye’de kumar oynama eğilimleri ve psikososyal dinamikler	19
2.3. Sanal Kumar Bağımlılığı.....	20
3. NARSİZM	24
3.1. Kişilik Bozuklukları	26

3.2. Narsistik Kişilik Bozukluğu	26
3.2.1. Klinik özellikler	28
3.2.2. Eş tanı	29
3.3. Psikanaliz ve Psikoloji	29
3.3.1. Psikanalitik açıdan savunma mekanizmaları	33
3.3.1.1. Yansıtma	34
3.3.1.2. Bölme	34
3.3.1.3. Değersizleştirme	34
3.3.1.4. Yadsıma	34
3.3.1.5. Yer değiştirme	34
3.3.1.6. Bölme	35
3.3.1.7. Rasyonalizasyon	35
3.3.1.8. Baskılama ve bastırma	35
3.3.1.9. Regresyon	35
3.3.1.10. Karşıt tepki oluşturma	36
3.3.1.11. Pasif saldırganlık	36
3.3.1.12. İdealleştirme	36
4. BAĞLANMA	37
4.1. İçsel Çalışma Modeli	39
4.2. Bağlanma Stilleri	39
4.2.1. Ainsworth'ün çocuklarda üçlü bağlanma modeli	39
4.2.1.1. Güvenli bağlanma	40
4.2.1.2. Kaygılı bağlanma	40
4.2.1.3. Kaçınan bağlanma	41
4.2.2. Yetişkin bağlanma biçimleri	41
4.2.3. Bartholemew ve Horowitz'in dörlü bağlanma modeli	42
4.2.3.1. Güvenli bağlanma	43
4.2.3.2. Saplantılı bağlanma	44
4.2.3.3. Kayıtsız-kaçınan bağlanma	44
4.2.3.4. Korkulu-kaçınan bağlanma	44
5. SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI, NARSİZİZM VE BAĞLANMA STİLLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	46
6. YÖNTEM	49
6.1. Araştırma Modeli	49

6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	49
6.3. Araştırmaya Katılım İçin Dışlama Kriterleri	49
6.4. Veri Toplama Araçları.....	50
6.4.1. Sosyodemografik bilgi formu	50
6.4.2. İnternet kumar bağımlılığı ölçeği	50
6.4.3. Narsistik kişilik bozukluğu ölçeği	51
6.4.4. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği.....	51
6.5. Verilerin Analizi (Metot)	51
6.6. Bulgular	52
7. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	83
8. ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	91
EKLER.....	97
Ek-1: İnternet Kumar Bağımlılığı Ölçeği.....	97
Ek-2: Narsistik Kişilik Bozukluğu Ölçeği (Np1-16).....	98
Ek-3: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği.....	99
ÖZGEÇMİŞ.....	100

KISALTMALAR

APA	: American Psychological Association
ark.	: Arkadaşları
vd.	: Ve diğerleri
akt.	: Aktaran
çev.	: Çeviren
ed.	: Editör
vb.	: Ve benzeri
F	: F testi
n	: Kişi sayısı
k	: Madde sayısı
p	: Anlamlılık
r	: Korelasyon değeri
R ²	: Belirlilik katsayısı
α	: İstatistiksel anlamlılık düzeyi (alfa)
s	: Standart sapma
t	: T testi
\bar{x}	: Ortalama

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa No.
Çizelge 4.1: Bartholomew ve Horowitz Dörtlü Bağlanma Stili Modeli.....	43
Çizelge 6.1: Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Dağılım Tablosu	52
Çizelge 6.2: Sanal Kumar Sorularına İlişkin Dağılım Tablosu	54
Çizelge 6.3: Ölçek Düzeylerine İlişkin Dağılım Tablosu, Normallik ve Güvenilirlik Testi Sonuçları.....	55
Çizelge 6.4: Ölçek Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması	56
Çizelge 6.5: Ölçek Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması.....	57
Çizelge 6.6: Ölçek Düzeylerinin Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşması	59
Çizelge 6.7: Ölçek Düzeylerinin Medeni Durumlara Göre Farklılaşması.....	61
Çizelge 6.8: Ölçek Düzeylerinin Çocuk Durumlarına Göre Farklılaşması.....	63
Çizelge 6.9: Ölçek Düzeylerinin Çalışma Durumlarına Göre Farklılaşması.....	64
Çizelge 6.10: Ölçek Düzeylerinin Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Durumlarına Göre Farklılaşması	65
Çizelge 6. 11: Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynama Durumlarına Göre Farklılaşması	67
Çizelge 6.12: Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynanmaya Başlayan Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması	68
Çizelge 6.13: Ölçek Düzeylerinin Gelire Göre Oynama Oranlarına Göre Farklılaşması	71
Çizelge 6.14: Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynama Sıklıklarına Göre Farklılaşması	73
Çizelge 6.15: Ölçek Düzeylerinin Haftalık Oynama Sıklıklarına Göre Farklılaşması	76
Çizelge 6.16: Ölçek Düzeyleri Arası İlişki	78
Çizelge 6.17: Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyleriyle Narsisizm Arasındaki İlişkide Güvenli Bağlanmanın Aracı Rolü	80
Çizelge 6.18: Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyleriyle Narsisizm Arasındaki İlişkide Kaçınan Bağlanmanın Aracı Rolü.....	81

Çizelge 6.19: Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyleriyle Narsisizm Arasındaki İlişkide
Kaygılı Kararsız Bağlanmanın Aracı Rolü82

SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI VE NARSİSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİDE BAĞLANMA STİLLERİNİN ARACILIK ETKİSİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide bireylerin bağlanma stillerinin aracılık rolünü belirlemektir. Davranışsal bağımlılık türlerinden biri olan sanal kumar bağımlılığı, teknolojik gelişmelerle birlikte yaygınlaşmış ve bireylerin psikososyal işlevselliğini tehdit eden önemli bir halk sağlığı problemi hâline gelmiştir. Literatürde sanal kumar oynama davranışının yalnızca dürtüsellik ve ödül beklentisiyle değil, aynı zamanda kişilik örüntüleri ve ilişki dinamikleriyle de bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Özellikle narsistik eğilimler, bireylerin dışsal doyum kaynaklarına yönelmesini kolaylaştırırken; bağlanma stilleri, bu yönelimin biçim ve şiddetini etkileyen temel etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Araştırma, İstanbul’da yaşayan 18 yaş ve üzeri 227 bireyden oluşan bir örneklem grubuna çevrim içi olarak uygulanmış ve kesitsel tarama modeli temelinde yürütülmüştür. Katılımcılara İnternet Kumar Bağımlılığı Ölçeği (OGAS), Narsistik Kişilik Envanteri (NPI-16) ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği uygulanmış; elde edilen veriler SPSS ve PROCESS Macro eklentisi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ($r = 0.316, p < .001$), ayrıca sanal kumar bağımlılığının kaygılı-kararsız bağlanma ($r = 0.211, p < .01$) ve kaçınan bağlanma ($r = 0.289, p < .001$) stilleriyle pozitif, güvenli bağlanma stiliyle ise negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur ($r = -0.198, p < .01$). Yapılan aracılık analizine göre yalnızca kaçınan bağlanma stiliyle narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol üstlendiği bulunmuştur (indirect effect = 0.093; 95% CI [0.038, 0.178]).

Araştırma bulguları, bireyin bağımlılık davranışlarının sadece anlık dürtüler ya da çevresel etkenlerle değil, derinleşmiş kişilik yapıları ve ilişki deneyimlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, sanal kumar bağımlılığına yönelik koruyucu ve iyileştirici psikolojik müdahalelerde narsistik özellikler ve bağlanma örüntülerinin dikkate alınması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Sanal kumar bağımlılığı, narsisizm, bağlanma stilleri, davranışsal bağımlılık*

THE MEDIATING ROLE OF ATTACHMENT STYLES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN ONLINE GAMBLING ADDICTION AND NARCISSISM

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between online gambling addiction and narcissism and to determine the mediating role of individuals' attachment styles in this relationship. Online gambling addiction, one of the behavioral addiction types, has become widespread with technological advancements and constitutes a significant public health problem that threatens individuals' psychosocial functioning. The literature suggests that online gambling behavior is associated not only with impulsivity and reward expectancy, but also with personality patterns and relational dynamics. In particular, narcissistic tendencies are known to facilitate individuals' orientation towards external sources of gratification, while attachment styles are considered key factors shaping the form and intensity of this orientation.

The study was conducted online using a cross-sectional survey design with a sample of 227 individuals aged 18 and over residing in Istanbul. Participants completed the Online Gambling Addiction Scale (OGAS), the Narcissistic Personality Inventory (NPI-16), and the Three-Dimensional Attachment Styles Scale. The data were analyzed using SPSS and the PROCESS Macro plug-in. Findings revealed a significant positive relationship between narcissism and online gambling addiction ($r = 0.316$, $p < .001$). Additionally, online gambling addiction was found to be positively associated with anxious-ambivalent attachment ($r = 0.211$, $p < .01$) and avoidant attachment ($r = 0.289$, $p < .001$), while negatively associated with secure attachment ($r = -0.198$, $p < .01$). Mediation analysis demonstrated that only the avoidant attachment style had a significant mediating role in the relationship between narcissism and online gambling addiction (indirect effect = 0.093; 95% CI [0.038, 0.178]).

The findings of this study suggest that addictive behaviors are shaped not merely by momentary impulses or environmental stimuli, but by deep-rooted personality structures and relational experiences. Based on these results, it is recommended that narcissistic features and attachment patterns be considered in psychological prevention and intervention efforts targeting online gambling addiction.

Keywords: *Online gambling addiction, narcissism, attachment styles, behavioral addiction*

1. GİRİŞ

Kumar oynama davranışı, tarih boyunca farklı biçimlerde varlık göstermiş ve bireyin ödül arayışı ile risk alma eğilimlerinin kesişim noktasında yer almıştır. Öyle ki Haçlı seferlerinde Aslan Yürekli Richard olarak bilinen kumandan askerlerine zar oyunlarını yasaklamıştır. Çünkü sefer sırasında askerler kumar oyunlarıyla gittikçe kontrolünü kaybetmeye başlamışlardı (Fleming, 1978, akt. Öztürkmen, 2023, s.24). Ancak teknolojik gelişmelerle birlikte kumarın geleneksel yüzü dijital platformlara taşınmış; bu durum, kumar davranışının doğasını, yaygınlığını ve birey üzerindeki psikolojik etkilerini köklü biçimde değiştirmiştir. Özellikle internetin sunduğu sürekli erişilebilirlik, anonimlik ve kolaylık gibi avantajlar, bireylerin çevrimiçi kumar faaliyetlerine yönelimini artırmış; bu da yeni bir psikolojik problem alanı olarak sanal kumar bağımlılığının literatürde yer edinmesine neden olmuştur (Gainsbury, 2015, s. 190).

Sanal kumar bağımlılığı, davranışsal bağımlılıklar başlığı altında değerlendirilen ve madde kullanımına benzer şekilde bireyin işlevselliğini olumsuz etkileyen bir bozukluktur. DSM-5'te "kumar oynama bozukluğu" adı altında tanımlanan bu durum, kompulsif bir biçimde tekrarlanan kumar oynama davranışlarıyla karakterizedir (APA, 2014). Her ne kadar sanal kumar fiziksel bir madde kullanımını içermese de nörobiyolojik düzeyde benzer ödül sistemlerini aktive eder. Bu süreç, bireyin dopaminerjik sistemini uyararak bağımlılık döngüsünü başlatmakta ve sürdürmektedir (Kaya vd., 2021). Özellikle kısa sürede yüksek kazanç beklentisi, sürekli yenilenebilir oyun deneyimi ve bireysel mahremiyetin sağladığı psikolojik alan, sanal kumarın çekiciliğini artıran başlıca unsurlar arasında yer alır.

Kısa sürede daha iyi bir noktaya ulaşma arzusu ve kişinin kendi talihine duyduğu yüksek inanç seviyesi patolojik kumar oynayan bireylerin, kişilik yapılarıyla alakalıda soru işaretlerine yol açmaktadır. Bu noktada karşımıza çıkan narsistik kişilik özellikleri, bireyin kendine yönelik abartılı önem atfı, sürekli takdir ve hayranlık beklentisi, empati eksikliği ve eleştiriye karşı aşırı duyarlılık gibi

yapılarla tanımlanır (APA, 2014). Narsistik bireyler genellikle dışsal kaynaklardan değer arayışı içindedir ve bu arayış, onları kolaylıkla kısa vadeli doyum sağlayan bağımlılık davranışlarına yöneltebilir. Kumar, özellikle kazanma ile gelen üstünlük hissi, risk alma yoluyla güç gösterisi ve kayıplarda sorumluluğu dışsallaştırma imkânı ile narsistik ihtiyaçların tatmini için ideal bir araç hâline gelebilir (Rogier ve Velotti, 2018, s. 1255).

Bağlanma stilleri ise bireyin kendisiyle ve başkalarıyla kurduğu ilişkisel şemaları, stresle başa çıkma yöntemlerini ve duygusal regülasyon biçimlerini belirleyen gelişimsel yapılardır. Bowlby'nin (1969) kuramına dayanan bu kavram, bireylerin erken dönem bakım veren ilişkilerine bağlı olarak güvenli, kaygılı, kaçınan ya da korkulu bağlanma örüntüleri geliştirdiğini savunur. Güvensiz bağlanma stillerine sahip bireyler, ilişkisel anlamda tatminsizlik yaşadıklarında ya da duygusal ihtiyaçlarını düzenleyemediklerinde, bu eksikliği davranışsal bağımlılıklar aracılığıyla doldurma eğiliminde olabilirler (Sümer ve Oruçlular, 2015).

Sanal kumar bağımlılığını yalnızca bireysel bir davranış sorunu olarak değil, aynı zamanda kişilik yapılanmaları ve ilişki örüntüleriyle iç içe geçmiş bir yapı olarak ele almak davranışın etiyolojisini daha iyi açıklayabilmek açısından anlamlı olacaktır. Bu bağlamda, araştırmanın temel problemlerinden biri, sanal kumar bağımlılığının sadece bireyin içsel dürtüleriyle değil, aynı zamanda narsistik kişilik özellikleri ve bağlanma stilleri ile ne ölçüde ilişkili olduğunun anlaşılmasıdır. Bu çalışmanın temel amacı, sanal kumar bağımlılığı ile narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide bağlanma stillerinin aracılık rolünü test etmektir.

Türkiye bağlamında da internet temelli kumar davranışları son yıllarda ciddi bir artış göstermiştir. Özellikle genç erişkinler arasında yaygınlaşan bu davranış hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ciddi riskler doğurmaktadır. Bu nedenle çalışmanın bulguları, sadece akademik literatüre katkı sunmakla kalmayacak, aynı zamanda klinik psikoloji uygulamalarında erken risk saptama, önleyici müdahale ve kişiselleştirilmiş terapi planlamaları açısından da yol gösterici olabilir.

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Davranışsal bağımlılıklar, giderek dijitalleşen dünyada çeşitlenerek artmaktadır. Özellikle sanal kumar bağımlılığı, bireylerin internet ortamında kolayca erişebildiği, maddi kayıptan çok daha fazlasını (zaman, sosyal ilişkiler, benlik saygısı ve psikolojik denge) tehdit eden kompleks bir bağımlılık örüntüsüdür. Bu bağımlılık biçimi, sadece bireyin ödül sistemiyle ilişkili dürtüsel tepkilerinden değil, aynı zamanda kişilik yapılanması ve erken dönem bağlanma dinamiklerinden de beslenmektedir (Sümer ve Oruçlular, 2015, s. 197).

Literatürde sanal kumar bağımlılığının psikolojik yordayıcıları üzerine yapılan çalışmalar çoğunlukla ödül beklentisi, risk alma davranışı ve sosyal çevre etkilerine odaklanmıştır. Ancak bireyin bağımlılık geliştirme sürecindeki kişilik temelli savunma örüntüleri ve bağlanma stilleriyle olan ilişkisi daha az çalışılmıştır. Özellikle narsistik kişilik özelliklerinin, bireyin benlik değerini dışsal ödüllerle pekiştirme ihtiyacı doğrultusunda kumar davranışına yönelimde kritik bir rol oynayabileceği öne sürülmektedir (Rogier ve Velotti, 2018, s. 1243).

Bununla birlikte narsistik bireylerin bağımlılık davranışlarını sadece benlik tatmini amacıyla değil, bağlanma sistemleriyle baş edemedikleri duygusal çatışmaları düzenleme aracı olarak da kullandıkları gözlenmiştir. Özellikle güvensiz bağlanma stillerine sahip bireylerde görülen duygu regülasyon zayıflığı, stresle başa çıkmada başarısızlık ve ilişkisel doyumsuzluk, sanal kumara yönelimi artıran önemli faktörlerdir (Topino ve Griffiths, 2024, s. 3769).

Bu doğrultuda araştırmanın problemi, sanal kumar bağımlılığı ile narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin olup olmadığı ve bu ilişkide bağlanma stilleri aracılık edici bir rol oynayıp oynamadığıdır. Bu sorunun yanıtlanması, bağımlılık davranışının sadece yüzeysel semptomlarıyla değil, altta yatan kişilik ve bağlanma temelli dinamiklerle anlaşılmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda bu araştırmanın sonuçlarının tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi yönünden de fayda sağlaması umulmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, bireylerin narsisizm düzeylerinin sanal kumar bağımlılığı üzerindeki etkisini ve bu ilişkide bağlanma stillerinin (güvenli, kaygılı-

kararsız ve kaçınan) aracılık rolünü incelemektir. Araştırma kapsamında test edilen hipotezler şunlardır:

H1: Narsisizm düzeyi arttıkça sanal kumar bağımlılığı düzeyi anlamlı biçimde artmaktadır.

H2: Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyi, sanal kumar bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkilidir.

H3: Kaçınan bağlanma düzeyi, sanal kumar bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkilidir.

H4: Güvenli bağlanma düzeyi, sanal kumar bağımlılığı ile negatif yönde ilişkilidir.

H5: Narsisizm düzeyi ile kaygılı-kararsız bağlanma düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H6: Narsisizm düzeyi ile kaçınan bağlanma düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H7: Narsisizm düzeyi ile güvenli bağlanma düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H8: Kaygılı-kararsız bağlanma stili, narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynamaktadır.

H9: Kaçınan bağlanma stili, narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynamaktadır.

H10: Güvenli bağlanma stili, narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide tam aracı rol oynamaktadır.

1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma birtakım sınırlılıklara sahiptir. Öncelikle, araştırmada kullanılan örneklem yöntemi ve katılımcı sayısı, bulguların genellenebilirliği açısından bir sınırlılık oluşturmaktadır. Özellikle sanal kumar oynayan bireylerin örneklemde nispeten az olması, çalışma sonuçlarının daha geniş popülasyonlara genellenmesi konusunda dikkatli olunmasını gerektirmektedir. Sanal kumar oynayanların örneklemimizde az olması, aynı zamanda grupların eşit dağılmamasına ve bazı

istatistiksel analizlerin gerçekleştirilememesine de neden olmuştur. Ayrıca araştırmanın kesitsel bir tasarıma sahip olması nedeniyle, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisi kesin olarak ortaya konulamamaktadır. Bu nedenle, değişkenler arasındaki ilişkilerin uzunlamasına çalışmalarla desteklenmesi faydalı olacaktır.

Diğer bir sınırlılık ise, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının öz bildirim temelli olmasıdır. Bu durum, sosyal kabul edilebilirlik yanlılığı, katılımcıların kendini ifade etme güçlüğü ya da gerçek dışı bildirim yapma olasılıklarını içermektedir. Dolayısıyla, z-bildirim araçlarından elde edilen verilerin objektif ölçümlerle desteklenmesi ileride yapılacak çalışmalar açısından faydalı olabilir.

Son olarak, araştırmada kontrol altına alınamayan bazı dışsal faktörler (katılımcıların psikolojik durumu, veri toplama sırasında çevresel koşullar ve evrimii platformların kullanımı gibi) sonuçları etkileyebilecek faktörlerdir. Bu sınırlılıklar göz önüne alındığında, ileride yapılacak araştırmalarda daha büyük örneklemeler, farklı araştırma desenleri ve çeşitli ölçüm yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

2. BAĞIMLILIK

Bağımlılık, bireyin belirli bir nesneye, maddeye ya da davranışa yönelik kontrol edilemeyen bir yönelim geliştirmesi ve bu yönelimin, bireyin fiziksel, psikolojik, sosyal ya da mesleki işlevselliğini bozacak düzeyde sürdürülmesi olarak tanımlanır. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA, 2014), bağımlılığı; "bir maddenin ya da davranışın, tekrarlayan biçimde ve olumsuz sonuçlara rağmen kullanımı veya gerçekleştirilmesi" olarak sınıflandırır. Bu tanım, bağımlılığı sadece biyolojik bir sapma ya da alışkanlık bozukluğu değil, bireyin iç dünyasıyla çevresi arasındaki karmaşık bir dengenin bozulması olarak görmeyi mümkün kılar. Bağımlılık, yalnızca fizyolojik bir süreç değil; aynı zamanda psikolojik, nörobiyolojik ve sosyal bileşenlerin etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir durumdur. Bu nedenle, bağımlılığın açıklanmasında farklı teorik yaklaşımlar birbirini tamamlayıcı şekilde ele alınır.

Nörobilimsel araştırmalar, bağımlılık davranışlarının beynin ödül sisteminde gerçekleşen nörotransmitter düzeyindeki değişimlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle dopamin, bağımlılığın oluşmasında ve sürdürülmesinde merkezi rol oynar. Dopamin, haz, motivasyon ve öğrenmeyle ilişkilidir. Birey bir madde kullandığında ya da ödül odaklı bir davranış gerçekleştirdiğinde (örneğin kumar oynama, sosyal medya kullanma), beynin mezolimbik yollarında dopamin salınımı artar. Bu salınım, "ödül" sinyali olarak algılanır ve davranışın tekrar edilmesini pekiştirir (Karakuş ve Özdengül, 2021, s. 161). Elbette dopaminerjik mezokortikolimbik sistem dışında, bağımlılığın gelişiminde etkisi olduğu düşünülen başka nörotransmitterler de araştırılmaktadır (Kaya ve Akpınar, 2019, s. 167). Ancak zamanla bu sistemin toleransı artar; yani aynı etkiyi elde etmek için daha fazla uyarıcıya ihtiyaç duyulur. Bu durum "tolerans" olarak adlandırılır ve bağımlılık davranışının şiddetini artırır. Aynı zamanda, kişi uyarıcıya ulaşamadığında "yoksunluk" semptomları ortaya çıkar; bunlar yalnızca fiziksel değil, psikolojik belirtiler (anksiyete, sinirlilik, huzursuzluk, boşluk hissi) şeklinde de gözlenebilir (Karakuş ve Özdengül, 2021, s. 162).

Psikodinamik kurama göre bağımlılık, bireyin içsel çatışmalarıyla başa çıkma biçimidir. Özellikle benlik yapılanmasında zayıflık, yetersizlik duygusu, duygusal ihmal ve erken dönem nesne ilişkilerindeki bozulmalar bağımlılık davranışına zemin hazırlar. Madde ya da davranış, birey için bir “öteki nesne” (transitional object) işlevi görür; kaygı, boşluk, anlamsızlık ya da duygusal acı bu nesne ya da davranışla regüle edilmeye çalışılır (Ghinassi ve Casale, 2022, s. 717). Narsistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde bağımlılık davranışı, zedelenmiş benlik değerini telafi etmeye yönelik bir savunma mekanizması olarak da işlev görebilir. Bu kişiler için bağımlı olunan nesne ya da davranış, bir tür içsel boşluğu doldurma, üstünlük ya da değer algısını yeniden üretme çabasıdır (Rogier ve Velotti, 2018).

Davranışçı kuramlar bağımlılığı, öğrenilmiş ve pekiştirilen bir davranış olarak görür. Özellikle klasik koşullanma yoluyla bağımlılık geliştiren birey, belirli çevresel ipuçlarıyla (örneğin yalnızlık, stres, gece saatleri) bağımlı olduğu davranışı ya da maddeyi çağrıştıran uyaranları eşleştirir. Bu eşleşme davranışın otomatikleşmesine neden olur (Blaszczynski ve Nower, 2002, s. 496). Bilişsel modeller ise bağımlılığı, bireyin olayları algılama ve yorumlama biçimleriyle açıklar. Örneğin, "Zihnimi dağıtmak için buna ihtiyacım var", "Sadece bugünlük, sonra bırakırım" gibi işlevsiz inançlar, bağımlılık davranışını sürdürür. Bu inançlar sıklıkla kendini inkâr, mantıksızlaştırma ve sorumluluk atfetmeme gibi bilişsel çarpıtmalarla desteklenir. Aynı zamanda bu bilişsel çarpıtmalar kişilerin kendi talihlerine yönelik olumlu çarpıtılmış bir inançlar geliştirmelerine neden olur (Aslan, 2020, s. 13).

Bağımlılık aynı zamanda sosyal öğrenmeyle gelişen bir davranıştır. Ailede model olan bağımlılık örüntüleri, akran baskısı, toplumsal izolasyon, yoksulluk, işsizlik ve travmatik yaşam olayları bireyin bağımlılığa yönelme riskini artırır. Özellikle bireysel başarı ve rekabetin öne çıktığı neoliberal toplumlarda, başarısızlık ve yetersizlik hissi daha yoğun yaşanmakta; bu da bireyleri dışsal doyum kaynaklarına yöneltmektedir (Ülbe ve Gençöz, 2024).

DSM-5'e göre bağımlılığın temel klinik göstergeleri şunlardır (APA, 2013, s. 586):

- Davranışın miktar, süre ya da yoğunluğunun kontrol edilememesi,
- Olumsuz sonuçlara rağmen davranışın sürdürülmesi,
- Davranışın bırakılmasına yönelik başarısız girişimler,

- Tolerans gelişimi (aynı etki için daha fazla miktarda ya da sıklıkta uygulama),
- Yoksunluk belirtileri (davranış kesildiğinde ortaya çıkan psikolojik ve fizyolojik semptomlar),
- Davranışın hayatın merkezine yerleşmesi, diğer alanların ihmal edilmesi.

Bu kriterlerin davranışsal bağımlılık türlerine (örneğin kumar, oyun, alışveriş, internet kullanımı) de uyarlanabildiği literatürde geniş biçimde desteklenmiştir ve farklı model önerileriyle Goodman ve Griffiths tarafından genişletilmiştir (Bektaş, 2018, s. 151).

Bağımlılık, bireyin benliğiyle kurduğu ilişkinin bozulmuş biçimidir. Bağımlı birey, içsel ihtiyaçlarını tanımakta ve sağlıklı biçimde ifade etmekte zorlanır. Bu durum, bireyin nesne yerine davranışlara bağlanmasına neden olur. Özellikle narsistik kırılabilirlikle örülür bireylerde, bağımlı olunan davranışlar (örneğin sanal kumar), geçici bir üstünlük, güç veya kontrol hissi sağlayarak benlik değerini destekler gibi görünse de uzun vadede benlik parçalanmasını artırır (İnce, 2020, s. 44-46).

2.1 Davranışsal Bağımlılıklar

Bağımlılık literatüründe uzun yıllar boyunca yalnızca madde kullanımına dayalı bozukluklar tanımlanmışken, son birkaç on yılda bu kavramın kapsamı önemli ölçüde genişlemiş ve herhangi bir kimyasal madde alınmaksızın sürdürülen bazı davranış biçimlerinin de bağımlılık yaratabileceği kabul edilmiştir. Bu davranışlar arasında kumar oynama, internet ve sosyal medya kullanımı, bilgisayar oyunları, alışveriş, yeme, egzersiz ve cinsellik gibi gündelik yaşamda sıkça karşılaşılan eylemler yer alır. Madde kullanımından farklı olarak bu davranışların çoğu toplumsal olarak kabul gören ve zaman zaman teşvik edilen davranışlardır. Ancak birey bu davranışlara karşı kontrolünü kaybettiğinde, zamanının büyük bölümünü bu faaliyetlere ayırdığında ve yaşamının diğer alanlarında ciddi işlev kaybı yaşadığında bu durum “davranışsal bağımlılık” olarak tanımlanır (Grant vd., 2010).

Davranışsal bağımlılık, American Society of Addiction Medicine (ASAM, 2011) tarafından “bir davranışa karşı kompulsif, kontrolsüz bir dürtü duyma ve bu davranışın yaşam işlevselliği üzerinde belirgin bozulmaya yol açmasına rağmen

sürdürülmesi” olarak tanımlanır. Davranışsal bağımlılıkların tanısında DSM-5’te yalnızca “kumar oynama bozukluğu” resmi tanı kategorisi olarak yer almakta; internet oyun oynama bozukluğu ise “gelecekte daha fazla araştırılması gereken” bozukluklar arasında sayılmaktadır (APA, 2013, s. 586).

Bununla birlikte, Griffiths’in (2005) davranışsal bağımlılık tanımına göre herhangi bir davranışın bağımlılık sayılabilmesi için aşağıdaki altı temel bileşeni taşıması gerekir:

1. **Salience (belirginlik):** Davranış bireyin yaşamında merkezî hâle gelir. Davranış ortaya çıkmadığı zamanlarda bile gelecekte davranış ile ilgili yapılacakların planlanması buna örnek olarak gösterilebilir.
2. **Mood modification (duygu değişimi):** Davranış, bireyde bir duygusal rahatlama ya da uyarılma sağlar.
3. **Tolerance (tolerans):** Davranışın aynı etkiyi yaratması için zamanla daha fazla yapılması gerekir.
4. **Withdrawal (yoksunluk):** Davranış kesildiğinde psikolojik (anksiyete, huzursuzluk) veya fizyolojik belirtiler (titreme) görülür.
5. **Conflict (çatışma):** Davranış, bireyin iç dünyasında (suçluluk, ikilem) ve dış dünyasında (ilişkiler, işlevsellik) çatışma yaratır.
6. **Relapse (nüks):** Davranış bırakıldıktan sonra tekrar başlama eğilimi yüksektir.

Madde kullanımına bağlı bağımlılıklarda da görülen bu aşamalar davranışsal bağımlılığın tanı kriterleri olarak önerilmektedir (Bektaş, 2018, s. 151).

Davranışsal bağımlılıklar da tıpkı madde bağımlılıkları gibi beynin ödül sistemini etkiler. Davranış gerçekleştikçe mezolimbik dopamin sistemi aktive olur; bu da bireyde haz ve ödül beklentisini pekiştirir. Zamanla prefrontal korteksin kontrol işlevlerinde zayıflama, impuls kontrolünün azalması, dikkat dağınıklığı ve risk değerlendirme becerilerinde bozulma görülür. Bu durum, bireyin davranışın olumsuz sonuçlarını öngörememesine ya da inkâr etmesine yol açar (Kaya ve Akpınar, 2019, s. 167). Araştırmalar, davranışsal bağımlılığı olan bireylerde tıpkı madde bağımlılarında olduğu gibi nükleus akkumbens aktivasyonunun yüksek olduğunu, bu kişilerin kortikal inhibisyon yeteneklerinin zayıfladığını ve ödül

beklentilerinin anormal şekilde arttığını göstermektedir (Karakuş ve Özdengül, 2021, s. 163).

2.1.1. Davranışsal bağımlılık türleri

Davranışsal bağımlılıklar oldukça geniş bir spektruma yayılmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir:

- Kumar bağımlılığı ve Sanal kumar bağımlılığı
- Alışveriş bağımlılığı
- Yeme bağımlılığı
- Seks (Porno) bağımlılığı
- Egzersiz (Spor) bağımlılığı
- İnternet ve oyun bağımlılığı (Bektaş, 2018, s. 152-156).

Davranışsal bağımlılıklarda bireyin sadece davranışını değil, bu davranışı sürdüren duygusal işlevleri, bağlanma stillerini ve inanç kalıplarını anlamak gerekir. Tedavide bilişsel davranışçı terapi, aile terapisi, motivasyonel görüşme ve özellikle psikoeğitim çalışmaları etkili yöntemlerdir. Davranışsal bağımlılıkların ihmal edilmesi, zamanla madde kullanımına dönüşebilecek psikolojik bir boşluk yaratabilir. Bu nedenle, erken tanı ve müdahale kritik önemdedir. Aynı zamanda davranışsal bağımlılıkların oldukça önemli bir kısmını teknolojik gelişmeler doğrultusunda ortaya çıkan araçların oluşturması oldukça düşündürücüdür (Griffiths, 2003, s. 558).

2.2. Kumar Bağımlılığı

Kumar bağımlılığı, bireyin kumar oynama davranışını kontrol edememesi, bu davranışı sürdürme yönünde tekrarlayan bir dürtü hissetmesi ve buna bağlı olarak önemli psikolojik, sosyal ve ekonomik kayıplar yaşamasına rağmen davranışı devam ettirmesiyle tanımlanan bir davranışsal bağımlılık türüdür. Kumar oynama davranışının M.Ö 4000 yıllarından kök aldığı, arkeolojik bulgular ışığında koyun ve keçi gibi hayvanların aşık kemiğinden yapılan zarlarla kura çekildiği veya oyun sırasında hamleleri belirlemek için kullanıldığı düşünülmektedir (Kızılkaya ve Yılmaz, 2024, s. 91). Kumar oynama ile ilişkili bozuklukların dünya genelindeki

prevalansı %0.2-5.3 olarak bulgulanmışken yetişkinler arasındaki yaşam boyu görülme oranı %1.6 olarak bulgulanmıştır (Altıntaş, 2018, s. 625). Çalışmalarda; erkek cinsiyet, ikamet edilen bölge, genç yaş, düşük sosyoekonomik durum, travmatik çocukluk yaşantıları, ailede kumar veya başka bağımlılık öyküsünün bulunması kumar bağımlılığı için risk faktörü olarak bulunmuştur (Çakmak ve Tamam, 2018, s. 80). Aynı zamanda kumar bağımlılarının %32'sinin intihar düşüncesi deneyimlediği ve %17'sinin ise en az bir kere intihar etme girişiminde buldukları araştırmalarca bulgulanmıştır (Duman, 2021, s. 130).

Özellikle belirtmek gerekir ki düzenli kumar oynayan herkesin kumar oynama bozukluğuna sahip olduğu anlamına gelmez. Bazı araştırmalar patolojik kumarı heyecan arama davranışlarıyla (macera sporları, riskli alkol kullanımı ve cinsellik) ayırt etmektedir. Yenilik, ödül bağımlılığı ve zarardan kaçınma gibi patolojik kumarbazlara ilişkin üç tip mizaç özelliği tanımlayan Cloninger, kumar bağımlısı bireylerin bu özelliklere karşı düşük toleransa sahip olduklarını ifade etmektedir (İncekara ve Taş, 2022, s. 465). Patolojik kumarbaz tanımı, normal kumar oynamadan farklı olarak DSM tanı kriterlerini karşılayan problemleri kumarbazları tanımlamak için kullanılır. Yapılan araştırmalar birçok kumar oynayan bireyin bu kriterleri karşılamadıklarını göstermektedir (Pınarcı, s. 2014, 14-17). Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (APA) DSM-5 sınıflamasında, "Kumar Oynama Bozukluğu" madde kullanım bozukluklarıyla aynı başlıkta, madde ile ilişkili olmayan bozukluk bölümünde yer alarak resmî tanı kategorisine dâhil edilmiştir (APA, 2014, s. 586). Bunun öncesinde kumar oynama bozukluğu DSM-III'te psikiyatrik bozukluklarda, DSM-IV'te ise dürtü kontrol bozukluklarında yer almıştır (Öztürkmen, 2023, s. 11). Bu değişiklik, kumarın nöropsikolojik ve davranışsal süreçlerinin madde bağımlılığıyla büyük ölçüde örtüştüğünü göstermektedir. Kumar bağımlılığı, kompulsif bir şekilde süregelen, bireyin yaşamını olumsuz etkileyen ancak birey tarafından durdurulamayan bir davranış örüntüsüdür. Birey kumar oynarken zamanla kontrolünü yitirir; başlangıçta heyecan, eğlence veya merakla başlayan davranış, ilerleyen süreçte yoksunluk, tolerans ve kaybetme karşısında davranışı sürdürme gibi bağımlılık kriterleri göstermeye başlar (Gainsbury, 2015, s. 190-193).

DSM-5 Kumar Oynama Bozukluğu Tanı Ölçütleri:

A. 12 aylık süre içerisinde aşağıdaki 9 kriterden en az dördünün karşılandığı, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya yol açan, sürekli ve yineleyici nitelikte, sorunlu bir kumar oynama davranışı

1. Arzuladığı heyecanı elde etmek için, giderek artan miktarlarda parayla kumar oynama gereksinimi duymak.

2. Kumar oynamayı azaltma ya da bırakma girişimleri sırasında huzursuz ya da sınırlı olmak.

3. Başarısız bırakma ya da azaltma girişimleri

4. Sürekli kumar oynama üzerine düşünmek. (Geçmişteki kumar oynama deneyimleri, kumar oynamak için para bulma yollarını düşünmek, bir sonraki kumar oynamayı planlama gibi)

5. Stresli zamanlarda kumar oynamak (çaresiz, suçlu, endişeli ve çökkün hissettiğinde)

6. Kaybettiklerini kazanmak için tekrar oynamak

7. Kumar oynama davranışını gizlemek için yalan söylemek.

8. Kumar oynama davranışı yüzünden ilişki, iş ya da eğitim hayatında sorunlar yaşamak

9. Kumar oynama davranışı yüzünden bozulan ekonomik durumunu toparlamak için başkalarına güvenmek.

B. Kumar oynama davranışı manik epizot ile ilişkili değildir (APA, 2014, s. 586).

Kumar oynama davranışının etiyojisi birçok farklı yaklaşım tarafından birbirini destekleyip tamamlamakta ancak hiçbirini tek başına açıklamak konusunda yeterli değildir. Dolayısıyla kumar bağımlılığı disiplinler arası açıklamaya ihtiyaç duyan ve hala aydınlatılması gereken tarafları bulunan davranışsal bir bozukluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Kumarın etiyojisini anlamak için; nörobilişsel, psikososyal ve davranışsal yaklaşımlar aracılığıyla yaklaşmak mümkündür.

2.2.1 Nörobilişsel yaklaşım

Kumar bağımlılığı, dopamin temelli ödül sistemi üzerinden açıklanabilir. Birey kumar oynadığında, özellikle kazandığında ya da kazanma beklentisi taşıdığına, mezolimbik sistemde dopamin ve norepinefrin salınımı artar. Bu durum, haz duygusunu pekiştirir ve bireyde "kazandıkça devam etme", "yeniden kazanacağım" gibi işlevsiz inançları güçlendirir. Pozitif pekiştireçlerle gelen davranışsal koşullanma artış gösterir (Ünlü ve Noyan, 2024, s. 22). Zamanla bu sistemde tolerans gelişir; yani aynı haz için daha fazla para harcama, daha riskli oyunlara yönelme ve daha uzun süre oynama davranışları ortaya çıkar. Prefrontal kortekste meydana gelen işlev bozulmaları ise bireyin dürtü kontrolünü zayıflatır, uzun vadeli sonuçları değerlendirme kapasitesini azaltır ve bireyi impulsif kararlara daha yatkın hâle getirir (Kaya ve Akpınar, 2019, s. 167).

2.2.2. Psikososyal yaklaşım

Bireyin; bilişsel yapısının, kişiliğinin, davranışlarının, çocukluk yıllarının ve aile faktörlerinin kumar oynama davranışının ortaya çıkmasında önemli bir yere sahip olduğu literatürdeki araştırmalara bakıldığında anlaşılmaktadır. Kumar bağımlılığını ilk ele alan kuramlardan olan psikanalitik kuram, kumarın bilinçaltındaki bir kaybetme arzusundan ortaya çıktığını vurgularken, bu davranışı anal ve fallik dönem ile ilişkilendirmektedir (Öztürkmen, 2023, s. 18). Fennichel (1945), kumar davranışını, ödipal çatışmalardan kaynaklanan kaygı ve suçluluk duygularının yanı sıra güven eksikliği ya da kaybetme korkusunun tetiklediği içsel çatışmaların yer değiştirmiş bir dışavurumu olarak ele alır. Kumar bağımlılarının bilinçdışı düzeyde sıkça deneyimlediği mastürbasyon fantezilerinin, ebeveynlerden birinin öldürülmesi (parricide) teması etrafında şekillendiği belirtilmiştir. Freud (1916) ise bazı bireyleri, suçlu hissetme ihtiyacından ötürü suçluluk yaşayan kişiler olarak tanımlar. Bu bireyler, bilinçdışı suçluluklarını bilinen nedenlere bağlayarak rasyonelleştirir ve kendilerini cezalandırma eğilimleriyle dürtüsel davranışlara yönelerek içsel gerilimlerini hafifletirler. Kumar oynama davranışı aynı zamanda bastırılan dürtülerin ve baba figürüne yönelik korkunun üstesinden gelme çabasının bir parçası olarak, otoerotik bir doyum biçimi şeklinde değerlendirilebilir. (Kaya ve Deveci, 2021, s. 3).

Aile ve ikiz çalışmalarında kumar bozukluğu tanısı alan kişilerin ailelerinde patolojik kumar bozukluğu prevalansının yüksek olduğu ve bu nedenle ailesel geçmişin önemli olduğu görülmüştür (Çakmak ve Tamam, 2018 s. 85). Bu nedenle aile öyküsünün ve bireyin büyüdüğü ortamın kumar oynama davranışının ortaya çıkmasındaki payı büyüktür. Literatüre bakıldığında kumar oynama davranışı 18 yaşın altında oldukça yaygınlaşmış durumdadır. Sanal kumarın ulaşılabilirliği sonucunda araştırmalar genç yaştaki kumar bağımlılarının daha çok çevrimiçi kumar platformlarını tercih ettiklerini göstermektedir (Ghelfi, 2024, s. 680). Kumar ve şans oyunları, yalnızca bireysel değil, aynı zamanda aile yapısını ve toplumsal dengeleri etkileyen sosyal sorunlar arasında yer almaktadır. Kumar oynama eğilimi gösteren ya da bu konuda bağımlılık geliştiren bireylerin çoğunlukla iletişim sorunlarının yoğun olduğu aile ortamlarında yetiştikleri ifade edilmektedir. Bu durum, aile içi ilişkiler ile bağımlılık davranışı arasında güçlü bir bağ olabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca, bireyin gelir düzeyi ve babanın eğitim durumu gibi etkenlerin kumar bağımlılığı üzerinde belirleyici rol oynadığına dair bulgulara rastlanmıştır. Araştırmalar, patolojik kumar davranışı gösteren bireylerin birinci derece akrabalarında bu sorunun yaşam boyu görülme oranının oldukça yüksek olabildiğini ve genetik ya da çevresel etkenlerin etkisini düşündürmektedir. Kumar bağımlılığı olan bireylerde, çeşitli bilişsel çarpıtmaların yaygın biçimde görüldüğü; aynı zamanda psikopatolojik belirtilerin ve aile ilişkilerinde bozulmaların sıklıkla eşlik ettiği gözlemlenmiştir (Altuntaş ve Söyler, 2023, s. 71).

Kumar oynama sıklığı ilerledikçe, güçlü önyargılı ve çarpıtılmış bilişsel şemalar ortaya çıkar. Bu şemalar atıf, kişisel beceri ve sonuç üzerindeki kontrol, önyargılı değerlendirmeler, hatalı algılar, batıl düşünce ve olasılık teorisi ile ilgili inançları şekillendirir. Çarpıtılmış ve mantıksız bilişsel inanç yapılarının gücü ve yaygınlığı, kumara katılım düzeyleri arttıkça güçlenmektedir. (Blaszczynski ve Nower, 2002, s. 491). Kumar oynama bağımlıları genellikle kazanma şanslarını daha çok görüp, sonuçlar üzerinde de öznel bir kontrolleri olduğunu düşünürler. Kumar oynamaya devam etmeleri için gerekçeleri vardır ve bu becerileri ile muhakkak istediklerini alacaklardır. Bu nedenle kumar oynayanlar daha riskli kararlar alıp daha büyük bedeller ödeyebilmektedir (Çakmak ve Tamam, 2018, s. 83). Her ne kadar kumar oynama bozukluğu oldukça büyük bir farkla erkeklerde yüksek olsa da kadın katılımcılarla yapılan bazı araştırmalar patolojik kumarla ilişkili bir davranış olan

kayıpları kovalamanın kadınlar arasında erkeklerden daha sık görüldüğünü bildirmiştir. Kadın çevrimiçi kumarbazların hem kumar için daha yüksek harcamalar hem de daha problemlili kumarbazlar olma açısından erkeklerden daha yüksek risk altında olduğu tespit edilmiştir (Ghelfi, 2024, s. 679).

2.2.3. Davranışsal yaklaşım

Davranışsal kuramlar, kontrolsüz kumar oynama davranışını, öğrenilmiş ve uyumsuz (maladaptive) bir tepki biçimi olarak görür; bu davranışın gelişiminde pekiştirme süreçlerinin etkili olduğu savunulur. Davranışçı yaklaşıma göre, bireylerin olumlu ya da olumsuz davranışları öğrenmesinde koşullanma yoluyla oluşan tepkiler belirleyici bir rol oynar. Doğal ya da doğuştan gelen tepkiler, çevresel uyarıcılarla ilişkilendirildiğinde zamanla koşullu tepkilere dönüşebilir. Örneğin, bir köpeğin et gibi doğal bir uyarana verdiği tepkisi, bu uyarana eşlik eden ışık veya ses gibi nötr uyarılarla tekrar tekrar birlikte sunulduğunda, bu nötr uyarılar da tek başına tepki oluşturabilir hâle gelir. Kumar bağımlılığı da benzer şekilde, başlangıçta olumlu sonuçlar doğuran (örneğin para kazanma) deneyimlerle pekişerek öğrenilir ve zamanla otomatikleşmiş bir davranış biçimi hâline gelir. Her ne kadar bu sürecin işleyişine dair araştırmacılar arasında bazı görüş ayrılıkları bulunsa da, bağımlılığın ilk evrelerinde yaşanan “kazanç döneminin” pekiştirici etkisi konusunda genel bir fikir birliği söz konusudur. Ayrıca bazı kuramcılar, pekiştirmenin yalnızca çevresel değil, aynı zamanda beynin ödül sistemine bağlı içsel süreçlerle de ilişkili olabileceğini öne sürmektedirler (Pınarcı, 2014, s. 40). Kumar oynayanlar için bu koşullu tepkiler, renkli ve ışıltılı kumar reklamları olarak düşünülebilir. Bu tür reklamlar sorunlu kumarbazlar için kumar oynama isteğini uyandırabilir (Öztürkmen, 2023, s. 17).

2.2.4. Kumar davranışının gelişim süreci

Kumar bağımlılığı çoğu zaman aşamalı bir seyir izler:

1. **Kazanma Evresi:** Kumar, genellikle eğlence, heyecan arayışı, sosyal katılım ya da stres azaltma amacıyla başlar. Birey ilk başlarda para kazanabilir. Bu, bireyde bir kontrol yanılsaması yaratır ve davranışı pekiştirir.
2. **Kaybetme Evresi:** Sürekli kayıplar yaşanmaya başlanır, ancak birey kayıplarını telafi etmek için daha sık ve yüksek miktarda oynamaya yönelir.

3. **Tükenme evresi:** Sürekli kayıplar yaşanmaya başlanır, ancak birey kayıplarını telafi etmek için daha sık ve yüksek miktarda oynamaya yönelir. Çökkün ruh hali ve intihar düşünceleri veya girişimleri görülebilir.
4. **Vazgeçme (Teslimiyet) Evresi:** Maddi ve sosyal kayıplar artar. Birey depresyon, suçluluk, umutsuzluk yaşar ancak davranışı sürdüremez. Bu aşamada; boşanma, tutuklanma, akıl/madde kullanımı gibi problemler de görülebilir (Babuna, 2013, akt. Öztürkmen, 2023, s. 14-15).

Bu aşamalar, bireyin davranışı kontrol etme becerisini giderek yitirdiği bir bağımlılık döngüsünü yansıtır.

2.2.5. Kumar oynama bağımlılığı ve komorbidite

Kumar oynama bağımlılığına sebep olan, kumar oynama davranışının sebep olduğu veya her ikisinin etkileşim halinde birbirini desteklediği görülmektedir. Bir meta-analiz sonucunda kumar oynama bozukluğu ve madde bağımlılığı arasında %57,5'lik bir komorbidite olduğu bulgulanırken aynı zamanda düzensiz kumar oynama sonucunda dürtü kontrol, duygudurum, anksiyete ve kişilik bozuklukları dahil olmak üzere çeşitli patolojiler birlikte görülmektedir (Çakmak ve Tamam, 2018, s. 81). Özellikle kumar oynama bozukluğu sonucunda bireylerde suçluluk ve utanç duygularında artışla beraber en çok görülen psikiyatrik bozukluklar anksiyete ve majör depresyon olmuştur (Fong, 2005, akt. Şiran, 2020, s. 12). Özellikle iflas etme, finansal sorunlar ve tedavi için ayrılması gereken bütçe beraberinde psikolojik sorunları da artırmaktadır (Demirdil ve Harmancı, 2021, s. 10). Aynı zamanda teknolojinin gelişmesiyle birlikte artış gösteren sanal kumar furyasına yönelik araştırmalarda internet üzerinden kumar oynayanların uyuşturucu ve alkol kullanım oranlarının sorunlu olmayanlara göre daha yüksek olduğuna dair kanıtlar da mevcuttur. Çevrimiçi kumarbazlar tarafından doldurulan 1119 anketin analizi, sorunlu olmayan kumarbazlara kıyasla, sorunlu kumarbazların sigara içme, engelli olma ve çevrimiçi kumar oynarken alkol alma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir” (Gainsbury, 2015, s. 189)

Araştırmalar göstermiştir ki kumar bağımlılığı, bireyin yaşam doyumunu azaltır, intihar riski artırır ve sosyal izolasyon eğilimini güçlendirir. Aile içi şiddet, boşanma, iş kaybı gibi çok boyutlu zararlar doğurabilir (Arisoy, 2018, s. 63).

2.2.6. Kumar türleri

Kumar, sonucun belirlenmesinde şansın ve/veya oyuncunun bilgi ya da becerisinin rol oynayabildiği, maddi kazanç beklentisiyle girilen oyunları kapsayan çok yönlü bir davranış kategorisidir. Kumar türleri, oyunun yapısal özelliklerine göre sınıflandırıldığında dört ana gruba ayrılmaktadır: (1) yalnızca şansa dayalı oyunlar, (2) şans ve beceri bileşimi içeren oyunlar, (3) spor bahisleri/at yarışı ve (4) sanal platformlarda yürütülen kumar biçimleri.

2.2.6.1 Şansa dayalı kumar oyunları

Bu grup, oyuncunun sonucu etkileyebileceği herhangi bir stratejik ya da bilişsel müdahalenin olmadığı, tamamen rastlantısallık temelinde işleyen oyunları kapsamaktadır. Sayısal loto, milli piyango, kazı kazan kartları, tombala ve benzeri çekiliş temelli oyunlar bu gruba girer. Kazanma olasılığı tüm oyuncular için eşittir ve sonuçlar öngörülemezdir. Bu tür oyunlara ilişkin yapılan araştırmalar, oyuncuların zamanla “şansın döneceği” inancı gibi bilişsel çarpıtmalara sahip olabildiğini göstermektedir. Özellikle genç bireylerde bu tür oyunlara duyulan ilgi, umut bağımlılığı olarak da adlandırılabilir bir psikolojik örüntüye dönüşebilmektedir (Aslan, 2020, s. 67; Kızılkaya ve Yılmaz, 2024, s. 91).

2.2.6.2. Şans ve beceri kombinasyonuna dayalı kumar oyunları

Bu oyunlar hem rastlantısallığı hem de strateji/beceri kullanımını içeren yapılar taşır. Poker, blackjack ve bazı kart oyunları bu kategoridedir. Oyuncunun kuralları bilmesi ve strateji geliştirebilmesi kazanç ihtimalini artırabilir; ancak şans faktörü sonucu belirlemede önemli bir rol oynamaya devam eder. Bilgin (2015), üniversite öğrencileri arasında yapılan çalışmalarda bu tür oyunların, özellikle "başarılı olma becerisi" ve "kontrol edilebilirlik algısı" geliştirme yönünden cazip bulunduğunu, fakat bu algının çoğu zaman yanıltıcı olduğunu belirtmiştir. Kontrol yanılgısı, oyuncuların kendi becerilerinin sonuç üzerinde gerçek dışı bir etkisi olduğu inancını ifade eder ve bu inanç, kumar davranışını sürdürmede önemli bir risk faktörüdür (Erdoğan, 2019, s. 878).

2.2.6.3. Spor bahisleri

Spor müsabakalarına dayalı bahis oyunları, sonucun tahmin edilmesine ve bu tahmin üzerine para yatırılmasına dayanır. Katılımcılar genellikle takım geçmişi,

oyuncu performansı veya istatistiksel analiz gibi bilgilere dayanarak tahminlerde bulunurlar. Türkiye'de yasal çerçevede iddaa gibi platformlar üzerinden sunulan ve yasadışı bahis siteleri aracılığıyla da sık rağbet gören bu oyunlar oldukça yaygındır. Bu oyunlarda bilgiye dayalı karar verme süreci, oyuncuda yüksek bir kontrol hissi yaratır. Ancak literatür, bu kontrol algısının çoğu zaman abartıldığını ve tahminlerde bulunan bireylerin geçmiş başarılarına aşırı anlam yükleyerek irrasyonel riskler aldığını göstermektedir (Akça, 2019, s. 1451). Özellikle genç erkek bireylerde spor bahisleri yaygın bir kumar türü olarak öne çıkmaktadır (Duman, 2021, s. 126).

Spor bahislerinde ülkemizde yaygın olan bir başka tür olan at yarışları hem tarihsel kökeni hem de ekonomik ölçeği bakımından dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de oldukça yaygın bir kumar türüdür. Bu oyun, şansa dayalı olmakla birlikte, oyunculara geçmiş performans verileri, jokey bilgileri, pist koşulları gibi çeşitli değişkenler üzerinden analiz yapma olanağı sunduğu için birçok katılımcı tarafından “bilgiye dayalı” bir oyun olarak görülür. Bu durum, oyunculara güçlü bir kontrol algısı oluşturmakta ve bu algı kumar davranışını sürdüren temel bilişsel mekanizmalardan biri hâline gelmektedir (Erdoğan, 2019, s. 878). Erken yaşta başlayan at yarışı bahisi alışkanlıklarının, oyuncuların “istatistiksel üstünlük” algısı ve “kazanma planları” gibi kontrol yanılsamalarıyla pekiştiği gösterilmiştir. Özellikle “geçmiş verilerle tahmin yapma” motivasyonu, oyuncunun kendini rasyonel kararlar alıyor gibi hissetmesine yol açmakta; bu da kumar davranışını meşrulaştırmakta ve sürdürmektedir (Bilgin, 2015, s. 73). Ayrıca, bazı bireyler at yarışını sosyalleşme aracı veya kültürel bir alışkanlık olarak görmekte, hipodromlarda ya da bayilerde geçirilen zaman sosyal aidiyet duygusunu da güçlendirmektedir. Bu durum, davranışın sadece maddi kazanç hedefiyle değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal doyumla da ilişkili olduğunu göstermektedir (Duman, 2021, s. 128).

2.2.6.4. Sanal kumar platformları

Son yıllarda dijitalleşmeyle birlikte en hızlı büyüyen kumar türü, çevrimiçi (online) kumar oyunlarıdır. Slot makineleri, canlı casino oyunları, sanal tombala, kripto oyunları ve internet üzerinden oynanan diğer oyunlar bu kapsamdadır. Sanal platformların sunduğu 7/24 erişim, anonimlik, ödüllendirme sistemleri ve mobil cihazlardan oynanabilirlik, bireyleri daha sık ve daha uzun süre kumar oynamaya yönlendirmektedir. Harrigan (2008), özellikle slot makinelerinde kullanılan

yazılımların oyuncuya “neredeyse kazandım” algısı yaratarak oyun davranışını pekiştirdiğini ve bu durumun bağımlılık geliştirmede ciddi rol oynadığını ortaya koymuştur (s. 357). Türkiye’de ise yasal sınırlar dışında faaliyet gösteren sanal kumar sitelerine olan erişimin kolaylığı, gençler arasında bu oyun türlerinin hızla yayılmasına neden olmaktadır (Akça, 2019, s. 1453).

2.2.7. Türkiye’de kumar oynama eğilimleri ve psikosozyal dinamikler

Türkiye’de kumar oynama davranışı, tarihsel olarak kültürel normlarla çatışmalı bir alanda konumlanmakla birlikte, son yıllarda dijitalleşmenin ve kolay erişimin etkisiyle artış göstermektedir. Özellikle gençler arasında sanal bahis sitelerine yönelimin artması, bu davranışın toplumsal görünürlüğünü ve normalleşme algısını pekiştirmektedir (Akça, 2019, s. 1450). Türkiye’de yapılan araştırmalar, bireylerin önemli bir kısmının kumar türlerini “eğlenceli”, “riskli ama kontrollü” ya da “çıkış yolu” gibi tanımlamalarla meşrulaştırdığını göstermektedir (Bayındır, 2018, s. 60; Duman, 2021, s. 127). Yasal çerçeve bakımından Türkiye’de kumar genel anlamda yasaklanmış olup, yalnızca Milli Piyango İdaresi, Spor Toto Teşkilatı ve Türkiye Jokey Kulübü gibi devlet denetimindeki kurumlar üzerinden belirli türlerde oyunlara izin verilmektedir. Bunun dışında kalan faaliyetler —özellikle sanal platformlardaki yasa dışı bahis ve casino oyunları— 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında suç sayılmakta ve erişimi engellenmektedir (Babayiğit, 2018, s. 284). Ancak sanal ortamların denetlenmesindeki zorluklar, bireylerin yasa dışı platformlara erişimini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

Kumar oynama davranışının altında yatan psikolojik dinamikler arasında en dikkat çekenlerden biri “kontrol yanılması”dır. Özellikle spor bahisleri ve at yarışlarında bireyler, geçmiş veriler, takım performansları ya da pist koşullarına dair bilgileri kullanarak sonucu etkileyebileceklerine inanırlar. Bu inanç, kişinin kumar davranışını sürdürmesinde önemli bir rol oynar (Erdoğan, 2019, s. 878). Bilgin (2015, s. 74), bu kontrol algısının özellikle genç yetişkinlerde kumara karşı bilişsel rasyonelleştirme geliştirdiğini ve davranışın sorumluluğunun dışsallaştırılmasına yol açtığını ifade etmektedir. Ek olarak, olumsuz çocukluk yaşantıları, düşük gelir düzeyi, depresyon, alkol kullanımı ve sosyal izolasyon gibi faktörlerin kumar davranışını tetiklediği ya da sürdürdüğü gösterilmiştir (Aslan, 2020, s. 69; Bilgin, 2015, s. 76). Türkiye’de yapılan çalışmalar, bu davranışların bireysel özelliklerle

sınırlı kalmayıp toplumsal yapı, değerler sistemi ve ekonomik gerçekliklerle de sıkı biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

2.3. Sanal Kumar Bağımlılığı

Teknolojik gelişmelerin hızla dijitalleşen dünyada bireysel davranış örüntülerine etkisi, özellikle bağımlılık alanında çarpıcı dönüşümler doğurmuştur. Kumar davranışı da bu dönüşümden payını almış ve geleneksel kumar ortamlarının yerini çevrimiçi platformlara bırakmasıyla yeni bir psikopatolojik boyut kazanmıştır: Sanal kumar bağımlılığı. Sanal kumar, bireyin internet üzerinden eriştiği bahis, şans oyunları, casino uygulamaları ve benzeri platformlarda kumar oynama davranışını kontrol edememesi ve bu davranışın yaşamının diğer alanlarında ciddi bozulmalara yol açmasına rağmen sürdürülmesi olarak tanımlanır (Gainsbury, 2015, s. 190–191). Son 20 yılda, internet veya çevrimiçi kumar olarak adlandırılan kumar, esas olarak teknolojik yenilikler nedeniyle katlanarak büyümüştür. Çevrimiçi kumar, son derece yaygın olduğu ve kontrol, önleme ve müdahaleyi karmaşık hale getiren daha fazla riskle karakterize olduğu için çevrimdışı kumardan daha da zorlu bir fenomeni temsil etmektedir (Gainsbury, 2012, akt. Ghelfi ve Scattola, 2023, s. 674). Çevrimiçi küresel oyun pazarı 2013 yılında 6.1 milyar değerindeydi ve 2018'de yıllık %10.1 büyüme bekleniyordu. Çevrimiçi kumar, 2012 yılında toplam küresel oyun pazarının tahmini %8-10'unu oluşturuyordu ve bu oran giderek artıyor gibi görünüyor. Küresel olarak, en büyük çevrimiçi kumar ürünü bahistir ve çevrimiçi kumar marketinin %53'ünü oluşturmaktadır; bunu casino oyunları (slot makineleri/pokies/elektronik oyun makineleri dahil, %25,4), poker (%14,2) ve bingo (%7,4) izlemektedir (Gainsbury, 2015, s. 186).

Küresel çevrimiçi kumar pazarı hızla büyümektedir. Birçok ülkede piyasa kısıtlamaları gevşetilmiş ve kumarın günlük hayattaki bulunabilirliği artmıştır. Avrupa'daki son yasal gelişmeler kumar alanı, çevrimiçi formatların düzenlenmesi veya yeniden düzenlenmesi ile ilgili sorulara güçlü bir şekilde odaklanmaktadır. Kumar piyasalarının dijitalleşmesi, çevrimiçi ortamlarda hedeflenen zarar önleme ve azaltma tedbirlerine olan ilginin de artmasına yol açmıştır. Yargı organları, çevrimiçi reklamlar da dahil olmak üzere sorulara odaklanmıştır. Özellikle genç yaş ve erkek cinsiyet, özellikle çevrimiçi ortamlarda kumar sorunları için tanımlanmış risk faktörleridir. Çevrimiçi kumarhane oyunları, hızlı çevrimiçi bahis ürünleri gibi yeni

ortaya çıkan çevrimiçi kumar biçimleri, oyunla ilgili zararların giderek artan bir payına neden olmaktadır. Çevrimiçi kumar biçimleri birçok zararlı özelliği bünyesinde barındırmaktadır: yüksek hız ve yoğunlukta oyun, bonuslar ve görünür pazarlama, ürünlerin çapraz satışı ve mobil kumarın yaygınlaşmasıyla daha da artan sürekli erişilebilirlik. (Marionneau, 2023, s. 2). Kumar artık çok çeşitli perakende satış noktalarında oynanabilmektedir. İnternet ve i-TV kumarları gibi "yeni" kumar türlerinin neredeyse tamamen kumar oynanmayan ortamlarda gerçekleştirilen faaliyetler olduğu da açıktır. Bu konudaki en büyük endişelerden biri, genel olarak, kumar oynatılmayan ortamlarda kumar oynatıldığında, kumarın düzenlenmesinin neredeyse ortadan kalkmasıdır. (Griffiths, 2003, s. 558). Sanal kumar bağımlılığı, davranışsal bağımlılıkların dijital formudur ve geleneksel kumar bağımlılığına kıyasla bazı özgün riskler barındırır:

- **7/24 erişilebilirlik:** Her an, her yerden kumar oynanabilir; fiziksel mekân ve zaman sınırlaması yoktur.
- **Anonimlik ve gizlilik:** Kimlik ifşa edilmeden oyun oynanabilir; bu durum sosyal kontrol mekanizmalarını devre dışı bırakır.
- **Hız ve ödül döngüsünün yoğunluğu:** Kazanma-kaybetme süreleri çok kısadır, bu da dopamin salınımını daha sık ve yoğun hale getirir.
- **Dijital para kullanımı:** Sanal paralarla işlem yapılması, gerçek para kaybı algısını zayıflatır.
- **Algoritmik kişiselleştirme:** Kullanıcının oynama biçimine göre öneri ve bildirimlerle kişiselleştirilmiş tetikleyiciler sunulur. (Griffiths, 2003, s. 560).

Bu özellikler, sanal kumarın bireyin bilişsel kontrol kapasitesini aşındırarak bağımlılık geliştirmesini hızlandırmaktadır. Üstelik araştırmalar sıklıkla sanal kumar bağımlılarına yönelik ayırt edici bir etken tanımlamaktadır: asosyallik. İnternet, ergenlik çağındaki gençler için benzersiz bir imkân sunmaktadır. Tek başlarına kumar oynayabilecekleri, gerçek dünyadaki benlikleriyle ilgisi olmayan yeni bir kimliğe bürünebilecekleri ve uyarıcı, etkileşimli bir sanal dünyaya dalabilecekleri bir yer sağlar. Bazı çalışmalar aşırı internet kullanımının genellikle sosyal izolasyon ve depresyonla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, çevrimiçi kumar oynayan ergenlerin kaçınmaya çalıştıkları sorunları pekiştiriyor olabileceğini

düşündürmektedir. Özellikle bu kaçış yaşamı iyileştirmekten çok patolojik bağımlılık yapıcı bir unsur olarak sürekli hale gelir (King ve Griffiths, 2009, s. 182).

Sanal kumar bağımlılığı çoğu zaman görünmez bir şekilde gelişir. Geleneksel kumarda bireyin fiziksel bir ortamda bulunması ve eylemin sosyal çevre tarafından izlenebilir olması, davranışı sınırlandırıcı bir faktördür. Oysa sanal kumarda bu sınırlayıcı faktörlerin ortadan kalkması, bağımlılık gelişimini kolaylaştırır. Riskli gruplar arasında özellikle ergenler, genç erişkinler, erkek bireyler, yalnız yaşayanlar ve impulsivite düzeyi yüksek olanlar öne çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar birbirini destekler nitelikte olup sanal kumarın 18 yaşın altındaki kişilerdeki oranı %11'iken (Soyata, 2017, akt. Öztürkmen, 2023, s. 19), büyük çoğunluğu genç yetişkin grubunda yer almaktadır. Süreç şu aşamalarda ilerler. Sorunlu kumarbazlar genellikle kumar kariyerlerinin başlarında "büyük kazanma" veya "büyük ikramiyeyi vurma" deneyimi yaşadıklarını bildirmektedir. Birçok sorunlu kumarbazın bu kazanma deneyimini "yeniden yaşama" arzusuyla motive olduğu düşünülmektedir. Yeni kumar medyası, oyuncunun erken bir büyük kazanç yaşadığı bir durumu yapay olarak yaratarak ergenler gibi acemi kumarbazları istismar etme potansiyeline sahiptir. Örneğin, 117 çevrimiçi rulet sitesinin incelenmiş olduğu bir araştırmada, sitelerin %39'unun "demo" oyun denemesi sırasında şişirilmiş ödeme oranları sağlayarak oyunun oldukça kârlı olduğu izlenimini yarattığını bildirmiştir. Oyuncu deneme süresinden çıkıp gerçek parayla oynamaya başladığında, ödeme oranları önemli ölçüde düşmektedir. Buna ek olarak, bazı web siteleri, bir kişinin ödül kazanma şansını yanlış tanıtarak veya kazanmayı kumarın en olası sonucu olarak göstererek şans ve rastgelelik kavramları hakkında yanlış inançları teşvik etmek için "açılır pencereler" veya banner mesajları kullanmaktadır (King ve Griffiths, 2009, s. 181). Özetlemek gerekirse, deneme aşamasının ardından gelen kazanç ve ardından kayıp döngüsü kumar oynayan kişide bir kontrol kaybına yol açıp daha sonrasında onu gittikçe çökkün bir hale getiren kısır döngü sürecine sokmaktadır.

Araştırmamızın mahiyetini daha iyi vurgulayabilmek adına her ne kadar benzer bağımlılık örüntülerine sahip olsalar da çevrimiçi kumar ve çevrimdışı kumar oynayanlar arasındaki önemli farklılıklara değinmek yerinde olacaktır. Kumar davranışıyla ilgili olarak, çevrimiçi ve çevrimdışı kumarbazlar arasında farklılıklar bulunmuştur ve iki değişken özellikle dikkat çekicidir: kumarın yoğunluğu ve değişkenliği. Çevrimdışı kumar karşılaştırıldığında, çevrimiçi kumarbazlarının daha

sık kumar oynama (yüksek yoğunluk) olasılığı daha yüksektir. Kumar faaliyetlerindeki yüksek değişkenliğin çevrimdışı kumara kıyasla çevrimiçi kumarla daha fazla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Ghelfi, 2024, s. 679). Hubert ve Griffiths (2018) tarafından Portekiz’de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; çevrimiçi kumar oynayanların yaşının çevrimdışı kumarbazlara göre anlamlı derecede düşük olduğu, çevrimiçi kumarbazların çevrimdışı kumarbazlara göre istikrarlı bir ilişki ve işe sahip oldukları, çevrimiçi kumar oynayanların çevrimdışı kumarbazlara göre kumar oynamaya çeşitli faktörlerden (kumar motivasyonu, erişilebilirler, her saat kullanılabilirlik, anonimlik, koruma ve oyun çeşitliliği) dolayı daha istekli oldukları bulgulanmıştır (s. 1228-1234). Ayrıca, çevrimiçi kumarbazların daha uzun süre kumar oynama ve çevrimdışı kumarbazlardan daha yüksek harcamalar bildirme olasılığı daha yüksektir (Ghelfi, 2024, s. 679).

Sanal kumar, geleneksel kumarla benzer şekilde dopaminerjik ödül sistemini aktive eder. Özellikle kazanma anındaki beklenti ve heyecan, nükleus accumbens gibi ödül merkezlerinde dopamin salınımını artırır. Ancak sanal kumarın sunduğu anlık sonuçlar ve yüksek oynama sıklığı, bu sistemin daha yoğun uyarılmasına neden olur. Bu da klasik tolerans mekanizmasının daha kısa sürede gelişmesine yol açar. Sanal kumar oynayan bireylerde yapılan nörogörüntüleme çalışmalarında, dürtü kontrolünden sorumlu olan prefrontal korteksin aktivitesinde azalma, buna karşılık amigdala gibi ödül ve uyarılma merkezlerinde artış olduğu görülmüştür. Bu bulgular, sanal kumarın, bireyin “dur” deme kapasitesini zayıflattığını göstermektedir (Karakuş ve Özdengül, 2021, s. 160-162).

3. NARSİSİZM

Kişilik, bireyin kendine özgü zihinsel, bedensel ve ruhsal özelliklerin bütününe temsil eder. Kişilik, çocukluktan itibaren gelişen davranış kalıplarının, algılama ve ilişki kurma biçimlerini ifade eder. Bütün kişilik tanımlamalarında süreklilik vurgusu göze çarpmaktadır (Turgay, 2003, s. 33). Her insanın kişiliği gelişimsel sürecine, yaşantısına, kültürüne ve başa çıkma becerilerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Kişilik patolojileri ise gelişimsel süreçteki birtakım faktörler ve kişinin bu yaşantılara tepkisi önemli bir rol oynamaktadır. Her insan kişilik patolojisine sahip olmasa bile bir kişilik örgütlenmesi sınıfında bulunabilir. Kernberg (1999), kişilik kümelerini üçe ayırır. En alt düzey psikotik gruptur. Bu kişilik örgütlenmesine sahip olan kişilerin benlik bütünlükleri düşük ve gerçekliği algılama biçimleri dağınıktır. Şizofreni hastası olanlar bu gruptadır. Orta düzeyde ise sınır kişilik örgütlenmesi yer alır. Sınırdaki kişilik örgütlenmelerinde benlik bütünlüğü daha çok vardır ancak dağılmaya müsaittir ve gerçeklik çarpıtılır. Burada borderline, narsist ve histiryonik gibi kişilik bozuklukları yer alır. En üst düzeyde ise nevrotik kişilik örgütlenmesi yer alır. Burada ise benlik bütünlüğü daha iyi düzeydedir ve gerçeklik daha fark edilir bir noktadadır, ancak gerçeklikten kaçılır. Burada ise çekingen veya bağımlı kişilik bozuklukları ve kaygı bozukluğuna sahip bireyler yer alır (s. 58). Birey, kişilik bozukluğuna sahip olmasa bile bir kişilik örgütlenmesi grubuna dahil olabilir. Bunun anlamı bireyin, narsist kişilikte olmasa bile narsistlerin kullandığı bazı savunma mekanizmalarını kullandığı ve ego gelişiminin bu düzeylerde olduğu anlaşılabilir.

Bu bölümde ise özellikle narsisizmin bir olgu olarak gelişimi üzerinde durulacaktır. Nitekim, psikanalitik bakış açısına göre her insanın narsistik bir yönü vardır. Normal narsisizm; kişinin kendisi ve çevresiyle daha uyumlu olduğu, kişinin özgüveninin olabildiğince yüksekte bulunduğu, takdir görmeyi ve sevilmeyi önemseyen özellikleri niteler. Sevilme ve beğenilme arzusu ise her bireyde olan normal bir durumdur. Ancak birey bunları görmediğinde narsistik bir kırılma yaşar ve hak ettiği değeri görmek ister. Patolojik narsisizmde ise birey, başkalarının

düşüncelerini önemsemez gözükse de başkalarının düşünceleriyle beslenir. Patolojik narsisizmde kişi tamamen kendini dışarıdan gelen yorumlarla besler. Patolojik narsisizmde olan kişi, değersizliklerini dışarı yansıtır ve eleştiriler karşısında aşırı duyarlı bir tavırla öfke gösterirler (Karaaziz, Atak, 2013, s. 47). Freud ise iki farklı narsisizm tanımlamaktadır. Birincil narsisizmde kişinin libidinal enerjisi kendine yönelir. Kişide tüm güçlülük ve kusursuz olma gibi bir benlik şişmesi olur. İkincil narsisizm ise, bireyin diğer insanlarla kurduğu ilişkide yaşadığı hayal kırıklıkları sonucunda kişinin yine libidinal enerjisini kendi egosuna yöneltmesi yani kendini sevmesidir (Geçtan, 2015, s. 260). Birincil narsisizm, tüm libidonun (sevginin) kişinin kendi bedenine yatırılması halidir. Bu bebeklik evresine tekabül eder ve bu dönemde bebek kendini dış dünyadan ayırt edemez. İkincil narsisizmde ise kişi, libidinal enerjisini başka nesnelere (kişilere) yatırırken bu libidinal enerjisini yeniden kendisine döndürmesiyle birincil narsisizm konumuna geriler (Akvardar ve vd., 2015, s. 87).

Kernberg ve Kohut narsisizmi farklı şekillerde ele alırlar. Kernberg'e göre narsisizm, bireyin çocuklukta aşması gereken bir gelişim evresidir. Ödipal dönem öncesinde başlayan ve süperego gelişimi ile ilişkilendirilen bu evre, ideal benlik ve ideal nesne imgelerinin birleşimiyle daha olgun bir ego ideali oluşturmayı hedefler. Narsisizmin erişkinlikte devam etmesi, Kernberg'e göre bir gelişimsel duraklama olarak görülür (Schmidt, 2019, s. 139-140). Kohut ise narsisizmi, insan gelişiminin doğal ve sürekli bir parçası olarak değerlendirir. Ona göre, narsistik yapı hayat boyu kalıntılarını gösterir. Gelişim, orijinal narsisizmin dönüşümü yerine, bu yapının yeni formlar kazanması olarak tanımlanır. Kohut, narsisizmin bireyin yaratıcılık, empati ve kendilik farkındalığı gibi olgun özelliklerin temelinde yer aldığını savunur. Patolojik narsisizmin ortaya çıkışını ise ebeveyn tutumlarındaki abartılı olumlu tepkiler (çocuğun başarılarına ilişkin) veya abartılı olumsuz tepkilerle (duygusal soğukluk ve suçlama) ilişkilendirir (Kring, vd., 2019, s. 479). Bu iki kuramcı arasındaki temel fark, Kernberg'in narsisizmi aşılması gereken bir gelişimsel dönem olarak görmesi, Kohut'un ise narsisizmin olumlu dönüşüm potansiyeline vurgu yapmasıdır (Schmidt, 2019, s. 140-141). Bütün bu görüşlerin yanı sıra narsistik kişilik bozukluğunun ortaya çıkmasına yönelik yapılan genetik çalışmalar, genetik faktörlerin de önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Temelli, vd., 2021, s. 201).

3.1. Kişilik Bozuklukları

Kişilik bozuklukları; başlangıcı ergenlik veya erken yetişkinlik dönemlerine kadar uzanan, biliş, duygulanım, kişilerarası işlevsellik ve dürtü denetiminde problemlerin yaşandığı, esnekliğin az olduğu, toplumsal konular, işle ilgili alanlar ve diğer meselelerde işlevselliğin azaldığı, içinde bulunulan kültürün normunun dışında kalan, uzun süreli bir içsel yaşantı veya davranış örüntüsüdür (çev. Köroğlu, 2014). Kişilik bozuklukları kendi içinde 3 ana gruba ayrılır. Bunlar sırasıyla; A kümesi (garip ve eksantrik), B kümesi (değişken ve dramatik) ve C kümesidir (korkulu ve kaygılı). A kümesi kişilik bozuklukları; Kuşkucu (Paranoid) kişilik bozukluğu, Şizoid kişilik bozukluğu ve Şizopital kişilik bozukluğudur. B kümesi kişilik bozuklukları; Antisosyal kişilik bozukluğu, Borderline (Sınır) kişilik bozukluğu, Narsistik kişilik bozukluğu ve Histriyonik kişilik bozukluğudur. C kümesi kişilik bozuklukları; Çekingen/Kaçıngan kişilik bozukluğu, Bağımlı kişilik bozukluğu ve Obsesif Kompulsif kişilik bozukluğudur. Kişilik bozukluklarının uluslararası prevalansı %11 olup, klinik ortamda daha fazla görüldüğü tahmin edilmektedir. Cinsiyet faktörüne bakıldığında ise bazı kişilik bozukluklarında kadın, bazılarında ise erkek danışanların daha sık görüldüğü bilinmektedir. Bu bölümde ise B kümesi kişilik bozukluklarından Narsistik kişilik bozukluğunun; tanı kriterleri, klinik özellikleri, etiyojisi, ayırıcı tanısı, eş tanısı ve hastalığın gidişatı incelenecektir.

3.2. Narsistik Kişilik Bozukluğu

Narsistik kişilik bozukluğu, psikiyatrik alanda görülme sıklığı %2-%16 olan ve erkeklerde daha çok görülen bir hastalıktır. Etimolojik olarak Yunancada duyarsızlık anlamına gelen narke sözcüğü, narsisizm terimi ile ilintilidir. Narsistik kişilik bozukluğu yine Yunan mitolojisindeki Narkissos'un hikayesiyle sıkça bağdaştırılır (Geçtan, 2003).

“Bir gün dağdaki berrak bir su birikintisine bakan Narkissos orada kendi yansımını görür ve suda yaşayan çok güzel bir ruhla karşılaştığı sanısıyla hemen ona âşık olur. Suyun üzerinde kendisine bakan ama ona hiçbir karşılık vermeyen ve onu kucaklamak için suya her dokunuşunda kaybolan bu imgeden kendini ayıramaz. Sonunda suya düşerek boğulur ve ölür.” (Geçtan, 2003)

Narsisizm; kendini beğenmişlik, benmerkezcilik, büyüklenmecilik, beğenilme arzusu, başkalarının yaşadıklarını ve kendilerinin onlara yaşattıklarını anlayamama, bağ kurmada zorluk ve kendi çıkarları için etrafındaki insanları kullanma gibi davranış örüntülerinin ve içsel sürecin seyrettiği bir kişilik bozukluğu olarak karşımıza çıkmaktadır. Narsistik bireyler Narkissos'un hikayesindeki gibi kendilerini aşırı abartmaya ve övmeye meyillidirler. Eleştirilmeyi sevmedikleri gibi eleştirmeyi de severler. Bazı kuramcılar tarafından kendi içinde de kategorize edilen Narsistik kişilik bozukluğunun Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'na göre tanı kriterleri şöyledir:

Aşağıdakilerden beşi (ya da daha çoğu) ile belirli, erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyüklenme (düşlemlerde ya da davranışlarda), beğenilme gereksinimi ve eşduyum yapamama ile giden yaygın bir örüntü:

1. Büyüklenir (örn. Başarıları ve yeteneklerini abartır; gösterdiği başarılarla oransız bir biçimde, üstün biri olarak görülme beklentisi içindedir).
2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleriyle uğraşır durur.
3. "Özel ve eşi, benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce (ya da kurumlarca) anlaşılabilceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır.
4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak ettiği duygusu içindedir (özellikle kayırılacak bir tedavi göreceğine ya da her ne istiyorsa yapılacağına ilişkin anlamsız beklentiler içinde olma).
6. Kendi çıkarları için başkalarını kullanır (kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarından yararlanır).
7. Eş duyum yapamaz: Başkalarının duygularını ve gereksinimlerini anlamak istemez.
8. Sıklıkla başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.
9. Başkalarına saygısız davranır, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergiler (APA, 2014).

3.2.1. Klinik özellikler

Narsistik kişilik bozukluğuna sahip olan hastaların nadiren terapiye kendi narsistik özellikleri nedeniyle başvurduğu bilinmektedir. Genellikle kimsenin kendilerini anlamadığı, haksızlığa uğradıkları, diğer insanların aşağılık olduğu yönünde şikayetleri vardır. Freud narsistik bireylerin terapistle olumlu aktarım ilişkisi kuramayacakları iddiasıyla tedavi edilemez olduklarını öne sürmüştür (Turan, 2022). Ancak sonraki kuramcılar narsistik danışanlarla terapi yapılabileceğine ve iyileşebileceklerine dair ciddi önermeler sunmuşlardır.

Kernberg (1999) narsistik kişilikleri olan danışanlarının; genelde yüzeyde problemsiz bir hayata ve sosyal uyuma sahip olan ancak kendi içsel çatışmalarıyla aşırı meşgul, kendilerine yönelik övgüye ve hayranlığa bağımlı, yaşadıkları aşağılık kompleksini telafi etmek için hırs dolu büyüklük fantezilerine gark olan bireyler olduğundan bahseder (s. 246). Şahin (2021) narsistik kişilerin öz bakımlarının iyi, giyimlerinin şık, marka tercihi konusunda çok bilinmese de kaliteli olduklarına inandıkları kıyafetleri tercih eden, aksesuar (fular, saat, yelek) kullanımlarının sık olduğundan söz eder (s. 26). Narsistik kişiliğe sahip olan hastalar, eleştiriye karşı aşırı duyarlı olup düşmanca tavırlar sergileyebilmekte ve onaylandıkları sürece özgüven hissedebilmektedirler. Empati yapmakta zorlanırlar ve istedikleri ilgiyi göremediklerinde kendilerini haksızlığa uğramış hissederler. Narsistik kişiler bedenleriyle diğer insanlara nazaran daha çok ilgilenirler ve güzelliğe, başarıya çok fazla önem gösterirler. Başarılı olmuş, kendi yapmak istediği şeyleri yapmış insanlara karşı haset duyar ve onları değersizleştirirler. Bilinçli ya da bilinçsiz haset dikkat çekecek kadar ön plandadır (Şahin, 2021, s. 67). Psikanalitik kurama göre (Kernberg, 1999) narsistik kişiliğe sahip olan hastaların savunma mekanizmalarından ağırlıklı olarak, inkâr, ilkel idealleştirme, tüm güçlü olma, bölme ve yansıtımlı özdeşim kullandıkları bilinmektedir (s. 215). Ancak klinik ortamda narsisizm hep aynı şekilde görülmebilir. Narsisizmin hep aynı şekilde görünmesinin beklenmesi ise doğru tanı koyma hususunda sınırlılık oluşturmaktadır. Bu nedenle narsisizmin farklı görünüşlerini bilmek faydalı olacaktır. Freud'un narsisizmi birincil ve ikincil olarak ikiye ayırmaktadır. Primer narsisizmde obje sevgisi yerine, benlik sevgisi vardır; ikincil narsisizmde ise, obje sevgisini gölgeleyen bir benlik sevgisi gereksinimi vardır (Fenichel 1945; akt. Turan, 2022). Daha geniş kapsamlı bir açıklama yapmak gerekirse, birincil narsistik kişiler (Geçtan, 2003) şu ana kadar

bahsettiğimiz narsistlere benzerlerdir. İnsanlara tepeden bakarlar, topluluğa konuşur gibi konuşurlar, konuştuklarının içerikleri kendileriyle ilgilidir ve ilgi arzuları çok açıktır. İkincil narsistler ise başkalarının kendilerine yönelik eylem ve söylemlerine aşırı duyarlıdır, sürekli etraflarını takip ederler. Paranoid özellikler gösterirler, içlerinde eleştirilmeye dair derin bir korku ve utanç vardır (s. 62). Narsistik kişilik bozukluğunun klinik ortamdaki görünümüne dair bir başka kategorik tanımlama ise kırılabilir narsisizmdir.

Kişilerarası ilişki dinamiğindeki bozulmalara yönelik tepki büyülenmeci narsisizmde öfke, haset, aşağılama duyguları açıkça ifade edilmekte, kırılabilir narsisizmde ise bu duygular içsel olarak yaşanmakta ancak ifade edilmemektedir. Bu durum kırılabilir narsisizmde duygu durumdaki hızlı değişimlere ve içsel huzursuzluklara neden olabilmekte, uzun vadede öfke patlamaları, depresyon ve kaygı problemleriyle sonuçlanabilmektedir (Eldoğan, D, 2016, s.8). Bu nedenle narsistlerin terapisinde sınırlı iyi belirlenmiş bir esneklik ve danışanın değişimi için tedavi motivasyonunu sürdürmeye yönelik adımlar tavsiye edilmektedir (Korkmaz Yıldırım ve Kansu, 2022, s. 1025).

3.2.2. Eş tanı

Narsisizm açıklamalarında içteki yetersizlik duygusu ve aşağılık kompleksinden sıklıkla bahsedilmektedir. Bu nedenle narsistik hastalar kendilerini yeterli ve değerli hissedemedikleri dönemlerde depresyon görülebilmektedir. “Narsistik Kişilik Bozukluğu, içsel süreçleri projektif testlerle incelendiği zaman birçok vakada depresyon ve değersizlik ön plana çıkmaktadır” (Karaaziz, M. ve Atak, İ. 2013, s. 54). Daha önceden de belirttiğimiz gibi narsistik hastalarda eleştiriye karşı aşırı duyarlılık ve kendisine hayranlık duyulmasına yönelik yoğun arzu nedeniyle paranoid tavırlar görülebilir. Yine bununla paralel olarak Narsistik kişilik bozukluğu olan hastalarda Paranoid Kişilik Bozukluğu eş tanısına rastlanmaktadır. Ancak aynı zamanda ayırıcı tanı olarak da dikkatlice değerlendirilmelidir.

3.3. Psikanaliz ve Psikoloji

İnsanı anlama çabası asırlar boyu devam eden bir uğraş olmuştur. Bütün anlama gayretleri belirli bir insan profili sunmuştur. Dinler, insanı belirli bir model çerçevesinde sunarak; insanın meziyetlerine, zaaflarına ve duygularına atıfta

bulunmaktadırlar. Tarih boyunca filozoflar, insana dair derinlemesine sorularla insanı açıklama gayreti içinde bulunmuşlardır. Bu konu öylesine derinliklidir ki insanı köklü ve bütünlüklü bir şekilde açıklama çabası farklı disiplinlerin de oluşmasıyla sonuçlanmıştır. Nitekim Psikoloji hem insan hem de hayvan davranışlarını anlamlandırmaya ve açıklamaya çalışan bir bilim dalı olarak Wilhelm Wundt tarafından 1879'da kurulan bir psikoloji laboratuvarı vasıtasıyla ayrı bir alan olarak ortaya çıkmıştır. Önemi hızla artan psikoloji bilimi, günümüzde felsefenin en önemli konularından biri olan insana ve insana dair her şeye yönelik bilimsel araştırmalar yapan bir bilim dalı olarak yolculuğuna devam etmektedir (Plotnik, 2009, s. 12).

İlk psikoloji laboratuvarı kurulduktan 7 sene sonra 1886'da Freud sinir hastalıklarına yönelerek hipnoz tekniğiyle hastaları tedavi etme gayretine girer. Histerik vaka çalışmalarıyla çalışmalarına yoğunlaşan Freud'un psikoloji bilimine en büyük katkısı ise bilimsel olma yönü oldukça eleştiriye açık olan psikanalizdir. Psikanaliz, insanı doğum öncesinden itibaren ele alan ve insanın gelişimsel sürecinde psikolojik sürecinin nasıl oluştuğunu ve hangi nedenselliklerde bu kişinin yapısının dönüşüme uğradığını açıklayan psikolojik bir bakış açısı sunar (Akvardar ve vd., 2015, s. 14). Psikanalizin (1999) 7 temel önermesi vardır. Bunlardan ilki psikolojik determinizmdir. Bu önerme, insanın hür iradesinden ziyade gerçekleştirdiği eylemleri bir nedensellik çerçevesinde hayata geçirdiğidir. Aslında bütün eylemlerimizin bir anlamı vardır ve başka bir duruma bağlıdır. İkinci önerme ise bilinçdışı süreçlerin varlığıdır. Psikanaliz, davranışlarımızda, söylemlerimizde ve izlenimlerimizde bizlerin farkında olmadığı bir alana işaret ederek her şeyin bilincinde olmadığını ve bilinçdışı bir alanda kalan arzularımızın, korkularımızın ve gerekçelerimizin olduğundan bahseder (Ardalı ve Erten, s. 8). Bilinçdışını ve bilinci daha iyi anlamak için bir buzdağı düşünülebilir. Buz dağının görünen kısmı görünmeyen tarafının çok azına tekabül etmektedir. Psikanaliz, suyun altında kalan kısmı bilinçdışı, suyun üstünde kalan ve çok azına vakıf olduğumuz kısmı da bilinç olarak ele alır. Bilinç, fark edebildiğimiz ve izleyebildiğimiz alanı ifade etmek için kullanılır. Üçüncü bir kısım olan ön bilinç ise bilindışı malzemenin bilince taşınmadığı ancak bilince çıkma düzeyine yakın olduğu buzdağının suyun yüzeyindeki tarafına tekabül eder (Yıldırım ve Kumcağız, 2022, s. 107). Freud Psikanaliz ile öne sürdüğü bilinçdışı kavramının, Kopernik ile dünyanın güneşin

etrafında döndüğünü öğrenmemizden ve Darwin'in evrimsel teorisi ile maymundan geldiğimizin ileri sürülmesinden sonra insan için en büyük narsistik yaralanma olduğunu ifade eder. Freud'a göre bilinçdışının varlığı, insanın ruhunu kontrol edemediği ve bilinçdışı kaynaklı hareket ettiği anlamlarını taşıdığı için bu durumun insan için yıkıcı olduğunu söyler (Akvardar ve vd., 2015, s. 10). Psikanalizin üçüncü önermesi ise insanın dinamik güdülenmesidir. Bu önerme, cinsellik ve saldırganlık gibi güdülerle insanın, dürtülerini doyumaya ve acıdan kaçmaya yönelik hareket ettiğini öne sürer. Freud'un öne sürdüğüne ek olarak sonraki psikanalistler ilişki kurmaya yönelik ihtiyacı da bu güdüler arasına ekler. Dördüncü önerme ise epigenetik gelişimdir. İnsan deneyimleri belirli bir düzene göre ve belirli evreler dahilinde birikir. Her evre bir sonraki evreyi etkilemekte ve önceki evredeki sorunlar bir sonraki evreye de taşınabilmektedir. Psikanalitik kurama göre insanın doğumdan ergenliğe kadar süren gelişimsel evresi insan için en önemli devredir. Bu evredeki problemler ileride psikolojik çatışmaların zeminini oluşturmaktadır.

Beşinci önerme ise insanın zihninin belirli işlevleri olduğu iddiasıdır. Psikanalize göre insan zihni üç katmandan oluşmaktadır; id, ego ve süperego. Bilinç, bilinç öncesi ve bilinçdışı olarak bahsettiğimiz topografik modelin farklı bir boyunu ifade eden bu kavramlar belirli anlamlara sahiptirler (Freud, 2004, s. 14). İd; içgüdülerin, arzuların ve dürtülerimizin olduğu alandır. Üç bölmeli bir piramit düşünüldüğünde piramidin en alt katmanıdır. İd, insanı harekete geçiren, enerjisini boşaltmaya iten ve arzularını gerçekleştirmemiz doğrultusunda insana psişik enerji sağlayan alandır. İd, alanımız basitçe yoğun arzu ve isteklerimizdir. Buradaki arzular her zaman kabul edilebilir değildir. İd bebek ilk doğduğu andan itibaren gelişir ve arzulanan şeye hemen ulaşmaya yöneliktir (Tura, 2000, s. 21). Süperego ise üç katmanlı üçgenin en üst kısmıdır. Süperego, doğru/iyi ve yanlış/kötü algımıza ev sahipliği yapar. Kişiliğimizin kural güdümlü, töresel yönüdür. Üç katmanlı üçgenimizin orta katmanı ise egodur. Ego, süperego ve id arasında bir ara bulucu işlevi görür. İdin bitmek bilmeyen arzularına karşı koyan kural güdümlü süperego ve id arasında uzlaşa sağlar. Ego gerçeklik ilkesiyle çalışır. Egonun amacı; uygun ortamda, uygun zamanda, uygun arzuları, kabul edilebilir bir şekilde gerçekleştirmektir. Psikanalitik görüşe göre psikolojik yönden sağlıklı kişi bu üç öğenin dengesini sağlayabilendir (Tuzcuoğlu, 1995, s. 275). İd, ego ve süperegoya ilişkin kültürel bir örnek vermek konuyu daha anlaşılır kılacaktır. Ramazan ayında

oruçlu olan bir kişinin orucunu bozma ve tıknırcasına yemek yeme arzusu id ile ilgilidir. Arzumuzdan dolayı suçluluk duygumuzun gelişmesi ve kendimizi günahkâr olarak atfetmemiz ise süperegomuzdan kaynaklıdır. Çünkü dini anlamda geçerli olmayan koşullar dışında orucun bozulması yasaktır ve bir bedeli vardır. Kişinin iftar zamanını bekleyip, iftarda büyük bir iştahla yemek yemesi ise egoyu temsil etmektedir. Bu sayede kişi, yemek yeme dürtüsünü doğru zaman ve koşulda yansıtmış olmaktadır. Psikanalizin altıncı önermesi ise psişik aygıtın adaptif bir yönü olduğudur. Psişik aygıt kavramı az önce bahsettiğimiz kavramları içine alan ve açıklayan bir terimdir. Bu önerme, bireylerin sadece arzuları ve bunları gerçekleştirmek için giriştiği bilinçdışı eylemlere göre veya içselleştirdikleri kurallara göre yaşamak zorunda olmadıklarını yani değişme kabiliyetini ifade etmektedir. Son önerme ise insan varlığının psikososyal yanıdır. Bu önerme, insanın “ben” kavramını oluştururken ilk ilişkilerinden ve ilişki kurma biçimlerinden etkilendiğini öne sürer. İnsanın bugünkü algılarını ve duygularını anlayabilmek için bu ilişkilerin rolünü incelemeye atıfta bulunur (Ardalı ve Erten, 1999, s. 11).

Freud, insandaki patolojilerin oluşumunu doğumumuzdan ergenlik dönemine kadar olan gelişim evresinde konumlandırmaktadır. Freud insanın küçüklükten itibaren olan gelişim evrelerini psikoseksüel gelişim aşamaları olarak tanımlamaktadır (Geçtan, 2015, s. 60). Oral dönem, bütün çocukların geçirdiği ilk dönemi ifade eder. Oral dönem, bebeğin annesine en çok ihtiyaç duyduğu ve bağımlı olduğu zaman dilimidir. Bebek, ağız yoluyla beslenerek, emerek beslenir ve en çok zevk aldığı dönemdir. Oral uyarılmalar, bebeğin normal bir şekilde gelişmesi için önem arz etmektedir. Bu sağlanmadığında ilerleyen yaşlarda kişilik patolojileri ortaya çıkabilmektedir. Anal dönem ise 1-3 yaş aralığını kapsar. Freud’a göre anüs bölgesi, bu evredeki en hassas bölgedir. Bu evrede çocuk, emmekten çok dışkılamaya yoğun bir ilgi duyarlar. Doğru bir tuvalet eğitimi alamayan ve annesinden bu dönemde iyi bir tutum göremeyen çocuklar yine ileri yaşlarda bir kişilik patolojileri geliştirebilirler (Gündoğdu, 2016, s. 384).

Çocuklar 3 yaşlarından sonra fallik döneme geçerler ve bu dönem 5 yaşlarına kadar sürer. Cinsel bölgelerin en hassas olduğu bu dönem, Oedipus çatışmasının da temel dönemidir. Oedipus Kompleksi, karşı cinsten olan ebeveyne karşı cinsel duyguların, farklı cinsten ebeveyne ise düşmanca duyguların geliştiği bir dönem olarak görülmektedir. Bu evrede çocuk, aynı cinsten olan ebeveyni tarafından

cezalandırılmaktan korktuğundan ebeveynleri ile özdeşim kurar. Bu aynı zamanda korkuların sona ermesi, anne ve baba ile de uzlaşmanın gerçekleşmesi anlamını taşır (Geçtan, 2015, s. 61).

Bu dönemden sonra çocuk, latent yani örtük döneme geçer. Bu evrede cinsel arzular azalmış veya gizlenmiştir. Bu evrede çocuk, okula, öğrenme faaliyetlerine ve oyun gibi aktivitelere yönelir. Freud'a göre bu dönem çocuğun büyük bir değişime hazırlandığı ön aşamadır. Bu evreden sonra ise 12-18 yaş aralığını kapsayan genital aşamaya gelinir. Cinsel arzuların tekrar hareketlendiği bu evrede çocuk, cinsel organları ve duygusal bağları arasındaki etkileşimin farkına varır. Birey, bu dönemde karşıt cinsle farklı bir ilişki kurmaya başlar. Aynı zamanda bir yuva kurma isteği, sosyalleşme, yeni insanlarla bağ kurma arzusu da bu dönem de belirginleşir. Bu dönem bireyin karşıt cinsle olan ilişkisinin ve bu ilişkilerin benlik oluşumuna etkisinin görüldüğü bir evredir (Gündoğdu, 2016, s. 385).

3.3.1. Psikanalitik açıdan savunma mekanizmaları

İdin bitmek bilmeyen arzuları kişide yoğun bir derecede hissedilebilir. Bu arzular ise kişinin ve toplumun değerleriyle örtüşmediğinde arzunun doyuma ulaşması gittikçe zorlaşır. Çünkü arzunun gerçekleştirilmesi devamında toplum tarafından cezalandırılmayı da getirmektedir. Bu çatışma kişiyi rahatsız ettikçe bireyde kaygı oluşturur ve kaygı bastırılmak istendiği için arzulanan şey bilinçdışı bir alana itilir. Ancak bu kaygının bastırılması veya kontrol altına alınması kişide savunma mekanizmaları oluşturur. Aslında savunma mekanizmaları, kişinin rahatsız olduğu çatışmalar nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Tuzcuoğlu, 1995, s. 276). Savunma mekanizmaları ise kendi içinde ilkel, nevrotik ve olgun savunmalar olarak ayrılmaktadır. İlkel savunmalar, kişinin ego gücünün en zayıf olduğu, işlevselliğin düşük ve farkındalığın en az olduğu savunmalardır. Nevrotik savunmalarda ise bu düzeyler daha iyi bir konumdadır ancak patolojik durum hala söz konusudur. Kişi işlevsiz durumların farkındadır ancak genel anlamda bunlardan kaçarak tepki verir. Olgun savunmalar ise psikolojik olarak sağlıklı insanlarda bulunan başa çıkmaya yönelik savunmalardır (Yıldırım ve Kumcağız, 2022, s. 118). Bu savunma mekanizmalarından bazıları şunlardır:

3.3.1.1. Yansıtma

İkel bir savunma olan yansıtma, bireyin kendisine konduramadığı özellikleri, durumları veya istekleri bir başkasına yansıtma eğilimidir. Sınavda başarısız olmuş bir öğrencinin suçu öğretmende bulması, işinde yetersiz olan birinin sorunu patronunun anlayışsızlığında bulması gibi örneklerle açıklanabilir (Geçtan, 105, s. 75).

3.3.1.2. Bölme

Bu savunma mekanizmasında kişiler, olumlu ve olumsuz duyguları birbirinden tamamen ayırırlar. Bireyin yakın olduğu kişi, onu reddetmediği veya aynı fikirde olduğu sürece bu kişi bütün olumsuzluklardan arınmış mükemmel ve iyi kişidir. Ancak yakın olunan kişi bireyin algısına göre olumsuz bir davranış sergilediğinde artık bu kişi hiçbir olumlu özelliği bulunmayan çok kötü birisi haline dönüşür. Bölme savunma mekanizmasında ya iyi vardır ya kötü. Ya sevgi vardır ya nefret. Bölmede birbirinin karşıtı olan duygular sürekli yer değiştirir (İnce, 2020, s. 19).

3.3.1.3. Değersizleştirme

Bireyin tüm güçlülüğünü koruyabilmek adına dış dünyayı değersizlestirmesidir. Birey kendi benlik değerini korumak adına diğer nesnelere değersizlik atfeder. Genellikle bu savunma mekanizması kullanılırken kişinin kendi değersizliğini telafi çabası ve kendini yüceltme arzusu yatmaktadır (İnce, 2020, s. 19).

3.3.1.4. Yadsıma

İnkâr etme, bireyin başa çıkamadığı bir durum karşısında içinde bulunduğu kaygı verici durumu yok saymasıdır. Kişi bu şekilde kendini korumaya alır. Sevdiği bir yakını kaybeden birinin ölüm haberini aldığı anda bu duruma inanmaması örnek olarak gösterilebilir (Anlı, 2017 s. 18).

3.3.1.5. Yer değiştirme

Yönetilmesinde zorluk yaşanan bir duygunun, ifade edilmesi gereken kişiye değil de kişinin kendini daha güvende hissederek duygusunu ifade edebileceği bir başka kişiye yönelmesidir. Patronuna öfkesini ifade edemeyen birinin evine gidip

öfkelerini eşine veya çocuklarına yansıtması bir yer değiştirmedir (Tuzcuoğlu, 1995, s. 277).

3.3.1.6. Bölme

En ilkel savunma mekanizmalarından biridir. Bölme savunma mekanizmasını kullanan kişi olayları bütünlüklü olarak algılayamaz. İnsanlar, durumlar ve duygular iyi veya kötüdür. Sevgili tarafından buluşma isteği reddedilen birinin artık sevgilisini kötü, bencil, hiçbir iyi özelliği bulunmayan ve bugüne kadar da kendisine hiçbir hayrı dokunmamış birisi olarak görmesi ve iyi yanlarının o anda silinip kaybolması bu savunma mekanizmasına örnektir (Yıldırım ve Kumcağız, 2022, s. 119).

3.3.1.7. Rasyonalizasyon

Bireyin eylemlerinin gerçek nedenlerini algılayamaması sonucunda tutumlarını, eylemlerini, düşüncelerini ve dürtülerini mantıksal olarak kabul edilebilir veya etik bir hale getirme çabasıdır. Üniversite sınavında başarısız olan birinin, üniversite mezunlarının işsiz kaldıklarını ve düzenli çalışma hayatının veya zanaat sahibi olmanın daha önemli olduğunu vurgulaması bu savunma mekanizmasına bir örnek olarak gösterilebilir (Akvardar ve vd., 2015, s. 176).

3.3.1.8. Baskılama ve bastırma

İçgüdüsel birtakım duyguların ve dürtülerin birey farkında olmaksızın bilinçdışı alanda tutulmasına baskı, bireyin bilincinde fark ettiği istek ve arzuları kasıtlı olarak uygun olmayan bilinçdışı alana yönlendirmeye yönelik çabasına ise bastırma denir. Baskılanmış olan ruhsal durumun kişi hiçbir zaman farkında olmamıştır. Stres uyandırıcı anı veya duygu unutulmuş veya fark edilmemiştir. Babasından şiddet gördüğünü unutan bir çocuğun durumu buna örnek olarak gösterilebilir. Bastırmada ise kişi birtakım duyguları bilinçli olarak yaşamış ve bundan rahatsız olarak bilinçdışına itmektedir. En yakın arkadaşına ilgi duyduğunu fark eden birinin bu duygularını bastırmaya çalışarak bilinç dışına doğru uzaklaştırması örnek olarak verilebilir (Geçtan, 2015, s. 69).

3.3.1.9. Regresyon

Gerileme, bireyin zorlandığı bir durumda kaldığını ruhsal gelişiminin olduğu noktadan daha gerideki bir gelişim evresine gerilemesidir. Diğer savunma mekanizmalarına nazarla gerilemede benlik oldukça pasif bir konumdadır (Akvardar

ve vd., 2015, s. 162). Korkan bir çocuğun bebeklik dönemindeki gibi parmak emmesi, yetişkin bir bireyin insanlara aşırı bağımlı olma gibi davranışlar sergilemesi regresyona örnek olarak gösterilebilir (Yıldırım ve Kumcağız, 2022, s. 121).

3.3.1.10. Karşıt tepki oluşturma

Birey, suçluluk duygusu yaratacak arzular içine girdiğinde ve bu arzularla başa çıkmak zorlaştığında, kişi bu isteklerinin tam zıttı yönünde bilinçli tutumlar, davranışlar ve söylemler geliştirir. Bu şekilde baskı mekanizması gelişmiş ve olumsuz dürtüler bilinçten uzak tutulmuş olur. Sürekli saldırgan davranışlarda bulunan biri aslında insanlardan korkuyor olabilir veya cinayet işleyenlerin idam cezası alması gerektiğini söyleyen birisi aslında kendi saldırgan dürtülerine engel koyuyor olabilir (Geçtan, 2020, s. 92).

3.3.1.11. Pasif saldırganlık

Kişinin içinde bir başkasına karşı stres uyandırıcı olumsuz bir duygu taşıdığı ve bunu karşı tarafa direkt olarak ifade edemediğinde başvurduğu bir savunmadır. İfade edilemeyen, suçluluk uyandırıcı öfke, içleme ve düşmanlık gibi duyguların dolaylı yollardan ifade edilmesidir. Örnek olarak verilen sözün tutulmaması, yerine getirilmesi beklenen sorumluluğun unutulması veya ertelenmesi, somurtmak ve tavır almak pasif saldırgan davranışlardır (İnce, 2020, s. 17).

3.3.1.12. İdealleştirme

Bireyin çocuklukta ebeveynleriyle kurduğu ilişkinin bir yansımasıdır. Çocuklukta mükemmel ve güçlü bir ebeveyne sahip olma arzusu yetişkinlikte de devam eder. Kişi iyi bir işte olup en iyi konumda olmayı, en iyi ve çekici eş ile evli olmayı ve üst düzey bir birey olmayı aşırı önemser. Kişi idealize ettiği kişileri ve kendini eksiksiz görme eğilimde olur. Böylece kendi kusursuzluğunu da yakalamış olacaktır (Yıldırım ve Kumcağız, 2022, s. 122).

Yukarıda bahsetmiş ve açıklamış olduğumuz savunma mekanizmaları genellikle ilkel savunma mekanizmalarıdır. Daha çok ilkel savunmalardan bahsedilmiş olmasının nedeni Narsistik Kişilik Bozukluğunda veya örgütlenmesinde en çok ilkel savunmaların kullanılıyor olmasıdır. İlkel savunmaların bireyin en az farkında olduğu, çocuksu savunmalar olduklarını vurgulamak faydalı olacaktır.

4. BAĞLANMA

Bağlanma kuramı, bireyin erken dönem bakım veren ilişkilerinden hareketle geliştirdiği duygusal ve ilişkisel örüntülerin, yaşam boyu sürece psikososyal işleyişini nasıl şekillendirdiğini açıklayan kapsamlı bir gelişim psikolojisi kuramıdır. Bu kuramın temelleri, psikanalitik geleneğin etkisinde şekillenmiş; ancak deneysel gelişim psikolojisi, bilişsel kuramlar ve evrimsel psikolojiyle bütünleşerek modern psikolojide ayrı bir paradigma hâline gelmiştir. Bağlanma teorisi, psikanalitik temsil dünyası anlayışını da büyük ölçüde zenginleştirmiştir. Erken dönem psikanalitik zihinsel temsil kavramları, genellikle bireylerin önemli temsili imgelerine odaklanan, biraz statik bir nitelik taşıyordu. Ancak içselleştirilen bireyler değil, ilişkileridir. Bowlby ve sonraki bağlanma teorisyenlerinin temsil süreçleri kavramı, zihinsel temsilin daha geleneksel psikanalitik formülasyonlarından daha dinamikdir. Bağlanma teorisyenleri, temsil edilenin ilişkisel yönlerini ve temsillerin gelişen doğasını (yani işlevsel yönünü) vurgulamışlardır (Blatt ve Levy, 2003, s.106). Bağlanma kuramının kurucusu olan John Bowlby (1907–1990), bireyin erken dönem ilişkilerinin ruhsal gelişim üzerindeki etkilerini sistematik gözlem ve bilimsel temelde açıklamaya çalışmıştır. Bowlby'nin Londra Çocuk Rehberlik Kliniği'nden alınan vaka notlarına dayanan ilk ampirik bulguları bu temeli oluşturmaktadır. Uyumsuz çocuklarla çalışan Bowlby, çocukların sevgisiz ve hırsızlığa meyilli olduğunu saptamıştı. Bowlby, 44 vakayı ayrıntılı olarak inceleyerek, bu çocukların semptomlarını anne yoksunluğu ve ayrılık öyküleriyle ilişkilendirebildi. İkinci Dünya Savaşı, Bowlby'nin çocuk psikiyatristi olarak gelişmekte olan kariyerine ara vermesine neden olsa da araştırmacı olarak kariyerinin temellerini daha da sağlamlaştırdı. 1950'li yıllarda özellikle kurum bakımındaki çocukların psikolojik bozulmalarını gözlemleyen Bowlby, anne-bebek ilişkisinin yalnızca fizyolojik değil, psikolojik bir güvenlik sağlayıcı işlevi olduğunu öne sürmüştür (Bretherton, 1992, s. 761). Bowlby'nin temel amacı, bebeklerin birincil bakıcılarına nasıl duygusal olarak bağlandıklarını ve onlardan ayrıldıklarında nasıl duygusal olarak sıkıntıya girdiklerini tanımlamak ve açıklamaktı, ancak "bağlanma davranışının insanoğlunu beşikten mezara kadar karakterize ettiğini" de iddia etti (Hazan ve Shaver, 1987, s.

511). İnsan yavrusu doğduğunda bağımsız hareket etme özgürlüğüne sahip değildir. Bu nedenle bağlanma sistemi, yenidoğanın hayatta kalmasını sağlamaya yöneliktir. Bağlanmanın iki temel amacı vardır; birincisi olası tehlikelerden korunabilmek, ikincisi ise bakım verenin oluşturduğu güven ortamında etrafı bağımsız olarak keşfedebilmektir. Bowlby, içsel çalışma modeli tanımıyla bu paternlerin yaşam boyu sürmesini açıklayarak, insan yavrusunun tehditler esnasında kendisinin ve dışarıdakilerin davranışlarını tahmin ederek bilişsel bir şema oluşturduğunu kastetmektedir (Yıldızhan, 2017, s. 67). Freud ise bebeklerin oral doyum sağlayan kişiye bağlandıklarını öne sürerken Harlow (1958) bebek maymunlarla oldukça önemli deneysel bir çalışma ortaya koymuştur. Doğumlarından itibaren annelerinden ayrılan maymunla biri bezden yumuşak, diğeri ise telden sert vekil annelerle vakit geçirdiler. Telden anneler beslerken bezden anneler beslemiyordu. Ancak bebek maymunlar daha çok bezden anne ile vakit geçirmeyi tercih ettiler (Santrock, 2018, s. 191). Bowlby, bebeklerin annelerinin varlık ve sevgilerine yönelik olan ihtiyaçlarını beslenme ihtiyacı kadar önemle olduğunu vurgularken, bakım verenlerinin yokluklarındaki kızgın, kaygılı veya sakin olarak gösterdikleri tepkilerin yaşamlarının geri kalan kısmında da ilişki kurma biçimlerinde sürebileceğine işaret etmektedir (Beyazıt, 2024, s. 14).

Bowlby'nin bağlanma sistemine dayanan 4 aşama tanımlanmıştır (Scahaffer, 1996, akt. Santrock, 2018):

Birinci aşama: Doğumdan iki aya kadar uzanan bu sürede bebekler bağlanmalarını çevrelerinde gördükleri insanlara yöneltirler. Bu anne olabileceği gibi; baba, abla, abi, büyükanne veya bir yabancı da olabilir.

İkinci Aşama: İkinci aydan yedinci aya kadar uzanan bu süreçte bebekler artık çevrelerinde daha sık gördükleri kişileri tanımaya başlarlar. Bu ayrımın ardından bakım veren olarak bir kişiye odaklanırlar ki bu da genelde anne olur.

Üçüncü aşama: Yedinci aydan yirmi dördüncü aya kadar olan bu süreçte ise özel bağlanmalar gelişir ve bebekler anne veya babalarıyla bağlılık kurarlar.

Dördüncü aşama: 24 aydan sonraki dönemde ise artık bebekler yalnız olmadıklarını anlayarak başkalarının da farkına varmaya başlarlar. Başkalarının da duygu ve hedefleri olduğunun farkındalığıyla hareketlerini buna göre düzenlerler (s. 192).

4.1. İçsel Çalışma Modeli

İlk yıl boyunca bebek yavaş yavaş başına gelenlerle ilgili düzenlilik beklentileri oluşturur. Başlangıçta bunlar ilkindir, uyku-uyanıklık ve diğer bakım ritimlerine uyum sağlar, ancak henüz tam olarak belirlenemeyen bir aşamada, bu beklentiler Bowlby'nin "içsel çalışan modeller" ya da fiziksel çevresi, bağlanma figürleri ve nihayetinde kendisi için temsili modeller olarak adlandırdığı şekilde içsel olarak organize olmaya başlar. Bağlanma sistemi, biyolojik temelli ve türe özgü birkaç davranış sisteminden yalnızca biridir. Bu sistemlerin birçoğu aynı anda aktif olabilir, ancak genellikle farklı aktivasyon yoğunluklarında, böylece en yoğun şekilde aktive olan sistem davranış örüntülerine hâkim olur. Bağlanma davranışının ortaya çıkmasının en muhtemel olduğu belirli bağlamlar; çocuk yorgun, hasta ya da aç olduğunda, alarma geçtiğinde, bağlanma figürü onu terk ettiğinde ya da bir sonra geri döndüğünde, reddedildiğinde ve hatta bağlanma figüründen çok uzaklaştığında ya da çok uzun süre uzak kaldığında ortaya çıkar. Ayrıca, bağlanma sisteminin içsel organize olma şekli, bağlanma davranışının ne zaman ve ne kadar yoğun bir şekilde aktive olacağını ve hangi spesifik davranış modelinin ortaya çıkacağını etkiler (Ainsworth, 1985, s. 773). Özetle, bakım verenin belirli davranış örüntüleri bebeğin zihninde birtakım şemalar oluşmasına neden olur. Bu şemaların varlığının sürmesine ile içsel çalışan modeller denir. Bu modellere göre bebek, kendi benliğine dair olumlu veya olumsuz bir algıya ve diğerlerine dair olumlu ve olumsuz algıya veya bilişlere sahip olur. Bunun sonucunda ise kendiyi ve ötekiyle ilişki kurma biçimi şekillenir (Kesebir ve Kavzoğlu, 2011, s.329).

4.2. Bağlanma Stilleri

4.2.1. Ainsworth'ün çocuklarda üçlü bağlanma modeli

Bowlby'nin kuramsal temellerine en büyük katkı, öğrencisi Mary Ainsworth (1913–1999) tarafından yapılmıştır. Ainsworth ilk çalışmasını Uganda'da 28 bebek ve annesiyle gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, bağlanma davranışının ilk yıl boyunca ve biraz daha sonrasında izleme imkânı bulan Ainsworth, bağlanma gelişiminin özellikle annenin dünyayı keşfetmek için güvenli bir üs olarak ve alarm verildiğinde geri dönülecek güvenli bir sığınak olarak kullanıldığını gözlemlemiştir. Ayrıca, annelerine bağlılıkları güvenli görünen bebekler ile bağlılıkları endişeli görünen

bebekler arasında ayırım yaparak güvenli bağlanan bebeklerin annelerinin, kaygılı ya da güvensiz bağlanan bebeklerin annelerine kıyasla daha erişilebilir ve onlara karşı daha olumlu bir şekilde duyarlı olduğu sonucuna varmıştır (Ainsworth, 1985, s. 774). Sonrasında Ainsworth, bağlanma davranışlarını sistematik biçimde gözlemleyebilmek amacıyla yabancı ortam deneyini geliştirmiştir. Bu deneysel gözlem yöntemi, 12-18 aylık çocukların annelerinden ayrıldıklarında ve yeniden birleştiklerinde verdikleri tepkilere dayanarak üç temel bağlanma stiline ortaya konmasını sağlamıştır: Güvenli, kaçınan ve kaygılı kararsız bağlanma (Goldberg, 1995, s. 3).

4.2.1.1 Güvenli bağlanma

Ainsworth (1978) yabancı ortam deneyi sonucunda, anneleri buldukları ortamdaki uzaklaştığında aşırı tepki vermeden normal düzeyde bir kaygı ile durabilen ve anneleri döndüğünde de iletişim kurup kolayca yatışabilen çocukların güvenli bağlanma geliştirdiklerini söylemiştir. Güvenli bağlanan çocuklar, bakım verenleri tarafından fizyolojik ve duygusal ihtiyaçları karşılanan çocuklar olmakla birlikte bakım verenlerinin daha tutarlı bir davranış kalıbı içinde oldukları söylenebilir (Goldberg, 1995, s. 3).

4.2.1.2. Kaygılı bağlanma

Annelerin yokluğunda yoğun kaygı ve stres yaşayan bebekler, keşfetmek için annelerinden ayrılmakta zorluk çekiyorlardı ve oyunları genellikle zayıftı. Annelerinin ayrılmasına aşırı derecede üzüyorlardı ve anneleri geri döndüğünde onunla temas kurmaya çalışsalar da kolayca sakinleşmiyor veya keşfe geri dönmüyorlardı. Kaygılı bağlanma geliştiren bu çocukların ebeveynlerinin tutarsız davranışlarının olduğu, çocuğun tahmin etmekte zorlanacağı davranışlar sergiledikleri söylenebilir (Thompson, 2013, akt. Dayhan, 2023, s. 26). Ayrıca bu bebeklerine bu tür temasla ilişkili daha nahoş, hatta acı verici deneyimler yaşattıkları gözlemlenmiştir. Güvenli bağlanan bebeklerin annelerine kıyasla daha az şefkatli olmakla kalmayıp, şefkat gösterdiklerinde de bunu çoğunlukla öpüşme yoluyla, nadiren de geviş getirme ya da kucaklama yoluyla yaptıkları ifade edilmektedir (Ainsworth, 1985, s. 777).

4.2.1.3. Kaçınan bağlanma

Bu bebekler, annelerinin nerede olduğuna ilgi göstermeden keşif yapıyordu, annelerinin ayrılmasıyla çok az sıkıntı yaşıyordu ve anneleri geri döndüğünde onu “küçümsüyor” veya görmezden geliyor gibi görünüyordu. Bebeklerin anneleri reddedici olmamakla birlikte ya müdahale etme ya da görmezden gelme eğilimindeydiler. Duyarlılıkları tutarsızdı, ancak yanıt verdiklerinde olumlu olabiliyorlardı; yakın temas tekliflerine genellikle yanıt vermiyorlardı veya bebek tarafından istenmediği halde temas teklif ediyorlardı, ancak kendileri yakın bedensel temastan zevk alabiliyorlardı (Ainsworth, 1985, s. 777).

4.2.2. Yetişkin bağlanma biçimleri

İlk bağlanma çalışmaları bebeklik ve çocukluk dönemlerine odaklanırken sonraki çalışmalar geliştirilen bağlanma biçimlerinin yetişkinlikteki iz düşümleri ve yetişkinlikte gelişen bağlanma biçimlerine odaklanmıştır. Yaşam boyu gelişim bakış açısından yola çıkarak Main ve arkadaşları tarafından, yetişkinlerin bağlanmaya ilişkin zihinsel temsillerini ortaya çıkarmayı hedefleyen Yetişkin Bağlanma Görüşmesi adını verdikleri yarı yapılandırılmış bir ölçek tasarlamışlardır. Bu ölçek sonucunda ise; güvenli, kayıtsız, saplantılı ve dezorganize bağlanma olarak dört kategori belirlemişlerdir (Çalışır, 2009, s. 242). Main ve arkadaşlarının bu görüşmelerde belirlediği bağlanma tipleri, Ainsworth ve arkadaşlarının ulaştığı bağlanma stilleri ile paralellik göstermektedir (Ainsworth, 1985, s. 777). Özellikle travmatik ya da istismara dayalı gelişimsel ortamlarda ortaya çıkan ve organize olmayan bağlanma tepkileri gösteren çocuklar “dağınık (disorganize) bağlanma” olarak tanımlanan dördüncü kategoriye dahil olmaktadır (Main ve Solomon, 1990). Normatif, yüksek riskli ve istismar örneklerini gözlemledikten sonra Main ve Solomon, düzensizliğin ayırt edici özelliklerinin bazı davranış göstergeleri ile anlaşılabilirliğini öne sürmüşlerdir; çelişkili davranışların sıralı olarak sergilenmesi, aynı anda çelişkili davranışların sergilenmesi, oryantasyon bozukluğu, yanlış veya eksik hareketler yapılması, zamanlaması yanlış hareketler ve anormal duruşlar sergilenmesi, donma veya hareketsizlik tepkisi ve bakıcıya karşı endişe göstergesi dağınık bağlanmayı tanımlamak için önerilen ipuçlarıdır (Duschinsky ve Solomon, 2017, s. 526).

Bowlby ve Ainsworth'ün çocukluk dönemine odaklanan çalışmalarından sonra, bağlanma kuramı 1980'lerden itibaren yetişkinlikte romantik ilişkiler, kişilerarası yakınlık ve psikopatoloji ile ilişkilendirilerek genişletilmiştir. Hazan ve Shaver (1987), bağlanma kuramını ilk kez yetişkin romantik ilişkilerine uyarlamış ve bireylerin sevgililerine karşı verdikleri tepkileri çocukluk bağlanma stilleriyle ilişkilendirmiştir. Bu çalışmada, “güvenli”, “kaçıngan” ve “kaygılı” olmak üzere üç temel bağlanma stili sınıflandırılmıştır. Hazan ve Shaver (2003), güvenli tarzı benimseyen kişilerin en yüksek düzeyde ilişki memnuniyeti bildirdiğini ve kaygılı bağlanan kişilerin en düşük düzeyde ilişki memnuniyeti bildirdiğini ortaya koymuştur. Bu ilişki hem erkeklerde hem de kadınlarda bulunmuş ve ileriye dönük boylamsal bir tasarımda tekrarlanmıştır. Bağlanma güvenliği duygusunun ilişki kalitesinin diğer yönlerine de katkıda bulunduğu bulunmuştur. Örneğin, güvenli bağlanma raporları ile flört ilişkilerinde katılım ve karşılıklı bağımlılık ölçümleri arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur. Güvenli bağlanan kişilerin aşk deneyimlerini iyimser beklentilere sahip olduğu ve yakın, destekleyici ilişkilerin oluşumu açısından elverişli oldukları görülmüştür. Özellikle, aşk ilişkilerinin arkadaşça, sıcak, güvene dayalı ve destekleyici olduğunu bildirmişler; bu ilişkilerin temel özelliği olarak yakınlığı vurgulamışlar; romantik aşkın varlığına ve uzun bir süre boyunca yoğun aşkı sürdürme olasılığına inanmışlardır. Kaçıngan stile sahip kişiler aşk deneyimlerini karakteristik devre dışı bırakma stratejileri doğrultusunda romantik ilişkilerini düşük sıcaklıkta, arkadaşça etkileşimlerden yoksun ve duygusal katılımın düşük olduğu ilişkiler olarak tanımlamışlar ve aşkın zamanla kaybolduğuna inanmışlardır. Buna karşılık, kaygılı bir tarza sahip olduğunu bildiren kişiler aşk deneyimlerini üç stratejisi doğrultusunda yorumlamıştır: aşırı yakın ilişki arayışı, bağlanma nesnesinin ulaşılmazlığının abartılı bir şekilde izlenmesi ve olumsuz duyguların yoğunlaşması. Bu kişiler romantik ilişkilerini saplantı ve tutku, güçlü fiziksel çekim, partnerle birleşme arzusu ve hızlı ve belki de gelişigüzel âşık olma eğilimi açısından tanımlamışlardır. Aynı zamanda, sevgililerini güvenilmez ve destekleyici olmayan kişiler olarak nitelendirmişler ve romantik partnerlerine karşı yoğun kıskançlık ve öfke nöbetleri bildirmişlerdir (s. 97-118).

4.2.3. Bartholemew ve Horowitz'in dörlü bağlanma modeli

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise bağlanma stillerini hem bireyin kendilik algısı (benlik modeli) hem de başkalarına yönelik algısı (diğerleri modeli) üzerinden

iki boyutlu bir modelde sınıflandırmış; bu sayede dört temel yetişkin bağlanma stilini tanımlamışlardır. Olumlu benlik modeli, bir başkasının onayına veya sevgisine ihtiyaç duymaksızın kişinin kendini sevmesi ve saygı duyması anlamına gelirken olumsuz benlik modeli ise onay arama ihtiyacı ve düşük özsaygı ile karakterize edilir. Başkaları modeli ise diğerlerinin güvenilir ve duyarlı olup olmadığıyla alakalı bilişleri içerir. Diğerleri hakkında olumlu algı, dışarıdakilerin güvenilir olduğu bilişine dayandırılırken, olumsuz diğerleri modeli, öteki insanların güvenilmez olarak algılandığı anlamına gelmektedir (s. 227):

Çizelge 4.1: Bartholomew ve Horowitz Dörtlü Bağlanma Stili Modeli

Benlik Modeli	Diğerleri Modeli	Bağlanma Stili	Özellikler
Olumlu	Olumlu	Güvenli	Yakınlığa açık, ilişkiyi destekleyici, kendilerine ve başkalarına güvenirlir. Diğerlerinden yardım almaktan çekinmezler.
Olumsuz	Olumlu	Saplantılı	Onay ve yakınlık arayışında; terk edilme korkusu yaşarlar. Terk edilmemek için takıntılı tavırlar sergilerler.
Olumlu	Olumsuz	Kayıtsız	Duygusal yakınlıktan kaçır; bağımsızlık odaklıdır, diğerlerine ihtiyaç duymazlar. Hayal kırıklığı yaşamamak için uğraşırlar.
Olumsuz	Olumsuz	Korkulu (dağınık)	Hem yakınlık ister hem de güvensiz hisseder; kararsız ve kaotik ilişkiler yaşar. Kendilerini sevilmez diğerlerini ise güvenilmez görürler.

Bu model, bireyin bağlanma biçiminin psikopatoloji, duygu düzenleme, stres tepkileri ve ilişkisel davranışlar üzerindeki etkisini daha bütüncül biçimde incelemeye olanak tanımıştır.

4.2.3.1. Güvenli bağlanma

Güvenli bağlanmaya sahip bireyler hem kendilerini sevebilir ve değerli hem de diğer insanları ulaşılabilir, duyarlı ve güvenilir olarak algırlarlar. Bu bireyler stresli durumlarda duygusal destek aramaktan çekinmezler, yardım alma ve verme süreçlerinde esneklik gösterirler ve yakın ilişkilerde güvenli bir denge kurabilirler. Güvenli bağlanan kişiler; yüksek öz-farkındalık ve duygu düzenleme becerisine sahip, gerçekçi benlik değerlendirmesi yapabilen, yakınlığa açık ancak sınırlarını koruyabilen ilişki örüntülerine sahip, stres karşısında etkili başa çıkma stratejileri kullanabilen kişilerdir (Aksu, 2011, akt. Mazı, 2022, s. 10). Güvenli bağlanma, psikolojik dayanıklılığın temelini oluşturur ve birçok ruhsal bozukluğa karşı

koruyucu faktördür. Ancak travma sonrası dönemde güvenli bağlanmaya sahip bireylerde dahi bağlanma sisteminde geçici bozulmalar gözlenebilir.

4.2.3.2. Saplantılı bağlanma

Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini değersiz, terk edilmeye açık ve yalnızlığa karşı savunmasız olarak algırlar. Diğerlerine ise idealize edici ve ihtiyaç odaklı bir bakışla yaklaşır. Bu bireylerde, ilişkiler yoğun bir onay, güvence ve fiziksel/emotional yakınlık arayışı üzerinden şekillenir. Aşırı bağımlılık ve sürekli yakınlık talebi, terk edilme korkusu, aşırı duyarlılık, öfke patlamaları, duygusal dengesizlik, gerçek dışı düşünceler (“beni sevmiyor”, “beni bırakacak”) saplantılı bağlanan kişinin özelliklerine örnek olarak gösterilebilir. Saplantılı bireyler duygusal yoğunlukları bastıramaz; aksine duygusal uyarımı abartarak ifade ederler. Bu nedenle duygu düzenlemede “hiperaktivasyon” stratejileri kullanırlar. Depresyon, anksiyete bozuklukları, borderline kişilik örgütlenmesi, psikosomatik bozukluklar ve davranışsal bağımlılıklarla yüksek düzeyde ilişkilidir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Sümer ve Oruçlular, 2015, s. 97).

4.2.3.3. Kayıtsız-kaçınan bağlanma

Kaçınan bağlanmaya sahip bireyler, duygusal yakınlık kurmaktan kaçınır, bağımsızlığı idealize eder ve diğerlerine güvenmeyi zayıflık olarak değerlendirir. Genellikle çocuklukta duygusal ihmal, duyarsız ebeveynlik veya aşırı disiplin gibi bağlanma travmalarıyla ilişkilidir. Duygusal bastırma ve mesafe koyma eğilimi, ilişkilerde yüzeysel bağlılık, duygusal soğukluk, empati eksikliği ve kontrolcü veya mesafeli ilişki tutumu kaçınan bağlanmaya örnek davranışlardır. Kaçınan bireyler “deaktivasyon” stratejileri kullanırlar. Yani duygularını inkâr eder, bastırır veya entelektüel yollarla rasyonelleştirirler. Alexithymia, kronik depresyon, somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, narsistik ve obsesif kişilik özellikleri ile ilişkilidir (Hazan ve Shaver, 2020).

4.2.3.4. Korkulu-kaçınan bağlanma

Korkulu bağlanma hem kendilik hem de diğerleri algılamada güvensizlik içerir. Bu stil genellikle travmatik yaşantılar, istismar ve ihmal öyküsü olan bireylerde gelişebilir (Çalışır, 2009, s. 249-250). Korkulu bireyler yakınlık ister ancak yaklaşmanın zarar vereceğine inanır, bu nedenle ilişkilerde ciddi çelişkiler

yaşarlar. Yoğun ambivalans (“Yaklaşmak istiyorum ama tehlikeli”), duygusal patlamalar, ani geri çekilme, kendine zarar verme eğilimleri, dissosiyatif belirtiler, güvensizlik ve ilişki içi sabotaj davranışları korkulu bağlanmaya örnek davranışlardır. Bu tarz Main ve arkadaşları (1985) tarafından tanımlanan kopuk ya da reddedici-kaçıncı tutuma karşılık gelmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991, s. 227). Korkulu bağlanma, madde/alkol kötüye kullanımı ile yüksek düzeyde ilişkilidir (Sümer ve Oruçlular, 2015, s. 204).

Her ne kadar bağlanma stilleri genellikle çocuklukta gelişip süreklilik gösterse de araştırmalar bağlanma örüntülerinin yaşam olayları, ilişkisel deneyimler ve psikoterapi süreçleriyle değişebileceğini göstermektedir (Mikulincer ve Shaver, 2003, s. 140). Klinik psikoloji bağlamında bağlanma stilleri, psikopatolojinin hem açıklanmasında hem de tedavi edilmesinde temel yapısal referanslardan biridir (Sümer ve Oruçlular., 2015, s. 206). Özellikle terapötik ilişkide güvenli bağ deneyimlemek, bireyin içsel çalışma modellerinde dönüşüm sağlanabilir. Bağlanma kuramı bireyin duygusal, kişilerarası ve bilişsel işleyişini anlamak için güçlü bir kuramsal çerçeve sunarken, bu yapıların ölçülebilir hâle gelmesi özellikle araştırmalarda nesnel veri elde edilmesini mümkün kılar. Bu bağlamda, bağlanma stillerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen psikometrik ölçekler hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemindeki bağlanma örüntülerini ölçmeye yönelik çeşitli yaklaşımlar sunar. Günümüzde, özellikle yetişkin bireylerin bağlanma stillerini değerlendirmeye yönelik öz bildirim ölçekleri psikolojik araştırmalarda yaygın biçimde kullanılmaktadır.

5. SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI, NARSİZİZM VE BAĞLANMA STİLLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Kumar bağımlılığı sadece biyolojik değil, aynı zamanda psikodinamik ve ilişkisel boyutları olan bir bozukluktur. Sanal kumar bağımlılığı, narsisizm ve bağlanma stilleri, ilk bakışta bağımsız kavramlar gibi görünse de bireyin içsel dünyasını düzenleme biçimi, benlik değerini yapılandırma stratejisi ve başkalarıyla kurduğu ilişkilerin doğası bakımından birbirine sıkı sıkıya bağlı üç psikolojik yapı olarak değerlendirilebilir. Bu değişkenlerin etkileşimi, özellikle davranışsal bağımlılıklar bağlamında daha derin bir açıklama gücüne sahiptir. Özellikle narsistik savunmaların baskın olduğu bireylerde kumar, benlik değerini pekiştirme, üstünlük hissi yaşama ve kontrol algısını güçlendirme aracı olarak işlev görür. “Kazanan kişi” olmak, narsistik bireylerde güç, başarı ve ayrıcalık hissi uyandırır. Kayıplar ise dışsallaştırılır, küçümsenir ya da inkâr edilir (Rogier ve Velotti, 2018, s. 1243-1244). Narsistik kişilik yapılanması bu içsel boşluğu “üstünlük fantezileri” ve “onay arayışı” gibi savunmalarla telafi etmeye çalışırken, davranışsal bağımlılıklar bu boşluğu kısa vadeli haz, ödül ve dikkat dağıtma yoluyla geçici olarak doldurma işlevi görür. Sanal kumar, tam da bu noktada hem narsistik ihtiyaçları karşılayan hem de bağlanma kaynaklı duygusal yetersizlikleri regüle eden bir davranış olarak devreye girer.

Bağlanma kuramı perspektifinden bakıldığında bireyin çocuklukta güvenli bağlanma figürlerinden yoksun kalması, duygusal ihtiyaçlarını karşılayamaması ve kendilik temsillerinin yeterince bütünleşmemesi durumunda bir “içsel boşluk” oluşur. Bu boşluk hem narsistik savunma yapılarını hem de dışsal regülasyon stratejilerini besleyen temel zemin hâline gelebilir (Atik, 2013, s. 15). Güvensiz bağlanan bireylerin kumarı bir “bağlanma nesnesi” gibi deneyimlediği görülmektedir. Daha ileri analizler sorunlu kumar oynama davranışının özellikle korkulu ve kaygılı bağlanma stilleriyle ilişkili olduğunu bulgulanmıştır. Özellikle yalnızlık, reddedilme ya da duygusal boşluk hissi yaşayan bireylerde kumar oynama davranışı, kısa süreli bir ilişkisellik, heyecan ve anlam deneyimi sunar (Topino vd.,

2024, s. 3775). Bu, bireyin duygusal düzenleme stratejisi hâline gelir. Kumar bağımlılığında ailesel ve çevresel faktörler oldukça önemli bir alan kaplamaktadır. Gambino ve arkadaşlarının (1993) çalışmasında, ebeveynleri sorunlu kumarbaz olarak tanımlanan katılımcıların sorunlu kumarbaz olma olasılığını üç kat daha fazla bulmuşlardır. Hem ebeveynler hem de büyükanne ve büyükbabalar sorunlu kumarbaz olduğunda riskin 12 katına çıkmıştır.” (Blaszczynski ve Nower, 2002, s. 492). Araştırmalar; ebeveynlerle zayıf ilişkilerin, aileden ihtiyaç duyulan sosyal desteğin alınmamasının, aile iletişiminin güvensiz veya kopuk olmasının ve ebeveyn reddinin kumar oynama davranışı ile ilişkili olduğunu bulgulamışlardır (Kaya ve Deveci, 2021, s. 2). Bu bulgular aynı zamanda güvensiz bir bağlanma ortamının gelişmesi için de uygun koşulları ifade etmektedir. Güvensiz bağlanma kendi başına patolojik bir durum olmasa da psikopatolojiye karşı bir kırılma faktörünü temsil eder ve bağımlılıklarla ilişkisi ampirik literatür tarafından yaygın olarak desteklenmektedir.

Güvensiz bağlanma, duyguları düzenleme becerisini etkiler ve bağımlılık, kendini düzenlemede bir bozukluk ve kendi kendini tedavi etme girişimi olarak değerlendirilmektedir. Bu bakış açısına göre, bağımlılık davranışları "kendilik nesnesi ihtiyaçlarını" (Kohut, 1971) bir uyuşturucu, bir aktivite (örneğin kumar) veya boşluk hissinin üstesinden gelmeye yardımcı olabilecek bir nesne ile değiştirmenin bir yolunu temsil etmektedir (Ghinassi ve Casale, 2022, s. 717). Sümer (2015) Bakım verenle işlevsel yakınlık kurulduğunda başarılı duygu düzenleme stratejilerinin geliştiğini söylerken, bu yakınlık kurulmadığında bireyin ikincil (aşırılaştırma ve savunuculuk) duygu düzenleme stratejilerine yönelebileceğini ve bağımlılığın gelişebileceğini ifade etmektedir (s. 738). Alkol, tütün ve esrar kullanımı, kişilik özellikleri (yani, dürtüsellik ve sansasyon arayışı), depresyon, erkek cinsiyeti ve kumarla ilgili değişkenlerin (yani, kumar faaliyetlerinin sayısı ve kumar sorunu şiddeti) kumar sorunuyla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Ghinassi ve Casale, 2022, s. 715). Aynı zamanda klinik örneklerdeki kişilerde sağlıklı kontrollere kıyasla önemli ölçüde daha yüksek aleksitimi seviyeleri bildirmiş ve aleksitiminin bağlanma ile sorunlu kumar oynama arasındaki ilişkide önemli bir aracı değişken olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, aleksitiminin kumarda ayrışma ve dürtüsellik gibi diğer merkezi faktörlerle önemli ölçüde ve pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Topino ve Griffiths, 2024, s. 3762).

Bu kuramsal çerçevede, bağlanma stilleri ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkiyi anlamada narsisizmin bir aracılık değişkeni olarak işlev görebileceği düşünülmektedir. Güvensiz bağlanma (özellikle kaygılı ve kaçınan stiller), bireyde kırılabilir veya büyüklenmeci narsisistik eğilimleri artırabilir. Bu narsistik yapı ise bireyin dışsal ödül kaynaklarına yönelme, üstünlük arayışı ve kontrol duygusunu sanal ortamda sağlama ihtiyacını tetikleyebilir. Özellikle narsistlerin şişirilmiş benlik algıları ve aşırı güvenlerinin sonuçlarında muhakemelerindeki çarpıklıklar, kumar oynarken riskli karar almalarını ve kumar oynama davranışlarının sürmesini etkilemektedir (Lakey ve Rose, 2007, s. 114). Sonuç olarak, birey sanal kumar oynama davranışına yönelerek hem benlik değerini koruma hem de içsel gerilimini geçici olarak azaltma çabası içine girer. Rogier ve Velotti (2018), narsistik kişilik bozukluğunun sıklıkla sorunlu kumar oynama davranışıyla ortaya çıktığını ifade ederken, genelde yüksek heyecan arayan narsistlerin sorunlu kumarbaz olduklarını ve spor bahisleri veya kart oyunlarına daha çok yöneldiklerini belirtmektedir (Rogier ve Velotti, 2018, s. 1243). Özellikle aşırı özgüven ve onun etkisiyle risk alma ve ödülle odaklanma davranışlarının kumar oynayan narsistlerde tespit edilmesi daha çok büyüklenmeci narsistlerin kumara yöneldiklerini gösterebilir (Lakey ve Rose, 2008, s. 115). Yetişkinler ve ergenler üzerine yapılan ayrı çalışmalarda da kumar oynayanların oynamayanlara göre narsisizm seviyelerinin daha yüksek olduğu, büyüklenmeci narsisizm örüntülerinin baskınlığı, akranlarına göre üstünlüklerinin onaylanması için oynadıkları ve narsistik rekabetin kumar davranışını yordadığı bulgulanmıştır (Pace ve Durso, 2021, s. 578). Bu üç yapıyı bir arada düşündüğümüzde, sanal kumar bağımlılığı yalnızca bir davranışsal bağımlılık olarak değil; bireyin erken dönem bağlanma örüntüleriyle şekillenmiş narsistik benlik savunmalarının davranışsal bir yansıması olarak kavramsallaştırılabilir. Bu bakış açısı, bağımlılık davranışının altında yatan duygusal ve ilişkisel dinamiklerin anlaşılmasını sağlar ve terapi süreçlerinde daha derinlemesine müdahaleler geliştirilmesine olanak tanır.

6. YÖNTEM

6.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeli kapsamında yürütülmüş nicel bir çalışmadır. Araştırmanın temel amacı, bireylerin narsisizm düzeyleri ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide bağlanma stillerinin (kaygılı-kararsız, kaçınan ve güvenli bağlanma) aracılık rolünü test etmektir. Araştırma modeli, nedensel karşılaştırmalı ve yordayıcı ilişkisel bir desende yapılandırılmıştır. Narsisizm değişkeni yordayıcı değişken, sanal kumar bağımlılığı bağımlı değişken, bağlanma stilleri ise aracı değişken olarak ele alınmıştır.

6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, 2025 yılı itibarıyla Türkiye'de yaşayan, 18 yaş ve üzeri, sanal ortamda kumar oynayan ve oynamayan bireyler oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından dolayı, bu çalışma örneklem esasına göre yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, gönüllülük esasına göre çevrim içi anket formlarını dolduran toplam 227 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların 190'ı sanal kumar oynamadığını, 37'si ise aktif olarak sanal kumar oynadığını beyan etmiştir. Bu farklılık, araştırmada sanal kumar oynayan ve oynamayan bireyler arasındaki değişken ilişkilerini karşılaştırmalı olarak inceleme imkânı sunmuştur. Katılımcılara ait demografik veriler (cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, ailedeki doğum sırası vb.) ile sanal kumar oynama sıklığı ve türleri de analizlerde kontrol değişkeni olarak değerlendirilmiştir.

6.3. Araştırmaya Katılım İçin Dışlama Kriterleri

Araştırmaya yalnızca 18 yaş ve üzeri bireylerin katılımı kabul edilmiştir. Anket formunu eksik dolduran, ölçek maddelerine tutarsız yanıt veren veya sanal kumar oynama durumuna ilişkin beyanı net olmayan katılımcılar veri analizine dahil edilmemiştir.

6.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla dört ölçme aracı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerini ve sanal kumar oynama durumlarını belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, narsisizm düzeyini ölçmek amacıyla Narsistik Kişilik Envanteri (NPI-16), bağlanma stillerini değerlendirmek için Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve sanal kumar bağımlılığı düzeyini belirlemek üzere İnternet Kumar Bağımlılığı Ölçeği (OGAS) kullanılmıştır.

6.4.1. Sosyodemografik bilgi formu

Araştırmada kişisel bilgi formu, katılımcıların demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, ailede kaçınıcı çocuk olduğu) ve sanal kumar oynama durumlarına ilişkin bilgileri (oynayıp oynamadığı, oynuyorsa hangi türleri tercih ettiği, aylık gelir durumları ve ne kadarıyla kumar oynadıkları) belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Form, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

6.4.2. İnternet kumar bağımlılığı ölçeği

Bu araştırmada bireylerin internet üzerinden kumar oynama davranışlarına yönelik bağımlılık düzeylerini değerlendirmek amacıyla, Karaibrahimoğlu, Kişioğlu, Çoban, Yıldırım ve Yılmaz (2021) tarafından geliştirilen İnternet Kumar Bağımlılığı Ölçeği (OGAS) kullanılmıştır. Ölçek, çevrim içi kumar bağımlılığına ilişkin eğilimleri ölçmek amacıyla oluşturulmuş olup, 5'li Likert tipi derecelendirme sistemiyle (1=Hiçbir zaman, 5=Her zaman) yanıtlanan toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır: Motivasyon (madde 1–10), bağımlılık (madde 13, 14, 15, 17, 20, 21) ve olumsuz psikoloji (madde 11, 12, 16, 18, 19). Bu yapı, bireylerin kumar davranışıyla ilgili bilişsel, duygusal ve davranışsal örüntülerini değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Geliştirme çalışmaları kapsamında yapılan analizler sonucunda, ölçeğin genel Cronbach's alfa değeri .92 olarak saptanmıştır. Alt boyutlara ait iç tutarlılık katsayıları ise motivasyon için .92, bağımlılık için .70 ve olumsuz psikoloji için .71'dir. Bu bulgular, OGAS'ın psikometrik açıdan güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Karaibrahimoğlu ve diğerleri, 2021, s. 189).

6.4.3. Narsistik kişilik bozukluğu ölçeği

Araştırmada bireylerin narsisizm düzeylerini değerlendirmek amacıyla, Ames, Rose ve Anderson (2006) tarafından geliştirilen ve Atay (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan Narsistik Kişilik Envanteri (NPI-16) kullanılmıştır. NPI-16, bireylerin açık narsisizm özelliklerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış kısa form bir ölçektir. Ölçek toplam 16 maddeden oluşmaktadır ve katılımcılar her bir madde için kendilerini en iyi yansıtan iki ifade arasından seçim yapmaktadır. Ölçeğin Türkçe standardizasyon çalışmasında hesaplanan genel Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .652 olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlerde, ölçeğin orijinal yapısına uygun olarak 6 alt boyuttan oluştuğu doğrulanmış ve toplam varyansın %60,8'ini açıkladığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin iç tutarlılık ve yapı geçerliliği açısından yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir (Atay, 2009, s. 182-193).

6.4.4. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği

Bu araştırmada bireylerin bağlanma örüntülerini değerlendirmek amacıyla Erzen (2016) tarafından geliştirilen Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, bireylerin romantik ilişkilerdeki bağlanma biçimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır ve 5'li Likert tipi (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte üç alt boyut yer almaktadır: Güvenli bağlanma (maddeler: 5, 8, 11, 14, 17), kaygılı-kararsız bağlanma (maddeler: 1, 3, 6, 10, 13, 15) ve kaçınan bağlanma (maddeler: 2, 4, 7, 9, 12, 16, 18). Ölçeğin geliştirme çalışmaları sonucunda hesaplanan genel Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı .701 olarak bildirilmiştir. Alt boyutlara ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise güvenli bağlanma için .74, kaygılı-kararsız bağlanma için .71 ve kaçınan bağlanma için .79'dur. Bu değerler, ölçekteki alt boyutların güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir (s. 47-57).

6.5. Verilerin Analizi (Metot)

Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics ve PROCESS Macro eklentisi kullanılmıştır. Öncelikle, ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler hesaplanarak değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiştir. Katılımcıların sanal kumar oynama durumu, sanal kumar oynamaya başlama yaşı, gelire göre kumar oynama oranı, oynama sıklığı ve haftalık oynama süresi gibi gruplayıcı

değişkenlere göre motivasyon, bağımlılık, olumsuz psikoloji, sanal kumar bağımlılığı, narsisizm ve bağlanma stillerine ilişkin puanların farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla gruplar arası karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen durumlarda, hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Değişkenler arası ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile incelenmiş ve sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin (toplam bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma) aracı rolünü test etmek için Hayes'in önerdiği PROCESS Macro eklentisi (Model 4) ile aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Aracılık etkisinin anlamlılığı bootstrap yöntemi ile test edilmiş, %95 güven düzeyinde elde edilen alt ve üst sınırlar raporlanmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

6.6. Bulgular

Çizelge 6.1: Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Dağılım Tablosu

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	166	73,13
	Erkek	61	26,87
Yaş	18-24	97	42,73
	25-30	72	31,72
	31-35	16	7,05
	36-40	13	5,73
	41+	29	12,78
Eğitim Düzeyi	Lise ve Altı	27	11,89
	Üniversite	158	69,60
	Lisansüstü	42	18,50
Medeni Durum	Bekar	129	56,83
	Evli	52	22,91
	İlişkisi Var	33	14,54
	Boşanmış	13	5,73
Çocuk Durumu	Var	40	17,62
	Yok	187	82,38
Çalışma Durumu	Evet	110	48,46
	Hayır	33	14,54
	Öğrenciyim	84	37,00

Çizelge 6.1: (Devamı) Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Dağılım Tablosu

Değişken	Kategori	n	%
Gelir Düzeyi	0-10000 TL	76	33,48
	10001-20000 TL	24	10,57
	20001-30000 TL	25	11,01
	30001-50000 TL	36	15,86
	50001 TL +	66	29,07
Kardeş Sayısı	Tek	12	5,29
	2 Kardeş	67	29,52
	3 Kardeş +	148	65,20
Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Alma	Evet	82	36,12
	Hayır	145	63,88

Çalışmaya katılan bireylerin %73,13'ü kadın (n = 166), %26,87'si erkek (n = 61) olup, katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında, %42,73'ü 18-24 yaş (n = 97), %31,72'si 25-30 yaş (n = 72), %7,05'i 31-35 yaş (n = 16), %5,73'ü 36-40 yaş (n = 13) ve %12,78'i 41 yaş ve üzerindedir (n = 29). Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde, %11,89'u lise ve altı (n = 27), %69,60'ı üniversite mezunu (n = 158) ve %18,50'si lisansüstü düzeydedir (n = 42). Medeni durumları değerlendirildiğinde, katılımcıların %56,83'ü bekar (n = 129), %22,91'i evli (n = 52), %14,54'ü bir ilişkisi olduğunu belirtmiş (n = 33) ve %5,73'ü boşanmış bireylerden oluşmaktadır (n = 13). Katılımcıların %17,62'sinin çocuğu bulunmakta (n = 40), %82,38'inin ise çocuğu bulunmamaktadır (n = 187). Çalışma durumuna göre, %48,46'sı çalışmakta (n = 110), %14,54'ü çalışmadığını belirtmiş (n = 33) ve %37'si öğrenci olduğunu ifade etmiştir (n = 84). Gelir düzeyi açısından katılımcıların %33,48'i 0-10.000 TL (n = 76), %10,57'si 10.001-20.000 TL (n = 24), %11,01'i 20.001-30.000 TL (n = 25), %15,86'sı 30.001-50.000 TL (n = 36) ve %29,07'si 50.001 TL ve üzeri gelire sahiptir (n = 66). Kardeş sayısı değerlendirildiğinde, %5,29'u tek çocuk (n = 12), %29,52'si iki kardeşli (n = 67) ve %65,20'si üç veya daha fazla kardeşe sahiptir (n = 148). Son olarak, katılımcıların %36,12'si geçmişte psikolojik veya psikiyatrik tedavi aldığını belirtmiş (n = 82), %63,88'i ise böyle bir tedavi almadığını ifade etmiştir (n = 145).

Çizelge 6.2: Sanal Kumar Sorularına İlişkin Dağılım Tablosu

Değişken	Kategori	n	%
Sanal Kumar Oynama	Evet	39	17,18
	Hayır	188	82,82
Sanal Kumar Oynamaya Başlanan Yaş Aralık	18-	7	3,08
	18-21	9	3,96
	22-25	11	4,85
	26-30	12	5,29
	Sanal Kumar Oynamıyorum	188	82,82
Oynanan Sanal Kumar Türleri	Sanal Kumar Oynamıyorum	188	82,82
	Canlı Bahis (Spor Bahisleri)	18	7,93
	Online Poker	2	0,88
	Online Rulet	10	4,41
	Online Blackjack	9	3,96
	Slot Oyunları	16	7,05
	Kripto kumar oyunları	5	2,20
	E-Spor Bahisleri	1	0,44
Gelire Göre Oynama Oran	Azıyla	21	9,25
	Ortalama	9	3,96
	Çoğunluğuyla	9	3,96
	Sanal Kumar Oynamıyorum	188	82,82
Sanal Kumar Oynama Sıklık	Nadiren	16	7,05
	Ara Sıra	14	6,17
	Sık Sık	9	3,96
	Sanal Kumar Oynamıyorum	188	82,82
Sanal Kumar, Haftalık Oynama Süresi	1-3 Saat	20	8,81
	4-6 Saat	7	3,08
	7-10 Saat	5	2,20
	10 Saat +	7	3,08
	Sanal Kumar Oynamıyorum	188	82,82

Katılımcıların %17,18'i sanal kumar oynadığını belirtirken (n = 39), %82,82'si oynamadığını ifade etmiştir (n = 188). Sanal kumar oynamaya başlama yaş aralıkları incelendiğinde, %3,08'i 18 yaşından önce (n = 7), %3,96'sı 18-21 yaş aralığında (n = 9), %4,85'i 22-25 yaş aralığında (n = 11) ve %5,29'u 26-30 yaş aralığında sanal kumara başladığını belirtmiştir (n = 12). Geri kalan %82,82'lik kesim (n = 188) sanal kumar oynamadığını bildirmiştir. Oynanan sanal kumar türleri arasında en fazla tercih edilenin canlı bahis (spor bahisleri) olduğu görülmüştür (%7,93; n = 18). Bunu sırasıyla slot oyunları (%7,05; n = 16), online rulet (%4,41; n

= 10), online blackjack (%3,96; n = 9), kripto kumar oyunları (%2,20; n = 5), online poker (%0,88; n = 2) ve e-spor bahisleri (%0,44; n = 1) takip etmektedir. Katılımcıların %82,82'si herhangi bir sanal kumar türü oynamadığını ifade etmiştir (n = 188). Gelirin sanal kumarda kullanımı açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %9,25'i gelirin az bir kısmıyla (n = 21), %3,96'sı ortalama düzeyde (n = 9) ve %3,96'sı ise gelirin çoğunluğuyla sanal kumar oynadığını bildirmiştir (n = 9). Geri kalan %82,82'si (n = 188) herhangi bir sanal kumar oynamadığını belirtmiştir. Sanal kumar oynama sıklığına göre dağılım incelendiğinde, %7,05'i nadiren (n = 16), %6,17'si ara sıra (n = 14) ve %3,96'sı sık sık sanal kumar oynadığını belirtmiştir (n = 9). Oynamayan katılımcı oranı yine %82,82'dir (n = 188). Son olarak, haftalık sanal kumar oynama süresi açısından %8,81'i 1-3 saat (n = 20), %3,08'i 4-6 saat (n = 7), %2,20'si 7-10 saat (n = 5) ve %3,08'i 10 saatten fazla (n = 7) sanal kumar oynadığını belirtmiştir. Sanal kumar oynamayan katılımcı oranı %82,82'dir (n = 188).

Çizelge 6.3: Ölçek Düzeylerine İlişkin Dağılım Tablosu, Normallik ve Güvenilirlik Testi Sonuçları

Değişken	Ort.	Min.	Maks.	SS	Çarpıklık	Basıklık	Güvenilirlik
Motivasyon	13,04	10,00	38,00	6,67	0,245	0,907	0,915
Bağımlılık	7,94	6,00	30,00	5,12	0,749	0,576	0,951
Olumsuz Psikoloji	7,06	5,00	25,00	4,56	0,444	0,395	0,893
Sanal Kumar Bağımlılık	28,04	21,00	92,00	15,34	0,471	0,311	0,965
Narsisizm Düzey	5,30	1,00	14,00	2,76	0,911	0,522	0,731
Güvenli Bağlanma	19,61	10,00	25,00	3,23	-0,442	0,064	0,739
Kaçınan Bağlanma	13,70	7,00	32,00	4,54	0,785	0,521	0,794
Kaygılı-Kararsız	14,61	6,00	30,00	5,30	0,134	-0,620	0,821

Motivasyon ölçeği puanlarının 10 ile 38 arasında değiştiği, ortalamanın 13,04 (SS = 6,67) olduğu belirlenmiştir. Çarpıklık değeri 0,245 ve basıklık değeri 0,907 olup dağılım normal sınırlarda kabul edilebilir düzeydedir. Ölçeğin iç tutarlılığı yüksek olup Cronbach's Alpha katsayısı 0,915'tir. Bağımlılık ölçeği puanları 6 ile 30 arasında değişmekte, ortalama 7,94 (SS = 5,12) olarak saptanmıştır. Çarpıklık 0,749 ve basıklık 0,576 değerindedir. Ölçek oldukça yüksek bir güvenilirlik düzeyine sahiptir ($\alpha = 0,951$). Olumsuz psikoloji ölçeği için ortalama puan 7,06 (SS = 4,56), minimum 5 ve maksimum 25 olarak bulunmuştur. Çarpıklık değeri 0,444 ve basıklık değeri 0,395 olup dağılım normal dağılıma uygundur. Güvenilirlik katsayısı 0,893

olarak yüksek düzeydedir. Sanal kumar bağımlılığı ölçeği puanları 21 ile 92 arasında değişmekte olup ortalama 28,04 (SS = 15,34) olarak saptanmıştır. Çarpıklık 0,471, basıklık 0,311'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı oldukça yüksektir ($\alpha = 0,965$).

Narsisizm düzeyi ölçeği ortalama puanı 5,30 (SS = 2,76), minimum 1 ve maksimum 14'tür. Çarpıklık değeri 0,911 ile pozitif yönde orta düzeyde çarpık bir dağılıma işaret etmektedir. Güvenilirlik katsayısı 0,731 ile kabul edilebilir düzeydedir.

Güvenli bağlanma alt ölçeği puanları 10 ile 25 arasında değişmekte olup ortalama 19,61 (SS = 3,23) olarak belirlenmiştir. Çarpıklık değeri -0,442, basıklık değeri 0,064'tür. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,739'dur. Kaçınan bağlanma alt ölçeği için ortalama puan 13,70 (SS = 4,54), minimum 7 ve maksimum 32 olarak bulunmuştur. Çarpıklık 0,785 ve basıklık 0,521 değerindedir. Güvenilirlik katsayısı 0,794 ile iyi düzeydedir. Kaygılı-kararsız bağlanma alt ölçeği puanlarının ortalaması 14,61 (SS = 5,30), minimum 6 ve maksimum 30 arasında değişmektedir. Çarpıklık 0,134 ve basıklık -0,620 değerindedir. Ölçeğin güvenilirliği 0,821 olup yeterli düzeydedir.

Tüm ölçeklerde güvenilirlik katsayılarının .70'in üzerinde olduğu, dolayısıyla iç tutarlılığın kabul edilebilir ile yüksek düzey arasında değiştiği görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerleri ± 1 sınırları içinde olup normallik varsayımı sağlanmaktadır.

Çizelge 6.4: Ölçek Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

Değişken	Cinsiyet				t testi	
	Kadın		Erkek		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
Motivasyon	11,16	3,89	18,16	9,45	-0,562	0,001*
Bağımlılık	6,63	2,63	11,51	7,88	-4,737	0,001*
Olumsuz Psikoloji	6,05	2,94	9,80	6,64	-4,266	0,001*
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	23,84	8,36	39,48	22,64	-5,264	0,001*
Narsisizm Düzey	4,83	2,54	6,59	2,93	-4,444	0,001*
Güvenli Bağlanma	19,69	3,21	19,39	3,30	0,618	0,537
Kaçınan Bağlanma	13,18	4,35	15,10	4,78	-2,866	0,005*
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	14,57	5,28	14,74	5,41	-0,216	0,831

* $p < 0,05$; Bağımsız Örneklem t testi

Motivasyon düzeyleri, kadınlarda $11,16 \pm 3,89$, erkeklerde ise $18,16 \pm 9,45$ olarak bulunmuştur. Erkeklerin motivasyon puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($t = -0,562$, $p = 0,001$). Bağımlılık düzeyleri, kadın katılımcılarda $6,63 \pm 2,63$ iken erkek katılımcılarda $11,51 \pm 7,88$ olarak belirlenmiştir. Erkeklerin bağımlılık puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = -4,737$, $p = 0,001$). Olumsuz psikoloji düzeyleri, kadınlarda $6,05 \pm 2,94$, erkeklerde ise $9,80 \pm 6,64$ olup, erkeklerin daha yüksek olumsuz psikoloji düzeyine sahip oldukları ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($t = -4,266$, $p = 0,001$). Sanal kumar bağımlılık düzeyleri, kadın katılımcılarda $23,84 \pm 8,36$, erkek katılımcılarda ise $39,48 \pm 22,64$ olarak tespit edilmiştir. Erkeklerin sanal kumar bağımlılık puanları kadınlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = -5,264$, $p = 0,001$).

Narsisizm düzeyleri, kadınlarda $4,83 \pm 2,54$, erkeklerde $6,59 \pm 2,93$ olarak belirlenmiş olup, erkeklerin narsisizm düzeyleri anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($t = -4,444$, $p = 0,001$).

Kaçınan bağlanma düzeyleri açısından kadınlar $13,18 \pm 4,35$, erkekler ise $15,10 \pm 4,78$ puan almıştır. Erkeklerin kaçınan bağlanma düzeyleri kadınlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = -2,866$, $p = 0,005$). Güvenli Bağlanma puanlarında ($t = 0,618$, $p = 0,537$) ve kaygılı-kararsız bağlanma düzeylerinde ($t = -0,216$, $p = 0,831$) cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 6.5: Ölçek Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması

Değişken	Kategori	Yaş		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	18-24 ⁽¹⁾	12,15	5,96	1,152	0,333	-
	25-30 ⁽²⁾	13,78	6,84			
	31-35 ⁽³⁾	14,44	8,20			
	36-40 ⁽⁴⁾	15,00	8,91			
	41+ ⁽⁵⁾	12,52	6,40			
Bağımlılık	18-24 ⁽¹⁾	7,22	4,15	1,659	0,152	-
	25-30 ⁽²⁾	8,14	5,16			
	31-35 ⁽³⁾	10,38	7,85			
	36-40 ⁽⁴⁾	9,38	6,49			
	41+ ⁽⁵⁾	7,90	5,26			

Çizelge 6.5: (Devamı) Ölçek Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması

Değişken	Kategori	Yaş		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Olumsuz Psikoloji	18-24 ⁽¹⁾	6,42	3,70			
	25-30 ⁽²⁾	7,42	4,87			
	31-35 ⁽³⁾	8,63	5,84	1,102	0,357	-
	36-40 ⁽⁴⁾	7,08	4,03			
	41+ ⁽⁵⁾	7,41	5,69			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	18-24 ⁽¹⁾	25,79	12,93			
	25-30 ⁽²⁾	29,33	15,66			
	31-35 ⁽³⁾	33,44	20,50	1,313	0,266	-
	36-40 ⁽⁴⁾	31,46	19,08			
	41+ ⁽⁵⁾	27,83	16,74			
Narsisizm Düzey	18-24 ⁽¹⁾	4,78	2,69			
	25-30 ⁽²⁾	5,89	2,86			
	31-35 ⁽³⁾	6,13	2,83	2,091	0,083	-
	36-40 ⁽⁴⁾	5,15	3,26			
	41+ ⁽⁵⁾	5,17	2,19			
Güvenli Bağlanma	18-24 ⁽¹⁾	19,51	2,91			
	25-30 ⁽²⁾	19,32	3,27			
	31-35 ⁽³⁾	19,19	4,04	1,466	0,214	-
	36-40 ⁽⁴⁾	19,62	4,57			
	41+ ⁽⁵⁾	20,93	2,85			
Kaçınan Bağlanma	18-24 ⁽¹⁾	12,96	3,97			
	25-30 ⁽²⁾	13,94	4,66			
	31-35 ⁽³⁾	15,81	4,28	1,931	0,106	-
	36-40 ⁽⁴⁾	15,15	6,79			
	41+ ⁽⁵⁾	13,72	4,69			
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	18-24 ⁽¹⁾	14,82	4,95			
	25-30 ⁽²⁾	14,22	5,40			
	31-35 ⁽³⁾	15,13	5,70	0,285	0,888	-
	36-40 ⁽⁴⁾	13,77	5,79			
	41+ ⁽⁵⁾	14,97	6,01			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi; Fark=Tukey Testi

Motivasyon puanları, 18-24 yaş grubunda $12,15 \pm 5,96$, 25-30 yaş grubunda $13,78 \pm 6,84$, 31-35 yaş grubunda $14,44 \pm 8,20$, 36-40 yaş grubunda $15,00 \pm 8,91$ ve 41 yaş ve üzeri grupta $12,52 \pm 6,40$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre yaş grupları arasında motivasyon düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 1,152$, $p = 0,333$). Bağımlılık düzeyleri, en düşük 18-24

yaş grubunda ($7,22 \pm 4,15$), en yüksek ise 31-35 yaş grubunda ($10,38 \pm 7,85$) görülmüştür. Ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F = 1,659$, $p = 0,152$). Olumsuz psikoloji düzeyleri, yaş gruplarına göre $6,42 \pm 3,70$ ile $8,63 \pm 5,84$ arasında değişmiş olup, farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F = 1,102$, $p = 0,357$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri, 18-24 yaş grubunda $25,79 \pm 12,93$, 31-35 yaş grubunda $33,44 \pm 20,50$ ve 36-40 yaş grubunda $31,46 \pm 19,08$ gibi değişiklik göstermişse de, bu fark anlamlı değildir ($F = 1,313$, $p = 0,266$).

Narsisizm düzeyleri, 18-24 yaş grubunda $4,78 \pm 2,69$ iken, 31-35 yaş grubunda $6,13 \pm 2,83$ ile en yüksek düzeye ulaşmıştır. Ancak yaş gruplarına göre fark anlamlı bulunmamıştır ($F = 2,091$, $p = 0,083$).

Güvenli bağlanma puanları açısından ortalamalar $19,19 \pm 4,04$ ile $20,93 \pm 2,85$ arasında değişmektedir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($F = 1,466$, $p = 0,214$). Kaçınan bağlanma düzeyleri, yaş grupları arasında $12,96 \pm 3,97$ ile $15,81 \pm 4,28$ arasında farklılık göstermektedir. Ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F = 1,931$, $p = 0,106$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri, tüm yaş gruplarında benzer düzeyde bulunmuş (ortalamalar yaklaşık $13,77 - 15,13$ arasında değişmiştir) ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($F = 0,285$, $p = 0,888$). Sonuç olarak, yapılan ANOVA analizleri sonucunda, incelenen tüm ölçek puanlarında yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çizelge 6.6: Ölçek Düzeylerinin Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşması

Değişken	Kategori	Eğitim Düzeyi		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	Lise ve Altı ⁽¹⁾	15,63	7,22	4,454	0,013*	1>3
	Üniversite ⁽²⁾	13,18	7,10			
	Lisansüstü ⁽³⁾	10,86	3,10			
Bağımlılık	Lise ve Altı ⁽¹⁾	9,81	6,84	3,751	0,025*	1>3
	Üniversite ⁽²⁾	8,03	5,26			
	Lisansüstü ⁽³⁾	6,43	1,99			
Olumsuz Psikoloji	Lise ve Altı ⁽¹⁾	9,19	6,48	5,139	0,007*	1>3
	Üniversite ⁽²⁾	7,07	4,47			
	Lisansüstü ⁽³⁾	5,64	2,54			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	Lise ve Altı ⁽¹⁾	34,63	19,23	5,012	0,007*	1>3
	Üniversite ⁽²⁾	28,27	15,82			
	Lisansüstü ⁽³⁾	22,93	7,00			

Çizelge 6.6: (Devamı) Ölçek Düzeylerinin Eğitim Düzeylerine Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Eğitim Düzeyi		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Narsisizm Düzey	Lise ve Altı ⁽¹⁾	6,00	2,67	0,987	0,374	-
	Üniversite ⁽²⁾	5,20	2,68			
	Lisansüstü ⁽³⁾	5,21	3,10			
Güvenli Bağlanma	Lise ve Altı ⁽¹⁾	19,19	4,61	0,281	0,756	-
	Üniversite ⁽²⁾	19,69	3,04			
	Lisansüstü ⁽³⁾	19,60	2,90			
Kaçınan Bağlanma	Lise ve Altı ⁽¹⁾	15,96	5,77	4,384	0,014*	1>2,1>3
	Üniversite ⁽²⁾	13,54	4,39			
	Lisansüstü ⁽³⁾	12,81	3,81			
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Lise ve Altı ⁽¹⁾	16,00	6,43	1,144	0,321	-
	Üniversite ⁽²⁾	14,34	5,12			
	Lisansüstü ⁽³⁾	14,74	5,17			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon ölçeği puanları, lise ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerde $15,63 \pm 7,22$, üniversite mezunlarında $13,18 \pm 7,10$ ve lisansüstü düzeyde olanlarda $10,86 \pm 3,10$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre eğitim düzeyine göre motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F = 4,454$, $p = 0,013$). Tukey testi sonucuna göre, lise ve altı grubunun motivasyon düzeyi lisansüstü gruba göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($1 > 3$). Bağımlılık puanları, lise ve altı grupta $9,81 \pm 6,84$, üniversite mezunlarında $8,03 \pm 5,26$ ve lisansüstü grupta $6,43 \pm 1,99$ olarak belirlenmiştir. ANOVA sonuçları, gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir ($F = 3,751$, $p = 0,025$). Tukey testi bulgularına göre, lise ve altı grubunun bağımlılık düzeyi lisansüstü gruba kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($1 > 3$). Olumsuz psikoloji puanları, lise ve altı grupta $9,19 \pm 6,48$, üniversite mezunlarında $7,07 \pm 4,47$ ve lisansüstü düzeyde olanlarda $5,64 \pm 2,54$ olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki fark anlamlıdır ($F = 5,139$, $p = 0,007$). Lise ve altı grubunun olumsuz psikoloji puanı, lisansüstü gruba göre anlamlı düzeyde yüksektir ($1 > 3$). Sanal kumar bağımlılığı puanları, lise ve altı grupta $34,63 \pm 19,23$, üniversite mezunlarında $28,27 \pm 15,82$ ve lisansüstü grupta $22,93 \pm 7,00$ olarak saptanmıştır. ANOVA sonucuna göre gruplar arasında anlamlı fark vardır ($F = 5,012$, $p = 0,007$). Tukey testi bulgularına göre, lise ve altı grubu lisansüstü gruba göre daha yüksek sanal kumar bağımlılığı düzeyine sahiptir ($1 > 3$).

Kaçınan bağlanma puanları, lise ve altı grupta $15,96 \pm 5,77$, üniversite mezunlarında $13,54 \pm 4,39$ ve lisansüstü grupta $12,81 \pm 3,81$ olarak gözlenmiştir. Eğitim düzeyine göre gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F = 4,384$, $p = 0,014$). Tukey testi sonuçlarına göre, lise ve altı grubunun kaçınan bağlanma düzeyi hem üniversite ($1 > 2$) hem de lisansüstü ($1 > 3$) gruplara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Çizelge 6.7: Ölçek Düzeylerinin Medeni Durumlara Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Medeni Durum		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	Bekar ⁽¹⁾	13,16	6,79	0,094	0,963	-
	Evli ⁽²⁾	13,10	6,59			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	12,79	7,26			
Bağımlılık	Bekar ⁽¹⁾	12,23	4,30	0,102	0,959	-
	Evli ⁽²⁾	7,91	5,15			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	8,21	5,24			
Olumsuz Psikoloji	Bekar ⁽¹⁾	7,88	5,33	0,227	0,878	-
	Evli ⁽²⁾	7,38	4,17			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	7,21	4,70			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	Bekar ⁽¹⁾	6,88	3,93	0,058	0,982	-
	Evli ⁽²⁾	6,58	4,37			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	7,46	6,23			
Narsisizm Düzey	Bekar ⁽¹⁾	28,28	15,48	0,596	0,618	-
	Evli ⁽²⁾	28,19	14,83			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	27,24	16,70			
Güvenli Bağlanma	Bekar ⁽¹⁾	27,08	13,98	0,521	0,668	-
	Evli ⁽²⁾	5,16	2,79			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	5,40	2,67			
Kaçınan Bağlanma	Bekar ⁽¹⁾	5,82	2,98	0,406	0,749	-
	Evli ⁽²⁾	4,92	2,36			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	19,44	2,82			
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Bekar ⁽¹⁾	20,06	4,07	4,785	0,003*	4>2,4>3
	Evli ⁽²⁾	19,73	3,37			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	19,23	3,11			
	Bekar ⁽¹⁾	13,48	4,39			
	Evli ⁽²⁾	14,29	5,12			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	13,55	4,11			
	Bekar ⁽¹⁾	13,85	4,95			
	Evli ⁽²⁾	15,16	5,23			
	İlişkisi Var ⁽³⁾	13,04	5,23			
	Bekar ⁽¹⁾	13,52	4,28			
	Evli ⁽²⁾	18,31	6,37			
	İlişkisi Var ⁽³⁾					

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon düzeyleri bekar bireylerde $13,16 \pm 6,79$, evli bireylerde $13,10 \pm 6,59$ ve ilişkisi olan bireylerde $12,79 \pm 7,26$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre, medeni duruma göre motivasyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,094$, $p = 0,963$). Bağımlılık düzeyleri bekar bireylerde $7,88 \pm 5,33$, evli bireylerde $7,91 \pm 5,15$ ve ilişkisi olan bireylerde $8,21 \pm 5,24$ olarak saptanmıştır. ANOVA testi sonuçlarına göre, medeni duruma göre bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,102$, $p = 0,959$). Olumsuz psikoloji düzeyleri bekar bireylerde $6,88 \pm 3,93$, evli bireylerde $6,58 \pm 4,37$ ve ilişkisi olan bireylerde $7,46 \pm 6,23$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA testi sonuçlarına göre, medeni duruma göre olumsuz psikoloji düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,227$, $p = 0,878$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri bekar bireylerde $28,28 \pm 15,48$, evli bireylerde $28,19 \pm 14,83$ ve ilişkisi olan bireylerde $27,24 \pm 16,70$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi sonuçlarına göre, bu değişken açısından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,058$, $p = 0,982$).

Narsisizm düzeyleri bekar bireylerde $5,82 \pm 2,98$, evli bireylerde $5,16 \pm 2,79$ ve ilişkisi olan bireylerde $5,40 \pm 2,67$ olarak gözlenmiştir. ANOVA testi sonuçlarına göre, narsisizm düzeylerinde medeni duruma göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,596$, $p = 0,618$).

Güvenli Bağlanma puanları bekar bireylerde $20,06 \pm 4,07$, evli bireylerde $19,73 \pm 3,37$ ve ilişkisi olan bireylerde $19,23 \pm 3,11$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre, medeni duruma göre bağlanma stilleri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,521$, $p = 0,668$). Kaçınan bağlanma düzeyleri bekar bireylerde $13,48 \pm 4,39$, evli bireylerde $14,29 \pm 5,12$ ve ilişkisi olan bireylerde $13,55 \pm 4,11$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA testi sonuçlarına göre, medeni duruma göre kaçınan bağlanma düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,406$, $p = 0,749$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri bekar bireylerde $13,52 \pm 4,28$, evli bireylerde $18,31 \pm 6,37$ ve ilişkisi olan bireylerde $13,04 \pm 5,23$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre, medeni duruma göre kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F = 4,785$, $p = 0,003$). Tukey testi sonuçlarına göre, evli bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri hem bekar bireylerden ($4 > 2$) hem de ilişkisi olan bireylerden ($4 > 3$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Çizelge 6.8: Ölçek Düzeylerinin Çocuk Durumlarına Göre Farklılaşması

Değişken	Çocuk Durumu				t testi	
	Var		Yok		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
Motivasyon	12,40	5,13	13,18	6,95	-0,668	0,505
Bağımlılık	7,73	4,46	7,99	5,26	-0,296	0,768
Olumsuz Psikoloji	6,80	4,38	7,11	4,61	-0,392	0,695
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	26,93	13,12	28,28	15,80	-0,505	0,614
Narsisizm Düzey	5,08	2,70	5,35	2,78	-0,566	0,572
Güvenli Bağlanma	20,00	3,97	19,53	3,05	0,706	0,484
Kaçınan Bağlanma	13,53	5,16	13,73	4,41	-0,262	0,794
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	14,68	6,38	14,60	5,06	0,071	0,944

* $p < 0,05$; Bağımsız Örneklem t testi

Motivasyon düzeyleri çocuk sahibi olan bireylerde $12,40 \pm 5,13$, çocuğu olmayan bireylerde $13,18 \pm 6,95$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre, çocuk sahibi olma durumuna göre motivasyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t = -0,668$, $p = 0,505$). Bağımlılık düzeyleri çocuk sahibi bireylerde $7,73 \pm 4,46$, çocuğu olmayan bireylerde $7,99 \pm 5,26$ olarak hesaplanmıştır.

Yapılan t testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t = -0,296$, $p = 0,768$). Olumsuz psikoloji düzeyleri çocuk sahibi olanlarda $6,80 \pm 4,38$, olmayanlarda ise $7,11 \pm 4,61$ olarak saptanmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($t = -0,392$, $p = 0,695$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri çocuk sahibi bireylerde $26,93 \pm 13,12$, çocuğu olmayan bireylerde $28,28 \pm 15,80$ olarak bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = -0,505$, $p = 0,614$).

Narsisizm düzeyleri çocuk sahibi bireylerde $5,08 \pm 2,70$, çocuğu olmayan bireylerde $5,35 \pm 2,78$ olarak belirlenmiştir. Gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t = -0,566$, $p = 0,572$).

Güvenli Bağlanma puanları çocuk sahibi bireylerde $20,00 \pm 3,97$, çocuğu olmayan bireylerde $19,53 \pm 3,05$ olarak hesaplanmıştır. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = 0,706$, $p = 0,484$). Kaçınan bağlanma düzeyleri çocuk sahibi olanlarda $13,53 \pm 5,16$, olmayanlarda ise $13,73 \pm 4,41$ olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucuna göre anlamlı bir fark saptanmamıştır ($t = -0,262$, $p = 0,794$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri çocuk sahibi bireylerde $14,68 \pm 6,38$, çocuğu

olmayan bireylerde $14,60 \pm 5,06$ olarak belirlenmiştir. Bu fark da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = 0,071$, $p = 0,944$). Sonuç olarak, incelenen tüm ölçek düzeylerinde çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çizelge 6.9: Ölçek Düzeylerinin Çalışma Durumlarına Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Çalışma Durumu		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	Evet ⁽¹⁾	14,15	7,43	2,995	0,052	-
	Hayır ⁽²⁾	12,12	5,98			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	11,95	5,61			
Bağımlılık	Evet ⁽¹⁾	8,69	5,86	2,336	0,099	-
	Hayır ⁽²⁾	7,42	4,69			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	7,17	4,04			
Olumsuz Psikoloji	Evet ⁽¹⁾	7,72	5,26	2,298	0,103	-
	Hayır ⁽²⁾	6,61	4,36			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	6,37	3,44			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	Evet ⁽¹⁾	30,55	17,38	2,938	0,055	-
	Hayır ⁽²⁾	26,15	14,40			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	25,49	12,17			
Narsisizm Düzey	Evet ⁽¹⁾	5,72	2,86	2,515	0,083	-
	Hayır ⁽²⁾	5,00	2,29			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	4,87	2,75			
Güvenli Bağlanma	Evet ⁽¹⁾	19,53	3,33	0,091	0,914	-
	Hayır ⁽²⁾	19,61	4,29			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	19,73	2,59			
Kaçınan Bağlanma	Evet ⁽¹⁾	14,17	4,63	1,874	0,156	-
	Hayır ⁽²⁾	14,03	5,24			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	12,94	4,05			
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Evet ⁽¹⁾	14,79	5,26	0,134	0,875	-
	Hayır ⁽²⁾	14,58	6,27			
	Öğrenciyim ⁽³⁾	14,39	4,99			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon düzeyleri çalışan bireylerde $14,15 \pm 7,43$, çalışmayan bireylerde $12,12 \pm 5,98$ ve öğrenci olan bireylerde $11,95 \pm 5,61$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi sonuçlarına göre gruplar arasında motivasyon düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 2,995$, $p = 0,052$). Bağımlılık düzeyleri çalışan bireylerde $8,69 \pm 5,86$, çalışmayan bireylerde $7,42 \pm 4,69$ ve öğrencilerde $7,17 \pm 4,04$ olarak saptanmıştır. ANOVA testi sonucuna göre bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F = 2,336$, $p = 0,099$). Olumsuz psikoloji düzeyleri çalışan

bireylerde $7,72 \pm 5,26$, çalışmayan bireylerde $6,61 \pm 4,36$ ve öğrenci olan bireylerde $6,37 \pm 3,44$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 2,298$, $p = 0,103$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri çalışan bireylerde $30,55 \pm 17,38$, çalışmayan bireylerde $26,15 \pm 14,40$ ve öğrenci olan bireylerde $25,49 \pm 12,17$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA testi sonucuna göre, çalışma durumuna göre sanal kumar bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 2,938$, $p = 0,055$).

Narsisizm düzeyleri çalışan bireylerde $5,72 \pm 2,86$, çalışmayan bireylerde $5,00 \pm 2,29$ ve öğrenci bireylerde $4,87 \pm 2,75$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonuçlarına göre bu fark anlamlı değildir ($F = 2,515$, $p = 0,083$).

Güvenli Bağlanma puanları çalışan bireylerde $19,53 \pm 3,33$, çalışmayan bireylerde $19,61 \pm 4,29$ ve öğrencilerde $19,73 \pm 2,59$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi sonuçlarına göre, gruplar arasında bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F = 0,091$, $p = 0,914$). Kaçınan bağlanma düzeyleri çalışan bireylerde $14,17 \pm 4,63$, çalışmayan bireylerde $14,03 \pm 5,24$ ve öğrenci bireylerde $12,94 \pm 4,05$ olarak saptanmıştır. ANOVA testi sonucuna göre fark anlamlı değildir ($F = 1,874$, $p = 0,156$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri çalışan bireylerde $14,79 \pm 5,26$, çalışmayan bireylerde $14,58 \pm 6,27$ ve öğrencilerde $14,39 \pm 4,99$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi sonucuna göre bu fark anlamlı bulunmamıştır ($F = 0,134$, $p = 0,875$). Sonuç olarak, çalışma durumuna göre incelenen tüm ölçek düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çizelge 6.10: Ölçek Düzeylerinin Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi Durumlarına Göre Farklılaşması

Değişken	Psikolojik / Psikiyatrik Tedavi				t testi	
	Alma		Hayır			
	Ort.	SS	Ort.	SS	t	p
Motivasyon	13,40	7,57	12,83	6,12	0,616	0,539
Bağımlılık	8,21	5,89	7,79	4,65	0,585	0,559
Olumsuz Psikoloji	6,99	5,10	7,10	4,24	-0,172	0,863
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	28,60	18,07	27,72	13,62	0,411	0,681
Narsisizm Düzey	5,28	2,65	5,31	2,83	-0,078	0,938
Güvenli Bağlanma	18,90	3,25	20,01	3,16	-2,521	0,012*
Kaçınan Bağlanma	13,54	4,16	13,79	4,75	-0,397	0,692
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	15,77	5,24	13,96	5,24	2,499	0,013*

* $p < 0,05$; Bağımsız Örneklem t testi

Motivasyon düzeyleri psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireylerde $13,40 \pm 7,57$, almayan bireylerde ise $12,83 \pm 6,12$ olarak bulunmuştur. Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = 0,616$, $p = 0,539$). Bağımlılık düzeyleri tedavi alan bireylerde $8,21 \pm 5,89$, tedavi almayan bireylerde $7,79 \pm 4,65$ olarak saptanmıştır. Gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t = 0,585$, $p = 0,559$). Olumsuz psikoloji düzeyleri tedavi alan bireylerde $6,99 \pm 5,10$, almayanlarda $7,10 \pm 4,24$ olarak hesaplanmıştır. Fark anlamlı değildir ($t = -0,172$, $p = 0,863$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri tedavi alan bireylerde $28,60 \pm 18,07$, almayan bireylerde $27,72 \pm 13,62$ olarak bulunmuştur. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t = 0,411$, $p = 0,681$).

Narsisizm düzeyleri tedavi alan bireylerde $5,28 \pm 2,65$, tedavi almayan bireylerde $5,31 \pm 2,83$ olarak belirlenmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = -0,078$, $p = 0,938$).

Güvenli Bağlanma puanları tedavi alan bireylerde $18,90 \pm 3,25$, tedavi almayan bireylerde $20,01 \pm 3,16$ olarak bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t = -2,521$, $p = 0,012$). Buna göre, psikolojik/psikiyatrik tedavi alan bireylerin bağlanma stili puanları, almayan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha düşüktür. Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri tedavi alan bireylerde $15,77 \pm 5,24$, tedavi almayan bireylerde $13,96 \pm 5,24$ olarak saptanmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($t = 2,499$, $p = 0,013$). Bu bulgu, tedavi alan bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kaçınan bağlanma düzeyleri tedavi alan bireylerde $13,54 \pm 4,16$, almayan bireylerde $13,79 \pm 4,75$ olup, bu fark anlamlı değildir ($t = -0,397$, $p = 0,692$).

Çizelge 6. 11: Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynama Durumlarına Göre Farklılaşması

Değişken	Sanal Kumar Oynama				t testi	
	Evet		Hayır		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
Motivasyon	25,92	6,89	10,37	1,51	14,027	0,001*
Bağımlılık	16,69	7,43	6,13	1,09	8,859	0,001*
Olumsuz Psikoloji	13,18	6,92	5,79	2,45	6,591	0,001*
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	55,79	18,95	22,28	4,19	10,991	0,001*
Narsisizm Düzey	6,74	3,18	5,00	2,58	3,698	0,001*
Güvenli Bağlanma	17,54	3,42	20,04	3,02	-4,602	0,001*
Kaçınan Bağlanma	16,62	5,71	13,09	4,02	3,671	0,001*
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	16,59	4,89	14,20	5,30	2,592	0,001*

* $p < 0,05$; Bağımsız Örneklem t testi

Motivasyon düzeyleri sanal kumar oynayan bireylerde $25,92 \pm 6,89$, oynamayan bireylerde $10,37 \pm 1,51$ olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($t = 14,027$, $p = 0,001$). Buna göre, sanal kumar oynayan bireylerin motivasyon puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bağımlılık düzeyleri oynayan bireylerde $16,69 \pm 7,43$, oynamayan bireylerde $6,13 \pm 1,09$ olarak belirlenmiştir. Gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t = 8,859$, $p = 0,001$).

Sanal kumar oynayan bireylerin bağımlılık düzeyleri anlamlı biçimde daha yüksektir. Olumsuz psikoloji düzeyleri oynayanlarda $13,18 \pm 6,92$, oynamayanlarda $5,79 \pm 2,45$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre bu fark anlamlıdır ($t = 6,591$, $p = 0,001$). Sanal kumar oynayan bireylerin olumsuz psikolojik duygu düzeyleri daha yüksektir. Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri oynayan bireylerde $55,79 \pm 18,95$, oynamayan bireylerde $22,28 \pm 4,19$ olarak bulunmuştur. Bu fark oldukça yüksek düzeyde anlamlıdır ($t = 10,991$, $p = 0,001$).

Narsisizm düzeyleri sanal kumar oynayan bireylerde $6,74 \pm 3,18$, oynamayan bireylerde $5,00 \pm 2,58$ olarak bulunmuştur. T testi sonuçları bu farkın da istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($t = 3,698$, $p = 0,001$).

Güvenli Bağlanma puanları sanal kumar oynayan bireylerde $17,54 \pm 3,42$, oynamayan bireylerde $20,04 \pm 3,02$ olarak saptanmıştır. Bu fark anlamlı olup ($t = -4,602$, $p = 0,001$), sanal kumar oynayan bireylerin bağlanma stili puanlarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Kaçınan bağlanma düzeyleri oynayan bireylerde

16,62 ± 5,71, oynamayan bireylerde 13,09 ± 4,02 olarak bulunmuştur. Bu fark da anlamlıdır (t = 3,671, p = 0,001) ve sanal kumar oynayan bireylerde kaçınan bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri oynayan bireylerde 16,59 ± 4,89, oynamayan bireylerde 14,20 ± 5,30 olarak belirlenmiştir. Gruplar arasındaki bu fark da istatistiksel olarak anlamlıdır (t = 2,592, p = 0,001). Sonuç olarak, incelenen tüm ölçek düzeylerinde sanal kumar oynayan bireyler ile oynamayan bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Çizelge 6.12: Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynanmaya Başlayan Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması

Değişken	Kategori	Sanal Kumar Oynamaya Başlanan Yaş Aralık		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	18- ⁽¹⁾	27,43	5,97	210,398	0,001*	5<1 5<2 5<3 5<4
	18-21 ⁽²⁾	24,11	8,21			
	22-25 ⁽³⁾	28,18	7,03			
	26-30 ⁽⁴⁾	24,33	6,23			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	10,37	1,51			
Bağımlılık	18- ⁽¹⁾	17,57	5,91	114,148	0,001*	5<1 5<2 5<3 5<4
	18-21 ⁽²⁾	11,67	4,56			
	22-25 ⁽³⁾	20,36	8,37			
	26-30 ⁽⁴⁾	16,58	7,63			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	6,13	1,09			
Olumsuz Psikoloji	18- ⁽¹⁾	13,71	6,29	40,898	0,001*	5<1 5<2 5<3 5<4
	18-21 ⁽²⁾	8,89	4,73			
	22-25 ⁽³⁾	15,36	7,84			
	26-30 ⁽⁴⁾	14,08	7,12			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	5,79	2,45			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyi	18- ⁽¹⁾	58,71	16,66	141,026	0,001*	5<1 5<2 5<3 5<4
	18-21 ⁽²⁾	44,67	13,21			
	22-25 ⁽³⁾	63,91	21,16			
	26-30 ⁽⁴⁾	55,00	19,54			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	22,28	4,19			

Çizelge 6.12: (Devamı) Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynamaya Başlayan Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması

Değişken	Kategori	Sanal Kumar Oynamaya Başlanan Yaş Aralık		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Narsisizm Düzey	18- ⁽¹⁾	6,43	2,37	4,694	0,001*	5<3
	18-21 ⁽²⁾	5,33	2,74			
	22-25 ⁽³⁾	8,00	3,00			
	26-30 ⁽⁴⁾	6,83	3,86			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	5,00	2,58			
Güvenli Bağlanma	18- ⁽¹⁾	17,43	2,15	6,716	0,001*	4<5
	18-21 ⁽²⁾	19,33	3,39			
	22-25 ⁽³⁾	17,64	3,41			
	26-30 ⁽⁴⁾	16,17	3,76			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	20,04	3,02			
Kaçınan Bağlanma	18- ⁽¹⁾	16,43	5,53	7,251	0,001*	5<3 5<4
	18-21 ⁽²⁾	13,56	4,19			
	22-25 ⁽³⁾	17,00	6,36			
	26-30 ⁽⁴⁾	18,67	5,84			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	13,09	4,02			
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	18- ⁽¹⁾	15,14	4,56	3,049	0,001*	5<4
	18-21 ⁽²⁾	14,00	4,30			
	22-25 ⁽³⁾	17,00	4,90			
	26-30 ⁽⁴⁾	19,00	4,77			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	14,20	5,30			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon düzeyleri 18 yaş altı grupta $27,43 \pm 5,97$, 18-21 yaş arasında $24,11 \pm 8,21$, 22-25 yaş arasında $28,18 \pm 7,03$, 26-30 yaş arasında $24,33 \pm 6,23$ ve sanal kumar oynamayanlarda $10,37 \pm 1,51$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi sonuçlarına göre, sanal kumar oynamaya başlama yaşına göre motivasyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F = 210,398$, $p = 0,001$). Tukey testi sonuçlarına göre, oynamayan bireylerin motivasyon düzeyleri tüm oynayan gruplara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$). Bağımlılık düzeyleri 18 yaş altı grupta $17,57 \pm 5,91$, 18-21 yaş arasında $11,67 \pm 4,56$, 22-25 yaş arasında $20,36 \pm 8,37$, 26-30 yaş arasında $16,58 \pm 7,63$ ve sanal kumar oynamayanlarda $6,13 \pm 1,09$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA testi sonucu anlamlı bulunmuştur ($F = 114,148$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin bağımlılık düzeyleri tüm diğer gruplara göre anlamlı düzeyde daha

düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$). Olumsuz psikoloji düzeyleri 18 yaş altı grupta $13,71 \pm 6,29$, 18-21 yaş grubunda $8,89 \pm 4,73$, 22-25 yaş grubunda $15,36 \pm 7,84$, 26-30 yaş grubunda $14,08 \pm 7,12$ ve oynamayan bireylerde $5,79 \pm 2,45$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonucu anlamlıdır ($F = 40,898$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre oynamayan bireylerin olumsuz psikoloji düzeyleri, 18 yaş altı, 22-25 ve 26-30 yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 3$, $5 < 4$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri 18 yaş altı grupta $58,71 \pm 16,66$, 18-21 yaş grubunda $44,67 \pm 13,21$, 22-25 yaş grubunda $63,91 \pm 21,16$, 26-30 yaş grubunda $55,00 \pm 19,54$ ve oynamayanlarda $22,28 \pm 4,19$ olarak saptanmıştır. ANOVA sonuçları anlamlı fark göstermektedir ($F = 141,026$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, sanal kumar oynamayan bireylerin tüm oynayan gruplara kıyasla bağımlılık düzeyleri anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$).

Narsisizm düzeyleri 18 yaş altı grupta $6,43 \pm 2,37$, 18-21 yaş grubunda $5,33 \pm 2,74$, 22-25 yaş grubunda $8,00 \pm 3,00$, 26-30 yaş grubunda $6,83 \pm 3,86$ ve oynamayan bireylerde $5,00 \pm 2,58$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 4,694$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, 22-25 yaş grubunun narsisizm düzeyi, oynamayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($5 < 3$).

Güvenli Bağlanma puanları 18 yaş altı grupta $17,43 \pm 2,15$, 18-21 yaş grubunda $19,33 \pm 3,39$, 22-25 yaş grubunda $17,64 \pm 3,41$, 26-30 yaş grubunda $16,17 \pm 3,76$ ve oynamayan bireylerde $20,04 \pm 3,02$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi anlamlıdır ($F = 6,716$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre, 26-30 yaş grubunun bağlanma düzeyi, sanal kumar oynamayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($4 < 5$). Kaçınan bağlanma düzeyleri 18 yaş altı grupta $16,43 \pm 5,53$, 18-21 yaş grubunda $13,56 \pm 4,19$, 22-25 yaş grubunda $17,00 \pm 6,36$, 26-30 yaş grubunda $18,67 \pm 5,84$ ve oynamayanlarda $13,09 \pm 4,02$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 7,251$, $p = 0,001$). Tukey testi sonuçlarına göre, oynamayan bireylerin kaçınan bağlanma düzeyleri 22-25 ve 26-30 yaş gruplarına göre daha düşüktür ($5 < 3$, $5 < 4$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri 18 yaş altı grupta $15,14 \pm 4,56$, 18-21 yaş grubunda $14,00 \pm 4,30$, 22-25 yaş grubunda $17,00 \pm 4,90$, 26-30 yaş grubunda $19,00 \pm 4,77$ ve oynamayan bireylerde $14,20 \pm 5,30$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 3,049$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre, 26-30 yaş grubunun kaygılı-kararsız bağlanma düzeyi, oynamayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($5 < 4$).

Çizelge 6.13: Ölçek Düzeylerinin Gelire Göre Oynama Oranlarına Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Gelire Göre Oynama Oran		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	Azıyla ⁽¹⁾	23,52	7,12	340,826	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ortalama ⁽²⁾	25,67	4,92			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	31,78	4,58			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	10,37	1,51			
Bağımlılık	Azıyla ⁽¹⁾	12,52	5,72	245,146	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ortalama ⁽²⁾	18,67	6,16			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	24,44	4,98			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	6,13	1,09			
Olumsuz Psikoloji	Azıyla ⁽¹⁾	9,43	4,48	85,306	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ortalama ⁽²⁾	15,11	7,17			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	20,00	5,68			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	5,79	2,45			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	Azıyla ⁽¹⁾	45,48	14,11	291,173	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ortalama ⁽²⁾	59,44	16,09			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	76,22	13,60			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	22,28	4,19			
Narsisizm Düzey	Azıyla ⁽¹⁾	6,81	3,57	4,679	0,001*	4<1
	Ortalama ⁽²⁾	6,22	2,86			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	7,11	2,71			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	5,00	2,58			
Güvenli Bağlanma	Azıyla ⁽¹⁾	17,14	3,65	7,295	0,001*	4>1
	Ortalama ⁽²⁾	18,22	3,80			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	17,78	2,59			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	20,04	3,02			
Kaçınan Bağlanma	Azıyla ⁽¹⁾	16,43	5,00	7,069	0,001*	4<1, 4<2
	Ortalama ⁽²⁾	17,11	8,16			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	16,56	5,05			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	13,09	4,02			

Çizelge 6.13: (Devamı) Ölçek Düzeylerinin Gelire Göre Oynama Oranlarına Göre Farklılaşması

Değişken	Kategori	Gelire Göre Oynama Oran		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Kaygılı- Kararsız Bağlanma	Azıyla ⁽¹⁾	17,19	5,34	3,791	0,001*	4<1
	Ortalama ⁽²⁾	13,44	4,13			
	Çoğunluğuyla ⁽³⁾	18,33	3,12			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	14,20	5,30			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon düzeyleri gelirin azıyla oynayan bireylerde $23,52 \pm 7,12$, ortalama düzeyde oynayanlarda $25,67 \pm 4,92$, çoğunluğuyla oynayanlarda $31,78 \pm 4,58$ ve sanal kumar oynamayanlarda $10,37 \pm 1,51$ olarak saptanmıştır. ANOVA testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($F = 340,826$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre, sanal kumar oynamayan bireylerin motivasyon düzeyleri tüm oynayan gruplardan anlamlı düzeyde düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Bağımlılık düzeyleri azıyla oynayanlarda $12,52 \pm 5,72$, ortalama düzeyde oynayanlarda $18,67 \pm 6,16$, çoğunluğuyla oynayanlarda $24,44 \pm 4,98$ ve oynamayanlarda $6,13 \pm 1,09$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 245,146$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayanların bağımlılık düzeyleri tüm oynayan gruplara göre daha düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Olumsuz psikoloji düzeyleri azıyla oynayanlarda $9,43 \pm 4,48$, ortalama düzeyde oynayanlarda $15,11 \pm 7,17$, çoğunluğuyla oynayanlarda $20,00 \pm 5,68$ ve oynamayan bireylerde $5,79 \pm 2,45$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi anlamlı fark olduğunu göstermiştir ($F = 85,306$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre, oynamayan bireylerin olumsuz psikoloji düzeyleri tüm oynayan gruplara göre anlamlı düzeyde düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri azıyla oynayanlarda $45,48 \pm 14,11$, ortalama düzeyde oynayanlarda $59,44 \pm 16,09$, çoğunluğuyla oynayanlarda $76,22 \pm 13,60$ ve oynamayanlarda $22,28 \pm 4,19$ olarak belirlenmiştir. ANOVA testi anlamlı fark göstermiştir ($F = 291,173$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin sanal kumar bağımlılığı puanları tüm oynayan gruplardan anlamlı düzeyde düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$).

Narsisizm düzeyleri azıyla oynayan bireylerde $6,81 \pm 3,57$, ortalama düzeyde oynayanlarda $6,22 \pm 2,86$, çoğunluğuyla oynayanlarda $7,11 \pm 2,71$ ve

oynamayanlarda $5,00 \pm 2,58$ olarak saptanmıştır. ANOVA sonucuna göre gruplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($F = 4,679$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre, oynamayan bireylerin narsisizm düzeyleri aزیyla oynayan bireylere göre daha düşüktür ($4 < 1$).

Güvenli Bağlanma puanları aزیyla oynayanlarda $17,14 \pm 3,65$, ortalama düzeyde oynayanlarda $18,22 \pm 3,80$, çoğunluğuyla oynayanlarda $17,78 \pm 2,59$ ve oynamayanlarda $20,04 \pm 3,02$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi anlamlı fark olduğunu göstermiştir ($F = 7,295$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin bağlanma stili puanları aزیyla oynayan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksektir ($4 > 1$). Kaçınan bağlanma düzeyleri aزیyla oynayanlarda $16,43 \pm 5,00$, ortalama düzeyde oynayanlarda $17,11 \pm 8,16$, çoğunluğuyla oynayanlarda $16,56 \pm 5,05$ ve oynamayanlarda $13,09 \pm 4,02$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 7,069$, $p = 0,001$). Tukey testi bulgularına göre, oynamayan bireylerin kaçınan bağlanma düzeyleri aزیyla ve ortalama düzeyde oynayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri aزیyla oynayanlarda $17,19 \pm 5,34$, ortalama düzeyde oynayanlarda $13,44 \pm 4,13$, çoğunluğuyla oynayanlarda $18,33 \pm 3,12$ ve oynamayanlarda $14,20 \pm 5,30$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi anlamlı fark olduğunu göstermiştir ($F = 3,791$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri aزیyla oynayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($4 < 1$).

Çizelge 6.14: Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynama Sıklıklarına Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Sanal Kumar Oynama Sıklık		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	Nadiren ⁽¹⁾	25,63	6,60	320,461	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ara Sıra ⁽²⁾	23,07	6,03			
	Sık Sık ⁽³⁾	30,89	6,53			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	10,37	1,51			
Bağımlılık	Nadiren ⁽¹⁾	16,13	7,05	147,496	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ara Sıra ⁽²⁾	14,07	6,41			
	Sık Sık ⁽³⁾	21,78	7,77			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	6,13	1,09			

Çizelge 6.14: Devamı) Ölçek Düzeylerinin Sanal Kumar Oynama Sıklıklarına Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Sanal Kumar Oynama Sıklık		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Olumsuz Psikoloji	Nadiren ⁽¹⁾	11,19	5,47	66,746	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ara Sıra ⁽²⁾	11,43	5,61			
	Sık Sık ⁽³⁾	19,44	7,91			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	5,79	2,45			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey	Nadiren ⁽¹⁾	52,94	17,23	214,887	0,001*	4<1, 4<2, 4<3
	Ara Sıra ⁽²⁾	48,57	15,33			
	Sık Sık ⁽³⁾	72,11	18,96			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	22,28	4,19			
Narsisizm Düzey	Nadiren ⁽¹⁾	6,94	3,60	4,602	0,001*	4<1
	Ara Sıra ⁽²⁾	6,43	2,98			
	Sık Sık ⁽³⁾	6,89	2,98			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	5,00	2,58			
Güvenli Bağlanma	Nadiren ⁽¹⁾	16,19	3,67	8,909	0,001*	4>1
	Ara Sıra ⁽²⁾	18,43	2,90			
	Sık Sık ⁽³⁾	18,56	3,21			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	20,04	3,02			
Kaçınan Bağlanma	Nadiren ⁽¹⁾	18,75	5,89	9,735	0,001*	1>2, 1>4
	Ara Sıra ⁽²⁾	14,50	5,16			
	Sık Sık ⁽³⁾	16,11	5,42			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	13,09	4,02			
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Nadiren ⁽¹⁾	17,38	3,28	4,341	0,001*	3>4
	Ara Sıra ⁽²⁾	14,00	4,54			
	Sık Sık ⁽³⁾	19,22	6,26			
	Oynamıyorum ⁽⁴⁾	14,20	5,30			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon düzeyleri nadiren oynayan bireylerde $25,63 \pm 6,60$, ara sıra oynayanlarda $23,07 \pm 6,03$, sık sık oynayanlarda $30,89 \pm 6,53$ ve oynamayan bireylerde $10,37 \pm 1,51$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı fark vardır ($F = 320,461$, $p = 0,001$). oynamayan bireylerin motivasyon düzeyleri tüm oynama sıklığı gruplarına göre anlamlı düzeyde daha

düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Bağımlılık düzeyleri nadiren oynayanlarda $16,13 \pm 7,05$, ara sıra oynayanlarda $14,07 \pm 6,41$, sık sık oynayanlarda $21,78 \pm 7,77$ ve oynamayanlarda $6,13 \pm 1,09$ olarak saptanmıştır. ANOVA testi anlamlı fark göstermektedir ($F = 147,496$, $p = 0,001$). oynamayan bireylerin bağımlılık düzeyleri tüm oynayan gruplara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Olumsuz psikoloji düzeyleri nadiren oynayanlarda $11,19 \pm 5,47$, ara sıra oynayanlarda $11,43 \pm 5,61$, sık sık oynayanlarda $19,44 \pm 7,91$ ve oynamayanlarda $5,79 \pm 2,45$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 66,746$, $p = 0,001$). Tukey testi bulgularına göre, oynamayan bireylerin olumsuz psikoloji düzeyleri tüm gruplardan daha düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri nadiren oynayanlarda $52,94 \pm 17,23$, ara sıra oynayanlarda $48,57 \pm 15,33$, sık sık oynayanlarda $72,11 \pm 18,96$ ve oynamayan bireylerde $22,28 \pm 4,19$ olarak saptanmıştır. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 214,887$, $p = 0,001$)., oynamayan bireylerin sanal kumar bağımlılığı düzeyleri tüm oynayan gruplardan anlamlı şekilde daha düşüktür ($4 < 1$, $4 < 2$, $4 < 3$). Narsisizm düzeyleri nadiren oynayanlarda $6,94 \pm 3,60$, ara sıra oynayanlarda $6,43 \pm 2,98$, sık sık oynayanlarda $6,89 \pm 2,98$ ve oynamayan bireylerde $5,00 \pm 2,58$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi anlamlıdır ($F = 4,602$, $p = 0,001$)., oynamayan bireylerin narsisizm düzeyleri nadiren oynayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($4 < 1$). Güvenli Bağlanma puanları nadiren oynayanlarda $16,19 \pm 3,67$, ara sıra oynayanlarda $18,43 \pm 2,90$, sık sık oynayanlarda $18,56 \pm 3,21$ ve oynamayan bireylerde $20,04 \pm 3,02$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 8,909$, $p = 0,001$). Tukey testi sonucuna göre, oynamayan bireylerin güvenli bağlanma düzeyleri nadiren oynayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($4 > 1$). Kaçınan bağlanma düzeyleri nadiren oynayanlarda $18,75 \pm 5,89$, ara sıra oynayanlarda $14,50 \pm 5,16$, sık sık oynayanlarda $16,11 \pm 5,42$ ve oynamayan bireylerde $13,09 \pm 4,02$ olarak saptanmıştır. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 9,735$, $p = 0,001$). Tukey testi sonuçlarına göre, nadiren oynayan bireylerin kaçınan bağlanma düzeyleri hem ara sıra oynayanlardan hem de oynamayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($1 > 2$, $1 > 4$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri nadiren oynayan bireylerde $17,38 \pm 3,28$, ara sıra oynayanlarda $14,00 \pm 4,54$, sık sık oynayanlarda $19,22 \pm 6,26$ ve oynamayan bireylerde $14,20 \pm 5,30$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonucu anlamlıdır ($F = 4,341$, $p = 0,001$). sık sık oynayan bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri oynamayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($3 > 4$).

Çizelge 6.15: Ölçek Düzeylerinin Haftalık Oynama Sıklıklarına Göre Farklaşması

Değişken	Kategori	Sanal Kumar, Haftalık Oynama Süresi		ANOVA Testi		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Motivasyon	1-3 Saat ⁽¹⁾	23,85	7,28	227,977	0,001*	5<1, 5<2, 5<3 ,5<4
	4-6 Saat ⁽²⁾	26,43	6,27			
	7-10 Saat ⁽³⁾	31,60	5,32			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	27,29	5,59			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	10,37	1,51			
Bağımlılık	1-3 Saat ⁽¹⁾	13,00	6,51	148,885	0,001*	5<1, 5<2, 5<3, 5<4
	4-6 Saat ⁽²⁾	17,43	6,19			
	7-10 Saat ⁽³⁾	24,60	6,23			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	20,86	5,76			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	6,13	1,09			
Olumsuz Psikoloji	1-3 Saat ⁽¹⁾	10,10	5,63	50,831	0,001*	5<1, 5<2, 5<3, 5<4
	4-6 Saat ⁽²⁾	13,71	6,24			
	7-10 Saat ⁽³⁾	19,20	7,16			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	17,14	7,01			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	5,79	2,45			
Sanal Kumar Bağımlılık Düzy	1-3 Saat ⁽¹⁾	46,95	16,29	175,329	0,001*	5<1, 5<2, 5<3, 5<4
	4-6 Saat ⁽²⁾	57,57	17,49			
	7-10 Saat ⁽³⁾	75,40	17,24			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	65,29	15,47			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	22,28	4,19			
Narsisizm Düzy	1-3 Saat ⁽¹⁾	6,20	3,12	4,241	0,001*	5<2
	4-6 Saat ⁽²⁾	8,00	4,43			
	7-10 Saat ⁽³⁾	7,80	1,30			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	6,29	2,87			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	5,00	2,58			
Güvenli Bağlanma	1-3 Saat ⁽¹⁾	17,60	4,02	6,218	0,001*	5>1, 5>2
	4-6 Saat ⁽²⁾	15,86	2,54			
	7-10 Saat ⁽³⁾	17,60	2,51			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	19,00	2,52			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	20,04	3,02			
Kaçınan Bağlanma	1-3 Saat ⁽¹⁾	15,25	5,40	7,321	0,001*	5<2
	4-6 Saat ⁽²⁾	20,29	6,24			
	7-10 Saat ⁽³⁾	17,80	4,21			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	16,00	6,32			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	13,09	4,02			
Kaygılı- Kararsız Bağlanma	1-3 Saat ⁽¹⁾	16,50	5,61	1,903	0,057	-
	4-6 Saat ⁽²⁾	16,29	4,54			
	7-10 Saat ⁽³⁾	18,60	4,22			
	10 Saat + ⁽⁴⁾	15,71	3,90			
	Oynamıyorum ⁽⁵⁾	14,20	5,30			

* $p < 0,05$; ANOVA Testi, Fark=Tukey Testi

Motivasyon düzeyleri 1-3 saat oynayan bireylerde $23,85 \pm 7,28$, 4-6 saat oynayanlarda $26,43 \pm 6,27$, 7-10 saat oynayanlarda $31,60 \pm 5,32$, 10 saatten fazla oynayanlarda $27,29 \pm 5,59$ ve oynamayanlarda $10,37 \pm 1,51$ olarak saptanmıştır. ANOVA testi sonucunda gruplar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($F = 227,977$, $p = 0,001$). Tukey testi sonuçlarına göre, oynamayan bireylerin motivasyon düzeyleri tüm oynama süresi gruplarına göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$). Bağımlılık düzeyleri 1-3 saat oynayanlarda $13,00 \pm 6,51$, 4-6 saat oynayanlarda $17,43 \pm 6,19$, 7-10 saat oynayanlarda $24,60 \pm 6,23$, 10 saatten fazla oynayanlarda $20,86 \pm 5,76$ ve oynamayan bireylerde $6,13 \pm 1,09$ olarak belirlenmiştir. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 148,885$, $p = 0,001$). Tukey testi sonuçlarına göre, oynamayan bireylerin bağımlılık düzeyleri tüm oynayan gruplara göre daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$). Olumsuz psikoloji düzeyleri 1-3 saat oynayanlarda $10,10 \pm 5,63$, 4-6 saat oynayanlarda $13,71 \pm 6,24$, 7-10 saat oynayanlarda $19,20 \pm 7,16$, 10 saatten fazla oynayanlarda $17,14 \pm 7,01$ ve oynamayan bireylerde $5,79 \pm 2,45$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 50,831$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin olumsuz psikoloji düzeyleri tüm oynayan gruplardan anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$). Sanal kumar bağımlılığı düzeyleri 1-3 saat oynayanlarda $46,95 \pm 16,29$, 4-6 saat oynayanlarda $57,57 \pm 17,49$, 7-10 saat oynayanlarda $75,40 \pm 17,24$, 10 saatten fazla oynayanlarda $65,29 \pm 15,47$ ve oynamayan bireylerde $22,28 \pm 4,19$ olarak bulunmuştur. ANOVA testi sonucu anlamlıdır ($F = 175,329$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin bağımlılık düzeyleri tüm oynayan gruplara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 1$, $5 < 2$, $5 < 3$, $5 < 4$).

Narsisizm düzeyleri 1-3 saat oynayanlarda $6,20 \pm 3,12$, 4-6 saat oynayanlarda $8,00 \pm 4,43$, 7-10 saat oynayanlarda $7,80 \pm 1,30$, 10 saatten fazla oynayanlarda $6,29 \pm 2,87$ ve oynamayan bireylerde $5,00 \pm 2,58$ olarak belirlenmiştir. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 4,241$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, 4-6 saat oynayan bireylerin narsisizm düzeyleri oynamayan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksektir ($5 < 2$).

Güvenli Bağlanma puanları 1-3 saat oynayanlarda $17,60 \pm 4,02$, 4-6 saat oynayanlarda $15,86 \pm 2,54$, 7-10 saat oynayanlarda $17,60 \pm 2,51$, 10 saatten fazla oynayanlarda $19,00 \pm 2,52$ ve oynamayanlarda $20,04 \pm 3,02$ olarak bulunmuştur. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 6,218$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin bağlanma stil puanları 1-3 saat ve 4-6 saat oynayan bireylere göre anlamlı

düzeyde daha yüksektir ($5 > 1$, $5 > 2$). Kaçınan bağlanma düzeyleri 1-3 saat oynayanlarda $15,25 \pm 5,40$, 4-6 saat oynayanlarda $20,29 \pm 6,24$, 7-10 saat oynayanlarda $17,80 \pm 4,21$, 10 saatten fazla oynayanlarda $16,00 \pm 6,32$ ve oynamayan bireylerde $13,09 \pm 4,02$ olarak belirlenmiştir. ANOVA sonucu anlamlıdır ($F = 7,321$, $p = 0,001$). Tukey testine göre, oynamayan bireylerin kaçınan bağlanma düzeyleri 4-6 saat oynayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($5 < 2$). Kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri 1-3 saat oynayanlarda $16,50 \pm 5,61$, 4-6 saat oynayanlarda $16,29 \pm 4,54$, 7-10 saat oynayanlarda $18,60 \pm 4,22$, 10 saatten fazla oynayanlarda $15,71 \pm 3,90$ ve oynamayan bireylerde $14,20 \pm 5,30$ olarak hesaplanmıştır. ANOVA testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark **bulunmamıştır** ($F = 1,903$, $p = 0,057$).

Çizelge 6.16: Ölçek Düzeyleri Arası İlişki

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8
Motivasyon ⁽¹⁾	1							
Bağımlılık ⁽²⁾	,892**	1						
Olumsuz Psikoloji ⁽³⁾	,720**	,841**	1					
Sanal Kumar Bağımlılık ⁽⁴⁾	,946**	,971**	,891**	1				
Narsisizm Düzey ⁽⁵⁾	,263**	,221**	,147*	,232**	1			
Güvenli Bağlanma	-,293**	-,285**	-,242**	-,294**	-,151*	1		
Kaçınan Bağlanma ⁽⁷⁾	,307**	,310**	,215**	,301**	,381**	-,293**	1	
Kaygılı-Kararsız Bağlanma ⁽⁸⁾	,190**	,180**	,182**	,197**	0,097	-,427**	,424**	1

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$; Pearson Korelasyon Testi

Motivasyon ile narsisizm düzeyi arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,263$; $p < 0,01$). Bu bulgu, bireylerin sanal kumar motivasyonu arttıkça narsisizm eğilimlerinin de hafif düzeyde artabileceğini göstermektedir. Motivasyon ile Güvenli Bağlanma arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -,293$; $p < 0,01$). Bu bulgu, sanal kumar motivasyonu arttıkça Güvenli Bağlanmanın (güvenli bağlanma eğilimlerinin) zayıflayabileceğini göstermektedir. Motivasyon ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,307$; $p < 0,01$). Buna göre, sanal kumar motivasyonu yüksek olan bireylerde kaçınan bağlanma eğilimi artış göstermektedir. Motivasyon ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü, çok düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişki

vardır ($r = ,190$; $p < 0,01$). Bu da motivasyonu yüksek bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma stiline hafif eğilimli olabileceğini göstermektedir.

Bağımlılık ile narsisizm düzeyi arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,221$; $p < 0,01$). Buna göre, sanal kumar bağımlılığı düzeyi arttıkça narsistik özelliklerin de artabileceği söylenebilir. Bağımlılık ile Güvenli Bağlanma arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($r = -,285$; $p < 0,01$). Sanal kumar bağımlılığı arttıkça güvenli bağlanma özelliklerinde azalma meydana gelmektedir. Bağımlılık ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur ($r = ,310$; $p < 0,01$). Bu, bağımlılık düzeyi yüksek olan bireylerin kaçınan bağlanma stiline daha yatkın olduklarını göstermektedir. Bağımlılık ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü, çok düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişki vardır ($r = ,180$; $p < 0,01$). Bu sonuç, sanal kumar bağımlılığı ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında zayıf ama anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Olumsuz psikoloji ile narsisizm arasında pozitif yönlü, oldukça düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r = ,147$; $p < 0,05$). Bu sonuç, bireyin olumsuz psikolojik durumları arttıkça narsistik özelliklerinde hafif bir artış eğilimi olabileceğine işaret etmektedir. Olumsuz psikoloji ile Güvenli Bağlanma arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -,242$; $p < 0,01$). Olumsuz duygulanımı yüksek bireylerde güvenli bağlanma düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Olumsuz psikoloji ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,215$; $p < 0,01$). Bu, olumsuz psikoloji düzeyi yüksek olan bireylerde kaçınan bağlanma eğiliminin de arttığını göstermektedir. Olumsuz psikoloji ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında da pozitif yönlü ve çok düşük düzeyde bir ilişki vardır ($r = ,182$; $p < 0,01$). Bu durum, olumsuz duygularla baş etmede zorlanan bireylerde kaygılı-kararsız bağlanmanın biraz daha yaygın olabileceğine işaret etmektedir.

Sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm düzeyi arasında da pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r = ,232$; $p < 0,01$). Bu bulgu, sanal kumar bağımlılığı seviyesi yükseldikçe narsisizm puanlarının da artabileceğini göstermektedir. Sanal kumar bağımlılığı ile Güvenli Bağlanma arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($r = -,294$; p

< 0,01). Yani, sanal kumar bağımlılığı düzeyi arttıkça güvenli bağlanma düzeyinde azalma görülmektedir. Sanal kumar bağımlılığı ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r = ,301$; $p < 0,01$). Bu da sanal kumar bağımlılığı yüksek bireylerin kaçınan bağlanma stiline sahip olabileceğini göstermektedir. Sanal kumar bağımlılığı ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü, çok düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki mevcuttur ($r = ,197$; $p < 0,01$). Bu ilişki, sanal kumar bağımlılığı olan bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma özelliklerini hafif düzeyde taşıyabileceğini göstermektedir.

Narsisizm ile Güvenli Bağlanma arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = -,151$; $p < 0,05$). Bu sonuç, narsistik eğilimleri yüksek olan bireylerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha düşük olabileceğini göstermektedir. Narsisizm ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönlü, orta düzeye yakın ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,381$; $p < 0,01$). Bu bulgu, narsisizm düzeyi yükseldikçe bireylerin kaçınan bağlanma stiline yönelme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Narsisizm ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur ($r = ,097$; $p > 0,05$). Bu da narsistik özelliklerle kaygılı-kararsız bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Çizelge 6.17: Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyleriyle Narsisizm Arasındaki İlişkide Güvenli Bağlanmanın Aracı Rolü

Model	Beta	sh	t	p	GA	
					Alt	Üst
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey (a)	-0,0619	0,0134	-4,6137	0,0001*	-0,0883	-0,0354
Güvenli Bağlanma (b)	0,0773	0,0579	1,3354	0,1831	0,1914	0,0368
a*b	0,0048	0,0038	-	-	-0,0023	0,0127
R=0,25		R ² =0,06; F=7,300; p=0,0008*				

Bağımlı Değişken: Narsisizm Düzey

Sanal kumar bağımlılık düzeyi ile narsisizm arasındaki ilişkide güvenli bağlanmanın aracı rolü PROCESS Model 4 kullanılarak test edilmiştir. Model genel olarak anlamlı bulunmuştur ($R = 0,25$; $R^2 = 0,06$; $F = 7,300$; $p = 0,0008$), yani sanal kumar bağımlılık düzeyi narsisizm düzeyini anlamlı şekilde yordamaktadır. Doğrudan etki incelendiğinde, sanal kumar bağımlılığı ile güvenli bağlanma arasında

negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta = -0,0619$; $t = -4,6137$; $p = 0,0001$). Bu durum, sanal kumar bağımlılığı arttıkça bireylerin güvenli bağlanma düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Güvenli bağlanmanın narsisizm üzerine olan etki negatif yönde olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta = -0,0773$; $t = -1,3354$; $p = 0,1831$). Dolayısıyla, güvenli bağlanmanın sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkide aracı rolü bulunmamaktadır. Dolaylı etki katsayısı anlamlılık sınırları içerisinde yer almamaktadır ($a*b = 0,0048$; %95 GA [-0,0023, 0,0127]).

Çizelge 6.18: Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyleriyle Narsisizm Arasındaki İlişkide Kaçınan Bağlanmanın Aracı Rolü

Model	Beta	sh	t	p	GA	
					Alt	Üst
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey (a)	0,089	0,018 8	4,730 2	0,0001 *	0,051 9	0,126
Kaçınan Bağlanma (b)	0,208 3	0,039	5,337 6	0,0001 *	0,131 4	0,285 3
a*b	0,018 5	0,006 2	-	-	0,007 7	0,032
R=0,40		R ² =0,16; F=21,411; p=0,001*				

Bağımlı Değişken: Narsisizm Düzey

Sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkide kaçınan bağlanma stilinin aracı rolü PROCESS Model 4 kullanılarak test edilmiştir. Model genel olarak anlamlı bulunmuştur ($R = 0,40$; $R^2 = 0,16$; $F = 21,411$; $p = 0,001$), bu da sanal kumar bağımlılığı değişkeninin narsisizm düzeyini anlamlı şekilde açıkladığını göstermektedir. Sanal kumar bağımlılığı ile kaçınan bağlanma arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\beta = 0,089$; $t = 4,7302$; $p = 0,0001$). Aynı şekilde, kaçınan bağlanma ile narsisizm düzeyi arasında da pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\beta = 0,2083$; $t = 5,3376$; $p = 0,0001$). Dolaylı etki katsayısı ($a*b = 0,0185$) anlamlıdır ve %95 güven aralığı sıfır içermemektedir (GA = [0,0077, 0,032]). Bu sonuç, kaçınan bağlanma stilinin sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir aracı rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Çizelge 6.19: Sanal Kumar Bağımlılık Düzeyleriyle Narsisizm Arasındaki İlişkide Kaygılı Kararsız Bağlanmanın Aracı Rolü

Model	Beta	sh	t	p	GA	
					Alt	Üst
Sanal Kumar Bağımlılık Düzey (a)	0,068	0,022 6	3,010 9	0,0029 *	0,0235	0,112 5
Kaygılı Kararsız Bağlanma (b)	0,027 8	0,034 5	0,805 8	0,4212	- 0,0401	0,095 7
a*b	0,001 9	0,002 4	-	-	- 0,0031	0,006 7
R=0,24		R ² =0,06; F=7,252; p=0,001*				

Bağımlı Değişken: Narsisizm Düzey

Sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkide kaygılı-kararsız bağlanmanın aracı rolü PROCESS Model 4 kullanılarak test edilmiştir. Model genel olarak anlamlı bulunmuştur (R = 0,24; R² = 0,06; F = 7,252; p = 0,001), bu da sanal kumar bağımlılığı değişkeninin narsisizm düzeyini anlamlı şekilde yordadığını göstermektedir. Sanal kumar bağımlılığı ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\beta = 0,068$; t = 3,0109; p = 0,0029). Ancak, kaygılı-kararsız bağlanmanın narsisizm üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta = 0,0278$; t = 0,8058; p = 0,4212). Dolaylı etki katsayısı (a*b = 0,0019) %95 güven aralığında sıfırı içermektedir (GA = [-0,0031, 0,0067]), bu da kaygılı-kararsız bağlanma stilinin sanal kumar bağımlılığı ile narsisizm arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir aracı rol oynamadığını göstermektedir.

7. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, sanal kumar bağımlılığı ile bazı demografik değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların cinsiyetlerine göre sanal kumar bağımlılığı puanları incelendiğinde, erkek bireylerin bağımlılık düzeylerinin kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, erkek bireylerin dijital ortamlarda daha fazla zaman geçirdiği ve daha fazla risk alma eğiliminde olduklarını ortaya koyan önceki bulgularla uyumludur (Ghinassi ve Casale, 2022).

Katılımcıların yaş dağılımları dikkate alındığında, sanal kumara başlama yaşının büyük çoğunlukla 18 yaş altı ve erken erişkinlik döneminde olan bireylerde olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, kumar davranışının erken yaşta başlamasının ilerleyen dönemlerde bağımlılık riskini artırabileceğini ortaya koymaktadır. Rogier ve Velotti (2018) ile Pace ve diğerlerinin (2021) çalışmalarında da erken yaşta başlayan kumar davranışlarının daha yüksek psikopatoloji riskiyle ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. İncekara (2020) tarafından yapılan çalışmada ise ergenlerin güvenli bağlanma düzeyleri azaldıkça, öz yeterlilik düzeylerinin (duygu düzenleme becerilerini de kapsar) de azaldığı bulgulanmıştır. Literatürle paralel bir şekilde güvenli bağlanamayan bireyler zayıf duygu düzenleme becerileri geliştirirler ve kumar oynama davranışı da bunlardan biridir.

Katılımcıların eğitim düzeyi dikkate alındığında, lise ve altı eğitim düzeyinde olan sanal kumar oynayan bireylerin üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyinde olan bireylere göre sanal kumar bağımlılığına ilişkin motivasyonlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Şiran (2023) tarafından yapılan araştırmada da lise mezunlarının kumar oynama motivasyonlarının daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Bu sonuç bulgularımızla örtüşmekle birlikte aynı araştırma, bulgularımızdan farklı olarak lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerde de kumar oynama motivasyonunun daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (s. 40). Bilgin (2015) tarafından yapılan araştırmada ise ek bir bilgi olarak anne ve babanın eğitim düzeyleri ile çocuklarının kumar oynama davranışı arasında anlamlı bir sonuç bulunmamıştır (s. 70). Bunun

yanı sıra araştırma bulgularımıza göre, lise ve altı eğitim düzeyindeki bireylerin, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki kişilere göre kaçınan bağlanma stiline sahip olmaları anlamlı şekilde daha yüksektir.

Katılımcıların gelir düzeyleri ile kumar oynama davranışları karşılaştırıldığında, sanal kumar oynayan bireylerin önemli bir kısmının orta ve düşük gelir grubunda yer aldığı, buna rağmen aylık gelirlerinin ise büyük bir bölümünü kumara harcadıkları anlaşılmıştır. Bu bulgu, Ghinassi ve Casale (2022) tarafından ortaya konulan “sosyal izolasyon” ve “kaçış motivasyonu” ile ilişkilendirilebilir. Nitekim, düşük gelirli bireylerin finansal sorunlardan uzaklaşmak ya da gelir elde etme umuduyla sanal kumara yöneldikleri, literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır (s. 742). Gelir düzeyine göre kumar oynamaya harcanan para miktarının, narsisizm ve bağlanma stilleri ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır.

Araştırmada yer alan bir diğer önemli bulgu ise katılımcıların tercih ettikleri sanal kumar türlerine ilişkindir. Slot oyunları ve spor bahislerinin en sık tercih edilen oyunlar olduğu görülmüştür. Nitekim Lakey ve Rose (2008) tarafından yapılan araştırmada slot ve bahis oyunlarını tercih eden bireylerde narsisizm düzeylerinin ve kaygılı-kararsız bağlanma stilinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (s. 117). Bu bulgu, narsistik eğilimlerin hızlı başarı ve sürekli dışsal takdir beklentisiyle ilişkili olduğunu ortaya koyan önceki araştırmalarla tutarlıdır (Pace ve Durso, 2021).

Sanal kumar bağımlılığı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin katılımcıların medeni durumlarına göre farklılaştığı görülmüştür. Bekâr bireylerin evlilere kıyasla daha yüksek bağımlılık puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, bağlanma figürünün yaşamda istikrarlı olarak bulunmamasının bireyleri dijital kaçış alanlarına yöneltebileceğini düşündürmektedir (Sümer, vd., 2015). Ancak medeni durumun, narsisizm düzeylerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı gözlemlenmiştir.

Bu bulgular ışığında, sanal kumar bağımlılığına yönelik psikoeğitim ve müdahale programlarında bireylerin yaş, gelir düzeyi, cinsiyet, oyun türü tercihi ve başlama yaşı gibi değişkenlerin dikkate alınması gerektiği söylenebilir. Bununla birlikte, çalışmanın kesitsel doğası ve bazı grupların örneklem içindeki sınırlı temsiliyeti nedeniyle bu sonuçların daha büyük örneklerle test edilmesi ve nedensellik ilişkilerinin ileri araştırmalarla desteklenmesi önem arz etmektedir.

Bu araştırmada, bireylerin narsisizm düzeylerinin sanal kumar bağımlılığı üzerindeki etkisi ve bu ilişkide bağlanma stillerinin aracılık rolü incelenmiştir. Elde edilen bulgular hem teorik kuramlarla hem de alan yazındaki önceki çalışmalarla karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Araştırmanın ilk hipotezi, narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu yönündeydi. Elde edilen bulgular, araştırma rnekleminize göre bu hipotezi desteklemiş ve narsistik özellikleri yüksek bireylerin sanal kumar bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, narsistik bireylerin ödül beklentisi, risk alma eğilimleri (Jones, 2013, s. 564) ve dışsal onay arayışlarının, uyarıcı yoğun evrimii kumar davranışlarına yönelimlerini artırabileceği görüşüyle tutarlıdır (Rogier ve Velotti, 2018).

İkinci ve üçüncü hipotezler bağlamında, kaygılı-kararsız ve kaçıngan bağlanma stillerinin sanal kumar bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkili olacağı ngrlmştir. Kaygılı-kararsız bağlanma stili için bu hipotez desteklenmiş, bireylerin duygusal regülasyon zorlukları ve aşırı onay ihtiyaı nedeniyle sanal kumara daha yatkın olabileceği gösterilmiştir. Bu bulgu, Ghinassi ve Casale (2022) ile Sümer ve arkadaşlarının (2015) bulgularıyla paraleldir. Kaçıngan bağlanma stili için de bu durum desteklenmiştir. Yakın zamanda Adığzel (2024) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise kaçıngan bağlanma ile sanal kumar bağımlılığı arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Kaygılı bağlanma ve sanal kumar bağımlılığı arasında ise pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu araştırma bulgularımızla örtüşmektedir (s. 736). Buna ek olarak korkulu bağlanma stilinin sanal kumar bağımlılığı ile ilişkisinin incelendiği bir başka çalışmada ise korkulu bağlanma ile kumar oynama davranışı arasında anlamlı bir ilişki bildirilmiştir (Di Trani vd., 2017: akt. Ghinassi ve Casale, 2022, s. 742).

Dördüncü hipotez kapsamında güvenli bağlanmanın sanal kumar bağımlılığı ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu ilişki, güvenli bağlanma düzeyi artıkça sanal kumar bağımlılığının azaldığını göstermektedir. Güvenli bağlanan bireylerin stres ve zorlayıcı duygularla daha işlevsel biçimde baş edebildiği, dolayısıyla bağımlılık geliştirme risklerinin daha düşük olduğu düşünülmektedir (Kaya ve Deveci, 2021, s. 7).

Beşinci ve altıncı hipotezler doğrultusunda katılımcı rnekleminize göre narsisizm ile kaygılı-kararsız ve kaçıngan bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler

incelenmiştir. Kaygılı-kararsız bağlanma ile narsisizm arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, narsistik bireylerin öz değer algısını dışsal ilişkilerle düzenleme çabasının, bağlanma kaygısını artırabileceği veya kaygılı bağlanmaya sahip olan narsistlerin dışsal duygu düzenleme çabalarını artırdığı yönünde yorumlanabilir (İnan, 2015, s. 6). Buna karşın kaçınan bağlanma ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu durum, çalışmada kullanılan NPI-16'nın açık narsisizm boyutuna odaklanması ve kaçınan bağlanmanın daha çok örtük narsisizmle ilişkilendirilmesiyle açıklanabilir. Elibol ve Tok (2019) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise bulgularımızla benzer olarak; narsisizm ve kaygılı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve yapılan aracılık analizi sonuçlarına göre kaygılı bağlanma stiline sahip olmanın kırılğan narsisizm düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı bulgulanmıştır (s. 136).

Yedinci hipotezde güvenli bağlanma ile narsisizm arasında negatif bir ilişki öne sürülmüş ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Literatürde güvenli bağlanmanın narsistik savunmaları dengelemede etkili olabileceği vurgulansa da bu etkinin düzeyi bireysel faktörlere göre değişkenlik gösterebilir (İnan, 2015, s. 6). Özdemir (2017) tarafından yapılan çalışmada ise güvensiz bağlanma ve narsisizm arasında anlamlı bir ilişki olduğu vurgulanmış ancak kaygılı bağlanma ve narsisizm arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (s. 66)

Sekizinci ve dokuzuncu hipotezler, bağlanma stillerinin aracılık rolünü test etmek amacıyla kurgulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda örneklemimiz kapsamında, kaygılı-kararsız bağlanmanın narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide tam aracılık rolü üstlendiği görülmüştür. Bu sonuç, narsistik bireylerin bağlanma kaygıları nedeniyle kumar davranışına yönelme olasılıklarının arttığını düşündürmektedir. Kaçınan bağlanma için ise daha yüksek bir aracılık etkisi bulunmuştur. Literatür taramasına göre daha önceden kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanmanın sanal kumar bağımlılığı ve narsisizm arasındaki aracılık etkisi incelenmediğinden dolayı bu bulgu sonraki çalışmalar için oldukça önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu bulgu, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin; bağlanma kaygısı ile kendini gösteren aşırılaştırma veya savunucu stratejilerle duygu düzenleme girişimlerinde bulunduğu ve bu nedenle bağımlılığa daha yatkın hale geldikleri hipotezini desteklerken (Sümer ve vd., 2015, 204), narsisizmle ortaya çıkan kendini aşırı gösterme ihtiyacı ve rekabetçi tutum gibi aşırılaştırılmış duygu

düzenleme girişimlerinin sanal kumar bağımlılığını yordadığı görüşünü desteklemektedir (Pace ve Durso, 2021, s. 573). Kaçınan bağlanan bireylerin sosyal izole bireyler olması ve sanal kumarın da sosyalleşme gerekliliği bulunmadan çevrimiçi anonim bir şekilde oynanabilmesi, kaçınan bağlananlar için risk faktörü oluşturabilmektedir. Bayramoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada ise kaçınan bağlanma ile risk alma davranışı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur (s. 70). Dolayısıyla sonraki araştırmalarda bu değişkenlerin beraber incelenmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Son hipotez olan H10'da güvenli bağlanmanın narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide tam aracılık rolü oynayacağı öne sürülmüş ancak bu hipotez desteklenmemiştir. Güvenli bağlanmanın etkisi, daha çok koruyucu faktör olarak öne çıkmakta ancak doğrudan bir geçiş kanalı görevi görmemektedir. Güvenli bağlanan kişilerde, partnerleri tarafından önemsendikleri ve sevildikleri inancı ile yaşadıkları olumlu algılanan ilişkide yüksek düzeyde güven ve bağlılığın, kişinin kendi yararına davranışlar sergilemesinin önünü açtığı görülmektedir (Adamczyk ve Pilarska, 2012, s. 67). Bu bulgu, güvenli bağlanmanın bireyleri narsistik kırılabilirlik ve ödül arayışından koruyabileceği ama doğrudan davranışsal eğilimleri yönlendirmediğini düşündürmektedir. Erözkan (2011) tarafından yapılan çalışmada bağlanma stilleri ile karar verme süreçleri incelenmiş olup, güvenli bağlanan bireylerin daha gerçekçi kararlar verdikleri bulunmuştur (s. 70).

Genel olarak bu araştırma, narsisizm, bağlanma stilleri ve sanal kumar bağımlılığı arasında karmaşık ilişkilerin bulunduğunu ve özellikle bağlanma stillerinin bu ilişkilerde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Özellikle kaçınan bağlanma stiline, narsisizm ile sanal kumar bağımlılığı arasındaki ilişkide aracılık etmesi, klinik müdahalelerde erken dönem ilişki örüntülerinin dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir. Güvenli bağlanmanın koruyucu rolü ise, bireylerin sanal ortamdaki riskli davranışlara yönelmesini engelleyici bir işlev görmekte olup, önleyici psikoeğitim programlarının geliştirilmesinde önemli bir zemin sağlayabilir. Bu bulgular, narsistik eğilimlerin erken bağlanma örüntüleriyle birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerektiğini ve davranışsal bağımlılıkların altında yatan psikodinamik unsurların anlaşılmasının önemini vurgulamaktadır.

8. ÖNERİLER

Sanal kumar bağımlılığı ve narsisizm arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracılık rolünü incelemiş olduğumuz araştırmamızda 18 yaşından büyük sanal kumar oynayan ve oynamayan bireylerden oluşan bir örneklem kullanılmıştır. Literatürle tutarlı olan ve literatürden farklı olarak bulduğumuz bulgulara yukarıda değinilmiştir. Özellikle daha öncesinde bağlanma stillerinin bu iki değişken arasındaki aracılık rolünün incelenmemiş olması, araştırma sorumuzu önemli bir hale getirmektedir. Bulgularımız, kaçınan bağlanmanın sanal kumar bağımlılığı ve narsisizm arasında aracılık rolünün olduğu yönündedir. Ancak çalışmamızda üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği kullanılmıştır. Dörtlü bağlanma modeli (Bartholomew ve Horowitz) gibi farklı bağlanma modelleri bağlamında yapılacak çalışmalar, özellikle “korkulu” ve “saplantılı” bağlanma boyutlarının bu ilişkilerdeki rolünü daha ayrıntılı şekilde ortaya koyabilir. İkinci önemli sınırlılık, örneklem dağılımındaki dengesizliktir. Araştırmaya yeterli sayıda sanal kumar oynayan birey katılmamıştır. Bu durum hem istatistiksel gücü azaltmakta hem de genellenebilirliği sınırlamaktadır. Bu nedenle, sadece sanal kumar bağımlılığı tanısı almış bireyler ile yapılacak olan benzer çalışmalarda, değişkenler arasındaki ilişkiler daha net biçimde ortaya konulabilir. Özellikle tanı almış bireylerle yapılacak nicel veya nitel çalışmalar, deneyimlerin derinlemesine anlaşılmasını da sağlayabilir. Ayrıca, araştırmanın kesitsel desende yapılmış olması da değişkenler arasında nedensellik çıkarımlarına izin vermemektedir. Boylamsal veya deneysel tasarımlar kullanılarak yapılacak araştırmalar, özellikle bağlanma örüntülerinin kumar davranışı üzerindeki etkisinin zaman içinde nasıl değiştiğini inceleyebilir. Literatürde son derece az boylamsal araştırmaya rastlanmaktadır.

Araştırmamızın kapsamı dahilinde aynı zamanda akademik önerilerin yanında çevrimiçi kumar bağımlılığını önlemeye ilişkin önerilerde bulunmak oldukça elzemdir. 20 yılda internetin yaygınlaşması ve erişilebilirliğin artmasıyla birlikte kumar oynama davranışı da fiziki mekanlardan çevrimiçi platformlara taşınmaya başlanmıştır. Bu imkân, fiziki kumar oynamayan kişileri bile kumar

oynama davranışına yönlendirme noktasında önemli bir kolaylık ve gizlilik sunmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda hızlıca artan sanal kumar bağımlılığı problemi, ciddi zararlara yol açmaktadır. Son 1 yıl içinde sanal kumar bağımlısı olan bireylerin, depresyon yaşama olasılıkları ve intihar girişiminde bulunma eğilimleri anlamlı ölçüde artış göstermektedir (Karlsson, 2023, s. 26). Çevrimiçi kumar oynama davranışı, yalnızlık ve aidiyetsizlik gibi durumlarla ilişkilendirilirken aynı zamanda kumar oynayan kişilerin sahip olduğu aile ve bağları da kumar oynama davranışıyla yıktıkları bilinmektedir (Savolainen, 2022, s. 406).

Griffiths ve arkadaşları (2012), kumar oynama davranışının sanallaşması ve önlemlerin yeterli olmamasını; hükümetlerin şans ve kumar oyunu vergileriyle gelir artırmaya odaklanmaları, kumar piyasasının küresel bir genişleme stratejisi içinde olması ve sosyal açıdan daha kabul edilebilir algılanması ile ilişkilendirmektedir (s. 28). Bu nedenlerden dolayı artan kumar oynama davranışına ilişkin gerekli tedbirlerin alınması oldukça önem arz etmektedir. Dünyadaki önleme çalışmalarına bakıldığında; Norveç'te sabah 3 ile 7 arasında sanal kumar platformlarının kapalı tutulması, Finlandiya'da sanal kumar platformlarına gece yarısı ile sabah 6 arasında para yatırma işlemine izin verilmemesi, Almanya'da kumar oynayanlara yönelik isteğe bağlı olarak para limiti uygulanması ve kumar sitelerine girişin engellendiği casus yazılımlar ön plana çıkmaktadır (Mariooneau vd., 2023, s. 3). Özellikle göz alıcı efektler, kumar oynadıkça seviye atlatıp oyun oynanmasını pekiştiren özellikler, uygunsuz pop-up yönlendirmeleri, sürekli erişilebilirler ve çarpan etkisi, bireyleri etkilemek için özellikle uygulanan stratejilerdir (Griffiths, vd., 2012, s. 30).

Hızlıca artan bu soruna yönelik devlet yetkilileri tarafından hem önlem almaya hem kısıtlamaya hem de tedaviye ilişkin politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle; çevrimiçi kumar üyelikleri için yaş doğrulama kontrolü uygulamalarının hayata geçirilmesi, ödeme yöntemlerinin kısıtlanması, harcama limitlerinin belirlenmesi, kontrollü kumar oynamaya ilişkin sağlık kuruluşlarına yönlendirmelerin bu siteler üzerinden yapılması, sanal kumar platformlarında kumarı bırakmaya ilişkin yardım kuruluşlarının referanslarının eklenmesi gereklidir. Bunun yanı sıra okullarda, devlet kurumlarında ve özel kuruluşlarda çevrimiçi kumar bağımlılığına ilişkin bilgilendirme seminerleri gerçekleştirilmelidir. Aksi takdirde çevrimiçi kumar, birçok aile için yıkıcı ve ülkemizin geleceği için ise umut kırıcı sonuçlar doğurabilir.

Türkiye’de kumar bağımlılığı ile mücadelede görev alan temel kurumlar arasında Yeşilay (YEDAM), Sağlık Bakanlığı’na bağlı AMATEM birimleri, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, RTÜK, BTK ve üniversitelerin ilgili araştırma merkezleri bulunmaktadır. Sosyal hizmet, hukuk ve psikoloji alanlarının iş birliğiyle erken müdahale modellerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, dijital mecralarda risk gruplarına yönelik hedefli bilinçlendirme stratejileri ve genç erişkin yaş grubunu odağa alan önleyici uygulamalar tasarlanmalıdır. Bu tür yapılandırılmış ve disiplinler arası müdahale modelleri, ilgili kurumların sahadaki etkililiğini artıracak ve davranışsal bağımlılıklarla mücadelede daha özgül ve sürdürülebilir çözümler üretilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adamczyk, K. ve Pilarska, A. (2012). *Attachment style, relationship status, gender and relational competences among young adults. Polish Psychological Bulletin*, 43(4), 288–298.
- Ainsworth, M. D. (1985). *Attachments across the life span. Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 61(9), 792.
- Akça, Y. (2019). *Sanal bahis siteleri mi ya da sanal kumar siteleri mi? Business & Management Studies: An International Journal (BMIJ)*, 7(4), 1446–1466.
- Akvardar, Y., Çalak, E., Etaner, U., Hürol, C., Sunat, H., Tükel, R., Üçok, A. ve Yücel, B. (2006). *Psikanalitik kurama giriş*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Altıntaş, M. (2018). *Kumar oynama bozukluğu tanısı olan hastalarda anksiyete, depresyon, ruminasyon ve dürtüsellik. Çukurova Medical Journal*, 43(3), 624–633.
- Altıntaş, Y., Söyler, H. Ç. ve Kula, H. (2023). *Kumar bağımlılarıyla sağlıklı kontrollerin bilişsel çarpıtmaları, psikopatolojileri ve aile ilişkilerinin karşılaştırılması. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 68–84.
- Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı'ndan çev. Köroğlu, E. Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2014.
- Ardalı, C. ve Erten, Y. (1999). *Psikanalizden dinamik psikoteraplere*. Alfa.
- Arısoy, Ö. (2009). *İnternet bağımlılığı ve tedavisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55–67.
- Aslan, H. (2020). *Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimleri ve kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama davranışı ve nedenleri üzerindeki etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Atik, E. L. (2013). *Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve içgörünün rolü* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). *Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244.
- Bayındır, G. (2018). *Kumar ve şans oyunlarına toplumsal bakış: Niğde örneği. Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 58–83.
- Bayramoğlu, E. (2019). *Ölümlülük manipülasyonunun, bağlanma türlerinin ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin risk alma davranışına etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Bektaş, M. (2018). *Davranışsal bağımlılık: Tanımı, türleri ve sınıflandırılması*. H. Ateş ve A. Koçak (Ed.), *Bir kamu politikası olarak bağımlılıkla mücadele* (ss. 147–160). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bektaş, M. (2018). *Davranışsal bağımlılık: Tanımı, türleri ve sınıflandırılması*. H. Ateş ve A. Koçak (Ed.), *Bir kamu politikası olarak bağımlılıkla mücadele* (ss. 147–160). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Beyazıt, F. (2024). Bağlanma stilleri varoluşsal kaygı ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gedik Üniversitesi.
- Bilgin, Ç. (2015). *Üniversite öğrencilerinde patolojik kumar oynamanın çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa). Yakın Doğu Üniversitesi.
- Blaszczynski, A. ve Nower, L. (2002). *A pathways model of problem and pathological gambling*. *Addiction*, 97(5), 487–499.
- Blatt, S. J., ve Levy, K. N. (2003). Attachment theory, psychoanalysis, personality development, and psychopathology. *Psychoanalytic Inquiry*, 23(1), 102–150.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759–775.
- Çakmak, S. ve Tamam, L. (2018). *Kumar oynama bozukluğu: Genel bir bakış*. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 78–97.
- Çalışır, M. (2009). *Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi*. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 240–255.
- Dayhan, H. T. (2023). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri, öz yeterlilik ve bazı demografik değişkenlerin karanlık üçlü kişilik özelliklerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Demirdil, G. ve Harmancı, P. (2021). *Davranışsal bağımlılıklar bağımlılıktan bağımsızlığa doğru*. İksad Publishing House.
- Duman, Ö. D. (2021). *İnternet bağımlılığı çerçevesinden kumar ve oyun bileşenleri üzerine bir yazın taraması*. *İletişim ve Diplomasi*, (5), 123–139.
- Duschinsky, R. ve Solomon, J. (2017). *Infant disorganized attachment: Clarifying levels of analysis*. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22(4), 524–538.
- Eldoğan, D. (2016, Haziran). “Hangi Narsisizm? Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsizmin Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Gözden Geçirme” *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.
- Elibol, Ş. ve Tok, E. S. S. (2019). *Bağlanma stilleri, duygu düzenleme, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu ve kendini saklamanın kırılgan narsisizm ile ilişkisi*. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(2), 127–148.

- Erdoğdu, Y. (2019). *Kumar problemleri yaşayan bireylerin kumar oynamayla ilgili deneyimlerinin yorumlayıcı fenomenolojik analizi*. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), 871–906.
- Erözkan, A. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri*. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 3(7), 60–74.
- Freud, A. (2004). *Ben ve savunma mekanizmaları*. Metis.
- Freund, M., Noble, N., Hill, D., White, V., Evans, T., Oldmeadow, C. vd. (2022). *The prevalence and correlates of gambling in Australian secondary school students*. *Journal of Gambling Studies*, 38(4), 1173–1194.
- Gainsbury, S. M. (2015). *Online gambling addiction: The relationship between internet gambling and disordered gambling*. *Current Addiction Reports*, 2(2), 185–193.
- Gainsbury, S. M. (2015). *Online gambling addiction: The relationship between internet gambling and disordered gambling*. *Current Addiction Reports*, 2(2), 185–193.
- Geçtan, E. (2003). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldişı Davranışlar*. İstanbul: Metis.
- Ghelfi, M., Scattola, P., Giudici, G. ve Velasco, V. (2024). *Online gambling: A systematic review of risk and protective factors in the adult population*. *Journal of Gambling Studies*, 40(2), 673–699.
- Ghinassi, S. ve Casale, S. (2023). *The role of attachment in gambling behaviors and gambling disorder: A systematic review*. *Journal of Gambling Studies*, 39(2), 713–749.
- Goldberg, S., Muir, R. ve Kerr, J. (Ed.). (1995). *Attachment theory: Social, developmental, and clinical perspectives*. Hillsdale, NJ: The Analytic Press.
- Griffiths, M. (2003). *Internet gambling: Issues, concerns, and recommendations*. *Cyber Psychology & Behavior*, 6(6), 557–568.
- Griffiths, M. D., Parke, A., Wood, R. ve Parke, J. (2006). *Internet gambling: An overview of psychosocial impacts*. *UNLV Gaming Research & Review Journal*, 10(1).
- Gündoğdu, Y. B. (2016). *Psikanalitik kişilik kuramına göre değişimin imkânı*. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(17), 373–404.
- Harrigan, K. A. (2008). *Slot machine structural characteristics: Creating near misses using high award symbol ratios*. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 6(3), 353–368.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (2017). *Romantic love conceptualized as an attachment process*. N. Eisenberg (Ed.), *Interpersonal development* (ss. 283–296). Routledge.
- Hubert, P. ve Griffiths, M. D. (2018). *A comparison of online versus offline gambling harm in Portuguese pathological gamblers: An empirical study*. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 16(5), 1219–1237.

- İnan, E. (2015). *Narsistik kişilik örgütlenmesinin bağlanma kuramı çerçevesinde ele alınması: Vaka örneği*. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(1), 1–12.
- İnce, İ. (2020). *Büyükleme ve kırılma narsisizminin ego savunma mekanizmaları ve psikolojik rahatsızlıklar ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- İncekara, H. İ. (2020). *Ergenlerde duygusal öz yeterlik ile üç boyutlu bağlanma arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. İZÜ Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi, İstanbul.
- İncekara, H. İ. ve Taş, B. (2022). *Yetişkinlerde kumar bağımlılığı ile ilişkili sosyodemografik değişkenlerin incelenmesi*. *Bağımlılık Dergisi*, 23(4), 464–472.
- Jones, D. N. (2013). *What's mine is mine and what's yours is mine: The Dark Triad and gambling with your neighbor's money*. *Journal of Research in Personality*, 47(5), 563–571.
- Karaaziz, M. ve Erdem Atak, İ. (2013). “Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme.” *Nesne*, 1 (2), s.44-59.
- Karakuş, B. N., Özdengül, F., Görmüş, Z. I. S. ve Şen, A. (2021). *Bağımlılık fizyopatolojisine genel bakış*. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 158–166.
- Karlsson, A. (2023). *Gambling disorder – Suicidality, mortality and comorbidity* (Doctoral thesis, Lund University, Faculty of Medicine, Department of Clinical Sciences). Lund University.
- Kaya, E. ve Deveci, A. (2022). *Parental acceptance/rejection perceptions and attachment styles of men with online gambling disorder*. *Journal of Gambling Studies*, 38(3), 817–832.
- Kaya, E., Akpınar, D. ve Akpınar, H. (2019). *Bağımlılığın patofizyolojisi*. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi*, 6(3), 166–170.
- Kaya, L. ve Kalkan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinde narsistik eğilimler, bağlanma stilleri ve sosyal medya kullanımı*. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(2), 243–249.
- Kernberg, O. (1999). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. (Çev. Atakay, M.). Metis.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö. ve Üstündağ, M. F. (2011). *Bağlanma ve psikopatoloji*. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321–342.
- Kızılkaya, M. ve Yılmaz, K. (2024). *Kumar bağımlılığında bilinçli farkındalığın etkisi*. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 7(1), 90–99.
- King, D., Delfabbro, P. ve Griffiths, M. (2010). *The convergence of gambling and digital media: Implications for gambling in young people*. *Journal of Gambling Studies*, 26(2), 175–187.
- Korkmaz Yıldırım, N. ve Kansu, A.F. (2022). “Narsistik Kişilik Bozukluğunun Tedavisinde Psikodinamik Terapi”, *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(55): 1021-1028.

- Kring, A. M., Johnson, S. L., Davison, G., ve Neale, J. (2019). *Anormal psikolojisi* (M. Şahin, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal eser 2014 yılında yayımlanmıştır.)
- Lakey, C. E., Rose, P., Campbell, W. K. ve Goodie, A. S. (2008). *Probing the link between narcissism and gambling: The mediating role of judgment and decision-making biases. Journal of Behavioral Decision Making*, 21(2), 113–137.
- Marionneau, V., Ruohio, H. ve Karlsson, N. (2023). *Gambling harm prevention and harm reduction in online environments: A call for action. Harm Reduction Journal*, 20(1), 92.
- Mazı, K. (2022). *Yetişkin bireylerde bağlanma stilleri, bilişsel esneklik ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi).
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2003). *The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. Advances in Experimental Social Psychology*, 35, 56–152.
- Özdemir, H. E. (2017). *Bir grup üniversite öğrencisinde bağlanma stilleri ile narsisizm arasındaki ilişki: Reddedilme duyarlılığının aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsat, K. (2023). *Yetişkinlerde patolojik kumar bağımlılığı ile psikolojik belirti, dürtüsellik ve öz kontrol arasındaki ilişkinin incelenmesi. ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(4), 890–902.
- Öztürkmen, G. (2023). *Yetişkin bireylerin çevrimiçi kumar bağımlılığının dürtüsellik ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Pace, U., D’Urso, G., Ruggieri, S., Schimmenti, A. ve Passanisi, A. (2021). *The role of narcissism, hyper-competitiveness and maladaptive coping strategies on male adolescent regular gamblers: Two mediation models. Journal of Gambling Studies*, 37(2), 571–582.
- Pınarcı, G. (2014). *Üniversite öğrencilerinde kumar oynama, patolojik kumar bağımlılığı ve ilişkili karakter özellikleri* (Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir). Ege Üniversitesi.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş* (Çev. T. Geniş). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Rogier, G. ve Velotti, P. (2018). *Narcissistic implications in gambling disorder: The mediating role of emotion dysregulation. Journal of Gambling Studies*, 34(4), 1241–1260.
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam boyu gelişim* (G. Yüksel, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık. (Orijinal eser 13. baskıdan çevrilmiştir.)
- Savolainen, I., Sirola, A., Vuorinen, I., Mantere, E. ve Oksanen, A. (2022). *Online communities and gambling behaviors—A systematic review. Current Addiction Reports*, 9(4), 400–409.

- Schmidt, A. (2019). *Kernberg ve Kohut'un narsisistik kişilik bozukluğu kuramlarının karşılaştırması. Türk Psikiyatri Dergisi*, 30(2), 137–141.
- Sümer, N., Oruçlular, Y. ve Çapar, T. (2015). *Bağlanma ve bağımlılık: Kuramsal çerçeve ve derleme çalışması. Bağımlılık Dergisi*, 16(4), 192–209.
- Şahin, D. (2021). *Terapiye başlarken*. Pinhan Yayıncılık.
- Şiran, B. (2020). *Üniversite öğrencilerinde kumar oynama davranışı, dürtüsellik ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul). Üsküdar Üniversitesi.
- Temelli, E., Kaya, S., Kazgan, M. H., Yılmaz, N. A., Ayar, E. ve Yükseloğlu, E. H. (2021). “Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinde Genetiğin Rolü”, *Adli Tıp Uzmanları Dergisi*, 26(3): 197-204.
- Topino, E., Griffiths, M. D. ve Gori, A. (2024). *Attachment and gambling severity behaviors among regular gamblers: A path modeling analysis exploring the role of alexithymia, dissociation, and impulsivity. International Journal of Mental Health and Addiction*, 22(6), 3760–3774.
- Tura, S. M. (2000). *Günümüzde psikoterapi*. (Çev. Erim, Y.). Metis.
- Turan, K. (2022). “Narsisistik Kişilik Bozukluğu ve Psikodinamik Alt Tipleri” *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 9, 2-4.
- Ünlü, C. Ş. ve Noyan, C. O. (2024). *Kumar oynama bozukluğu. Current Addiction Research*, 8(1), 20–27.
- Yıldırım, O. ve Kumcağız, H. (2022). *Psikodinamik yaklaşıma göre insan davranışının incelenmesi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 103–132.
- Yıldızhan, E. (2017). *Bağlanma teorisi ve bağlanma bozukluklarına genel bir bakış. Anadolu Kliniği*, 22(1), 66–72.
- Adıgüzel, D. ve Ergün, N. (2024, 30 Ekim). *Çevrim içi kumar bağımlılığı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. 18. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi, Ankara.

EKLER

Ek-1: İnternet Kumar Bağımlılığı Ölçeği

	Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtin Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1	İnternette kumar/şans oyunu oynamak günlük hayatımın önemli bir parçasıdır.	5	4	3	2	1
2	Para kazanmak için internette kumar/şans oyunu oynarım.	5	4	3	2	1
3	Keyifli vakit geçirmek için internette kumar/şans oyunu oynarım.	5	4	3	2	1
4	Yeni insanlarla tanışmak amacıyla internette kumar/şans oyunu oynarım.	5	4	3	2	1
5	İnternette kumar/şans oyunu oynamak için tahmin desteği alırım.	5	4	3	2	1
6	Kısa zamanda çok para kazanabilmek için internette kumar/şans oyunu oynarım	5	4	3	2	1
7	İnternette kumar/şans oyunu oynamak stresimi azaltır.	5	4	3	2	1
8	İnternette kumar/şans oyunu oynarken sanal para kullandığımda para harcamış hissetmem.	5	4	3	2	1
9	İnternette zaman geçirirken kumar/şans oyunu reklamları dikkatimi çeker	5	4	3	2	1
10	İnternette kumar/şans oyunu oynamak için yasal olmayan siteler de tercih edilebilir	5	4	3	2	1
11	İnternette kumar/şans oyunu oynamamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım	5	4	3	2	1
12	İnternette kumar/şans oyunu oynayamadığımda kendimi huzursuz ve gergin hissederim.	5	4	3	2	1
13	İnternette kumar/şans oyunu oynamayı kontrol etmekte güçlük çekerim.	5	4	3	2	1
14	İnternette kumar/şans oyunlarını ilk oynamaya başladığımdan daha fazla süre oynuyorum.	5	4	3	2	1
15	Kumar/şans oyunu oynadığımın bilinmesini istemediğim için bayiye gitmek yerini internette oynarım.	5	4	3	2	1
16	İnternette kumar/şans oyunu oynamamın günlük hayatımı olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1
17	İnternette kumar/şans oyunu oynamayı istesem de bırakamam.	5	4	3	2	1
18	İnternette kumar/şans oyunu oynamak daha depresif hissetmeme neden oluyor.	5	4	3	2	1
19	İnternette kumar/şans oyunu oynamak sınırlı ve gergin hissettirir.	5	4	3	2	1
20	İnternette kumar/şans oyunu oynamam için gerekirse yalan söyleyebilirim.	5	4	3	2	1
21	İnternette kumar/şans oyunu oynamak bana zarar verse de oynamaya devam ederim.	5	4	3	2	1

Ek-2: Narsistik Kişilik Bozukluğu Ölçeği (Npı-16)

1	İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
	İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2	Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
	İlgi merkezi olmayı severim.
3	Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
	Özel biri olduğumu düşünüyorum.
4	İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
	Emirlere uymaktan rahatsız olmam.
5	İnsanları kolayca manipüle ederim.
	İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
6	Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.
	Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
7	Gösterişten kaçınırım.
	Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.
8*	Her zaman ne yaptığımı bilirim.
	Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.
9	Bazen iyi hikaye anlatırım.
	Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır.
10	İnsanlardan çok şey beklerim.
	Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
11	İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
	İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
12	Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
	İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
13	Önemli bir insan olacağım.
	Başarılı olmayı umuyorum.
14	İnsanlar söylediklerimin bazılarına inanır.
	İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.
15	Kendi kendime yeterim.
	Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.
16	Herkes gibi biriyim.
	Sıra dışı biriyim.

Ek-3: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8	İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu olmasıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15	İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımı üstlenen bir başkası) genelde kırıcı sözler söylemem,	☐	☐	☐	☐	☐
17	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Başkaları çok da umurumda değildir.	☐	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

ÖĞRENİM DURUMU

- **Lisans** : 2022, Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü
- **Yüksek Lisans** : Halen, İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Klinik Psikoloji (Tezli) Programı

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER

- **2024** Y'ol Psikoloji Danışmanlık ve Eğitim Merkezinde psikolog